

Број
58/59

Суштина поетике

ЧАСОПИС ЗА КЊИЖЕВНОСТ

Година VI

Октобар/новембар 2018.

Глушци

Пет година Суштине поетике (Избор)

Издаје двомесечно

Реална је идеја суштина ствари а не изглед.
Константин Бранкуши

Суштина поетике
Часопис за књижевност

Главни и одговорни уредник
Анђелко Заблаћански

Уредништво
Сања Живковић
Јелена Глишић

Сарадници чланови колегијума
Проф. др Љубица Несторов
Проф. др Слађана Миленковић
Марко Јуришић
Милена Ђировић

Лектура и коректура
Бранка Тарбук

Издавач
УДРУЖЕЊЕ ПОЕТСКИХ СТВАРАЛАЦА
Глушци

За издавача
Анђелко Заблаћански

Контакт
+381649803118
sustinapoetike@hotmail.com

Часопис је покренуо
Анђелко Заблаћански

Излази двомесечно

Штампа
Pharmalab
Београд

Интернет адреса
www.knjizevnicasopis.com

Тираж
100

Суштина поетике

Број 58/59

*Јубиларни двоброј поводом пет година
Суштине поетике
(Избор)*

УПС

Глушци

Октобар/новембар 2018.

РЕЧ УРЕДНИКА

„Овим часописом покушаћемо некако да вратимо књижевност књижевности, песника песнику, а све заједно читаоцима. Да ли ћемо у томе успети показаће време или упорност групе аутора окупљених на идеји СУШТИНА ПОЕТИКЕ.“

„И би реч.“ Овако отпочесмо и обећасмо приликом оснивања и изласка првог броја електронског часописа пре пет година, 23. новембра 2013. године. Одвајајући поезију и књижевне текстове из претходних бројева и групишући их у овај, јубиларни, петогодишњи, неминован је закључак да смо успели у намери да пружимо прилику и осмелимо писце да своја дела промовишу, напредују у раду, повежу се међусобно, али истовремено смо придобили и редовне читаоце. Појавом песника у више бројева, очигледно је његово песничко сазревање, многим смо били одскочна даска или мост повезивања са другим часописима и људима из света писане речи. Како су „одрастали“ аутори, песници, уз њих је и часопис снажен проширујући рубрике. Објављивана је дечија поезија и проза, уређивана рубрика Заборављени песници, критиковали смо романи и њихове писце, Хумор и сатира су нас увесељавали. Рубрика Прва шанса, пружила је многим могућност и охрабрење да се осмеле и покажу свој таленат у уметничкој књижевности. Појавили су се и песници – преводиоци. *Суштина поетике* је дала предност разигра-

ности и снази стихованих или на други начин исказаних осећања, без обзира да ли је у питању био непознат или општепознат писац.

Четири године часопис је уређиван и објављиван у електронској форми. Но, 2017. године новогодишњи двоброј први пут се појављује у штампаном издању на радост свих чији су радови били одабрани. Трајемо пет година. Ни много, јер многи часописи трају деценијама, али ни мало, с обзиром на трошкове које имамо, а без помоћи општинских и државних структура. Поред свега трудићемо се да *Суштина поетике* задржи високи културно-уметнички и естетски ниво књижевног стваралаштва.

Избор радова у овом петогодишњем пресеку нашег рада је више по сећању и осећању уредништва него према студиозном ишчитавању, јер би за такав избор био потребан вишемесечни рад, а ми смо били у временском теснацу с обзиром на непланирану одлуку да овај двоброј конципирамо као избор песама, прозе, сатире и сл. Зато овај часопис нема *антологијске* претензије, већ једино подсећање на непрекидност постојање *Суштине поетике*.

Главни уредник
Анђелко Заблаћански

РЕТРОВИЗОР УРЕТРОВИЗОРУ

Бранка Тарбук (1976) је професор српске књижевности и језика. С обзиром да ради као лектор, понекад нескромно уме да каже да је њен посао да лечи речи и реченице. Дружи се и ратује са писцима и песницима, помаже им да се не изгубе у речима, а они њој да се не изгуби у

стварности. Пише прозу - приче, приказе, путописе... Радује је доброта, а за срећу јој је довољан ведар дан и планинска стаза.

О СУШТИНАМА, ПОЕЗИЈИ И ПЕСНИЦИМА...

Зашто читати поезију? Зато што ће вас ослободити да признате себи оно што нисте смели, да се запитате пред собом да ли сте остварили своје снове или сте их негде сакрили, да назовете правим именом ствари које вам се дешавају или које прижељкујете. Колико год нам се понекад чинило да су песме ефемерне творевине, а песници понекад затворени, превише метафорични, некада пребурни, или да говоре неким заумним језиком, поезија уме да нас дубоко потресе и изнедри низ признања и обећања за која нисмо ни мислили да их можемо имати и дати. Песници су храбри људи, а помажу и нама који их

пратимо и на различите начине доживљавамо њихове стихове, да будемо одлучнији и предузимљивији у својим животним поетикама, да будемо више своји, прихватимо себе и поштујемо то што јесмо.

Зашто писати поезију? Читајући стихове "Суштине поетике" чини ми се да свака песма, сваки аутор уз емоцију којом се бави и са нама је дели даје одговор на ово питање. Један из туге, други из неопходности, трећи из жеље да дели, онај да подучи, овај да спречи друге да пролазе пут страдања, неко да подсети, понеко и да се опрости, али сви и увек - из дубоке потребе да са светом поделе оно што је преовлађујуће у суштини њиховог бића.

Читајте поезију! Читајте песму не једном, него све док у вама не почне да тече мелодија те песме, онда ћете је разумети.

Многи људи зазиру од поезије, и то из страха да је неће разумети, па су покатакд и љути на песнике што су сакрили неке мисли и идеје у необјашњиве склопове, уместо да их јасно поделе. Одатле су углавном омиљени они песници који пишу топло и скоро да причају свој доживљај или емоцију. Не разумем их ни ја увек. Не само да им стихове не разумем, него понекад ни њих саме. И то је сасвим у реду, не морамо све ни да разумемо, једноставно, у нечему ћемо се препознати, друго је далеко

од нас, треће неосвојива тврђава, али ће зато они стихови који су нам блиски и који звуче у складу са нашим душевним записима бити за наше поимање бистри, светли и јасни. У томе и јесте лепота поезије, јер она колико говори о онима који је пишу толико говори и о нама који је читамо. Колико речима, толико дамарима и ритмом који из ње бију.

Зашто песници воле да праве тако необичне речи, изразе, фигуре, да своје доживљаје објашњавају кроз неочекиване и јаке слике? Понекад пожелимо да нам дају неки кључ, упуте где да гледамо, како да наслутимо причу, али они ће углавном одбити, јер кад песма настане њима је јасно да је инспирација била само повод за стварање, а и ми онда схватамо да прича постаје небитна и смисао се у сазвучју пење у небеске висине.

Песници су, кратко речено, тешки људи. Уосталом, није тек тако настао израз "песничка душа". Где су нам "прозне душе"? У песницима живи једна душа која осећа и проживљава стварност на посебан начин, врло интензивно, бурно.

То су једини људи којима се опрашта сујета, волите их и у њиховом бесу и мрачним тунелима самоспознаје и спознаје света, јер без тога не би било стихова који су померали границе књижевне уметности. Постоје песме које чекају баш на вас, да помере вашу душу даље од досадашњих спознаја и отворе вас за нове видике. Баш у

томе је значај поезије - колико год деловала лична она је велики учитељ, али то знање не долази споља и из чињеница, већ изнутра, и из осећања. Она нас учи тако што појачава нашу осећајност и као психолог указује где су наше слабости, шта нас то дубоко дотиче.

Песничко перо је магична ствар, јер верујем да ни песници сами често не знају када га међу прсте узму шта ће по хартији исцртати. Држала сам у рукама много пута листове на којима су оригинални текстови песама, виде се у настанку, негде тањи обрис мастила, негде јачи, прецртано, потцртано, дописано... Као борба на том једном листу, речи и човека, речи се отимају, а човек би да их заузда како би њима описао оно што у њему расте.

И у највећој љубави и страсти песници осећају дух пролазности и гашења, никад довољни, никад задовољни, свесни да увек може снажније, јасније и трајније. Тужни су песници, зато су ономад давно често и боловали, понајвише од туберкулозе, а плућа оболе управо од туге, дуге и нелечене. Када не може да се дише како треба, него се тај ваздух гуши у грудима, дах је кратак и љут, из жеље да се исправе све неправде, страсти остваре, љубави употпуне, да се сретну напослетку они који се дуго траже.

Песници знају више, они одлазе до крајњих напона емоција. И љубав о којој певају је она највећа,

предодређена, а опасност да је за живота нећемо осетити прети да обесмисли наше постојање.

Ја сам од песника научила да будем храбрија, да се не бојим да покажем и искажем своје мисли, да ми се неће ништа страшно десити ако покажем каква сам уистину. Ако ослободите своје емоције наћи ћете мир, макар на кратко, до следећег искуства. Говорите једни другима: волим, љут сам, страхујем, стидим се, желим – боље ћемо се разумети. Песници су миритељи, ослободитељи, људи који се челиче пролазећи кроз лед и ватру, они страдају и за себе и за нас, али ми то не видимо тако, већ их углавном доживљавамо као тешке и превише емотивне индивидуалце.

У поезији су често скрушени, тужни, а на јави пред нама горди, поносни, уздигнутих глава, још да их не открива немир и жар у очима, наглост у покрету, увек између туге и поноса, између ја немам и ја морам. Наљуте ме хиљаду пута, дечијих душа и отприлике исте мере стрпљења, нетолерантни, не трпе критику, али не зато што мисле да су увек у праву, него некако детињасто, жао им је што се са њима не слажете, што не разумете.

Иза те хладне сујете и оштрог ината је жеља за допадањем, огромна потреба за љубављу, колико оном дубоком и свечовечанском толико и оном што је на другој страни ове приче - телесном, физичком, која је у њиховом доживљају такође бурна, на граници разума и издржљи-

вости, врх који земаљски човек може поднети а да се не расточи.

Песнички свет почива на неким другим параметрима, магији стварања, чаролији додира, далеким видицима, најмрачнијим дубинама и најплаветнијим висинама, а опет, то је исти овај наш свет, који ми заборавимо да гледамо очима зачуђености из које се рађа спознаја. Зато је предност дружити се са песницима, ако погледате свет њиховим очима, подсетићете се да је живот чудо, а са њим и ви сами. Зато им и опраштамо све њихове лудости, смелости, нехајности...

У тим путовањима душе они плове од потпуног растакања и предаје у љубави до гордости и озбиљности, сурово реални и лудо храбри да се суоче са савременим тренутком у настојању да га искритикују и покрену промене. Јер песници су ти који одувек први покрећу на промене, указују на неправду, грешке, у њима увек титра нека побуна.

Бити песник је начин живота, то је једна повишена свест, повишен тон. Има неког мазохизма и у том њиховом болу, они су решени да до краја проживе негативне емоције. Као да им је дата способност и снага да то све проживе, да су по томе они одабрани...

ПРВА ШАНСА

У *Суштини поетике* многи млади писци, али и они који из разноразних разлога своје радове пре нас нису нигде објављивали, добили су своју прву шансу. Многима је била права одскочна даска.

Радојка Бјеливук

Број 36 – децембар 2016.

Радојка Бјеливук је рођена 18. августа 1991. године у Великој Кладуши, у Босни и Херцеговини. Дипломирала је на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, на групи Српски језик и књижевност. На ФИЛУМ-у је одбранила и мастер рад, из области Српска књижевност, посвећен двојци истакнутих српских песника раног романтизма, Сими Милутиновићу Сарајлији и Петру II Петровићу Његошу. Од 1995. године живи у Србији, у Рековцу.

Поезију воли *од када зна за себе*. Прве стихове написала је у четвртој разреди основне школе. Одрасла је уз поезију Јована Јовановића Змаја и Мирослава Антића. Узори у писању су јој Милош Црњански, Растко Петровић и Бранко Миљковић, а у њеним песмама видљиви су утицаји

и Карла Густава Јунга и Сигмунда Фројда. Пише рефлексивну поезију. У својим песмама бави се метафизичким размишљањима и философским реминисценцијама. Интересују је у великој мери и философија, археологија и историја.

За себе би рекла да је мешавина једног суматраисте, Дон Кихота и Владимира и Естрагона. Подједнако воли све врсте уметности, иако јој је књижевност, наравно, на првом месту. Универзална дефиниција и њене поезије и живота била би: *живот је уметност*. До сада није објављивала своје песме.

ПОНОЋ

Не буди се, једини сну!
Не дај да ми се јава руга
Гвозденим својим наковњем.

У мојој руци је дрво,
Али мач држим,
Не буди се!

Нова зора биће најгора.
Јутро у поноћи времена.
Пашћу у тај понор наредби
Као најпокорнији псић,

А можда режаћу на себе
И своје ћутање
Које ћу закопати
У очима сневача,
Заспалог пре двадесет и четири године.
Не морам бити будна
Да бих видела сунце!

Лето ће проћи преко руку,
У лѐту,
И никад се неће чути о једном бегу
Изведеном пре повратка.

Свануће, то поуздано знам,
Али не знам
Да ли и очи имају право на свануће.
То је неправда – одузети вид!

Сунце ће ткати оно што жели да произведе
И уплетаће у туђе уши милоснице,
Али то је сад тако далеко.
То је тако далеко.

А ја знам да не морам бити звезда
Да бих видела месец.

Дисаће руке заувек,
Чак и под овим покровом.

Не слуги зато никада причу камена пред собом,
Јер може проговорити,
А ти онда шта ћеш
Са својим ћутањем?
Небо ће се једном смејати
Слатко свему овоме: Како
сам некад могла
Веровати у нечије присуство
На свету без иједног човека,
Где су сви мислили
Да камење ћути
И да очи жмуре.

Ипак, ја знам:
Неко је био ту.
И звезде су играле асоцијације са мном,
А у углу окна био је пролаз.

Сад, све и да сам желела рећи,
Ипак нећу.
Никада нисмо оно што мислимо.
Свет нас маскира лакрдијски,
Али ја са тим немам ништа.

Мир је она промаја
Коју шаљу звезде
Кроз рупу која не постоји,
Кроз простор овај овде,
Ту и сада.

Била сам тамо,
Најдивнији едену,
Апсурде мога јутра!
Зар поноћ не откуцава
У сваком нашем погледу на клатно?

Док освит буде клатио два круга,
Једну линију ће исписати
Лето које није дошло.

Не скривај се од Тајне,
Јер она је победник у скривању.
Само певај милоснице
И разбијај окна.

Није свету жао.
Мени је жао што смо свет,
Па о свету не можемо ништа знати.

Пало небо ће зато увек васкрснути,
Као из мочваре живот,
За тебе, за мене.
То су наши животи
Који устају,
А да ми само стојимо,
Мислећи да смо у нама.

Немој никада изговорити "јава",
А да притом не мислиш "сан"!

Верујте, управо је поноћ,
Али мој мач је оштрији
За сваки год који одсањам.

СНОВИ О ЈЕДНОМ СНУ

Звери су ме у својој утроби нежно успавале.
Бројим до десет и већ сам будна.
Нисам уморна и није ми до сна,
Хоћу да милујем ту утробу која ме штити.

Не познајем ведрину, ни на једном лицу.
У моме оку је хиљаду светлости изумрло
Пркосећи мраку.
Немам више снагу ни да зажмурирам.

Држим тако очи отворене у мраку
И видим:
Нови дан се рађа у утроби,
Али ја сам одједном рођена,
Сисајући мрак.

Као чедо једног тужног свитања
Кмечим и тражим своју звер
Да се угурам у њене чељусти
И понесем крчаге воде.

Лазар Буква

Број 52/53 – април/мај 2018.

Лазар Буква је рођен 2001. године у Новом Саду. Ученик је новосадске Гимназије *Светозар Марковић*.

Омиљени песници су му: Миљковић, Бодлер и Рембо. Ово му је прво јавно објављивање песама.

СОНЕТ

Гле, у овим мрљама оставих савест
Као неку крв која уме да шапће
За мене сада све тамне јаме знаће
И леденим прстима дражиће подсвест

У бледој зори окупах моју песму
Неспреман за нож у сунчаном бубрегу
Расти дрво моје на слепом белегу
Врисни муњо жарна у телу претесну

Песник мора да пуку стварност укине.
Метафора је пут кроз древне дубине.
Заменимо места струнама на лири

Видећемо свет утопљено, унутра
Птица је давно погрешила због сутра
Ко песму пева, обале не помири!

ТАЈНОСТ

Смрт је влажна земља и на њој лишће
О сунце што таласајући небо брујиш
Осијај тај прелаз пуки у небиће
Да мрачност људску узбуркану згушиш

Под каменом тупим живи време
Ал ћути пред њим утихла празнина
И плимским звуком опија бремене
Звездани плато, сећања равнина

Неке ће од нас окружити Речи
С њима се кожом подмирује страх
Кад жица људска више не зна рећи

Да свагда исти живимо крах
И да један живи човек и другог
Нигда нема, био би довољан довек.

Сања Красић

Број 38 – фебруар 2017.

Сања Красић је рођена је 14. маја 1994. године у Швацу (Аустрија). Студент је Новинарства и комуникологије на Факултету политичких наука у Бањој Луци. Воли уметност јер јој испуњава душу и живот чини лепшим и садржајнијим. Своје прве песме је почела писати када је имала шест година. За себе каже: *Како сам одрастала, моја љубав према поезији постајала је све већа. Папир, перо, поезија, мени је то довољно за срећу.*

Највише ужива у поезији Васка Попе, али такође велико поштовање и љубав гаји према поезији Владислава Петковића Диса, Мике Антића и Бранка Миљковића.

До сада није објавила ниједну песму.

МИР

И немој жалити што нисам ту
Није ме прогутала тама
Само понекад пожелим да сам сама
У горком сну мога лутања

Путујем спокојно међу звијезде, међу снове

СУДБИНА

Ако паднем још једном,
загрлићу провалију своју,
завољећу је као огњиште,
као мајку, као судбину.

Пољубићу је као сунце росу,
помиловати је као мати чедо,
шапутаћу јој тихо ријечи,
као драгом, вољеном.

Ако паднем још једном,
загрлићу провалију своју,
завољећу је као љубав, као срећу.
Прихватићу је као судбину, као тугу,
њежно ћу јој помиловати дно.

Ако паднем још једном...

ХВАЛА

Ти прелазиш прстима крлавим,
кроз косе моје испреплетене паучином,
црне ми нити позлатиш,
умрле власи оживиш.

Ти корачаш ногама уморним,
путевима трњем посутим,
напуклим чамцем крвљу пловиш,
газиш стијене, вјетар угушиш.
Ти ми милујеш блиједо лице,
рукама својим уморним,
рукама тужним, жалосним,
цијела пјешадија прешла преко њих.
Ти ми доносиш срце напукло,
напукло срце дарује осмијех.
Ти убијаш смрт,
ти живот оживиш,

Мени љубав да донесеш!

Иван Вања Милановић – *Девојка на киши*

Кристина Павловић Рајић

Број 40/41 – април/мај 2017

Кристина Павловић Рајић је рођена 30. јануара 1976. године у Београду. Професор је српског језика и књижевности. Звање је стекла на *Филолошком факултету* Универзитета у Београду.

Велики догађај отвара извориште поезије, после кога се тражи оно чега нема. У тим понирањима много је претходника, узора: Настасијевић, Црњански, Дис... Поезију пише још од школских дана. Професура као строги судија уме и да спута и можда је један од разлога што први пут тек сада објављује своје стихове.

Живи и ради у Београду.

МОЛИТВА

Зароним у светлост благодатну
звонким дисањем душе. Бдење
кроз етеричну мелодију све мира
стишава у склопљеним длановима
немире. Боже, страшни и дивни!

У сабраности срца и ума
суза изрони у тиховању.

БДЕЊЕ

Слутиш ли у свитање
У трептајима далеког бдења
Заруди празнина загрљаја

У сутон да, слутиш ли,
Света два из дамара
Пропињу чежњу векова
За један додир у магновењу...

МИР

Утрне у несан
Облак заплесни немирису

У нечуј случи се
Тихо звање, клепетање
Мир је невид спокоја.
Само, дрхти ли
У сreteње разгрљених кругова

Искричави кристал дамара
Мир је немир уснули.

Нина Ћосић

Број 54/55 – јун/јул 2018.

Нина Ћосић

Рођена је у Београду 2002. године. Завршила је Основну школу *Горња Варош* у Земуну.

Још као мала уживала је у књигама. Тренутно јој је најомиљенији писац Реј Бредбери и у његовим књигама налази инспирацију за писање.

Иде у први разред Десете београдске гимназије *Михајло Пупин*.

ОСВЕТЉЕН ПРОЗОР

Пре два месеца сам почео да идем на хемиотерапију. Имам рак плућа. Доктори су ми рекли да нећу дочекати следећи рођендан. Неки су ми рекли да се борим, да не одустајем, да се лечим и победим болест. Други су ми рекли да живим док још могу. Да урадим ствари које никада нисам. Никада у животу нисам одустао па нећу ни сада.

Упркос напорима моје тело је упијало болест као када сунђер натопим водом. Осећао сам је како ме гризе изнутра, пије моју крв, ломи ми кости, грчи мишиће и цепа плућа. Сваким даном осећао сам се све горе и горе. Овог јутра сам се пробудио са необично јаким болом у глави.

Била је тешка, као што су тешке мокре цигле, пулсирала је јер ми се срце попело у лобању. Моје очи су биле везане катанцима од суза, а слике у глави су ми се вртеле као што би се вртеле пре тридесет година док седим на месинганом коњу прободеном шипком по средини главе за коју сам се грчевито држао. Мајка ме је често водила на карневал. Волео сам тог коња више него било шта на свету. Тада сам био мали и после вртешке, слике које су ми се вртеле у глави биле су безазлене, а сада ми причињавају бол. Лежао сам у топлом кревету. Бол обично умине, притаји се са првим зрацима сунца. Када сам отворио очи видео сам је. Та светлост која је осветљавала мој прозор била је тако јака и нежна, да ми је топила воштане сузе које су ми спајале очи. Сваки дан ме је будила, сваки дан би била све јача и јача, скоро као да ме је дозивала к њој. Првих тридесет минута бих је само немо гледао, немоћан да станем на своје трешњине петелке. Када бих коначно одлучио да одем до прозора, светлост би утихнула. Не би никада нестала, али увек се држала на истој удаљености од мене и не би ми дала да је дотакнем. Подсећала ме је на моју сестру. Као дете бих је јурио покушавајући да је ухватим за кику коју јој је моја бака сваки дан правила, али би ми увек побегла. Онако мала могла је да лети кроз двориште као што морска пена лети на таласима. Када су бубњеви у мојој глави престали (да праве музику), направио сам себи чај. Његова топлота и мирис лечили су ме. Били су одбрамбена сила против болести која ме је обгрлила и чврсто држала.

Чуо сам звоно на вратима. Иза њих је стајала висока жена бледог лица, црвених усана и дугачког носа. Њена

златна коса падала јој је преко рамена, очешљана и нежна. Носила је исти онај црвени мантил који сам јој купио за рођендан пре петнаест година. Заронивши јој у крупне смеђе очи, осмехнула се. Спустила је главу, а када ју је опет подигла дочекали су ме њени снежнобели бисери. Моје срце је прескочило откуцај, а бол који сам јутрос осетио повукао се. Позвао сам је да уђе. Ставивши ногу на праг унела је светлост у мој дом. Дувански дим који се увијао у мојој спаваћој соби, тама која ме је гушила и мирис пића од синоћ нестали су, а на нас је пало оно Сунце што ми је јутрос осветљавало прозор.

Питао сам се шта сам урадио у животу да заслужим овако лепу и брижну жену. Дуго смо причали. Рекла ми је како јој је сестра, код које је отишла када смо се последњи пут видели. Питао сам је што се толико дуго за држала, што ме је тако дуго оставила да је чекам, а она рече да је имала неке важне послове које је морала да обави са сестром. Казаљке на сату су кружиле око наше старе слике која је стајала у његовом центру, док смо нас двоје размењивали нежне речи и заљубљене погледе. Када је њен осмех коначно утихнуо, погледала ме је озбиљно:

– Морамо да кренемо – збуњено сам је погледао упитавши - куда? – Зар ме ниси препознао? Стајала сам на твом прозору свако јутро. Чекала сам те све ове године.

Устао сам са столице. Ухватила ме је за руку и отишли смо до мог прозора. Овог пута светлост се није померила, није бежала од мене. Ушао сам у осветљен прозор, као што колачић од слеза улази у топлу чоколаду. Неприметно и брзо. Тих и непомичан сачекао сам погребника.

ЗАБОРАВЉЕНИ ПЕСНИЦИ

Скоро од самог почетка покушали смо да отргнемо из заборава поједине српске песнике. Рубрику *Забораваљени песници* припремало је много сарадника, а најдуже главни уредник овог часописа и сарадница Споменка Денда Хамовић. Рубрика је остављена по страни док се поново не укаже потреба за њом, а све у циљу да *Суштина поетике* разбије монотонију и посвети се неким другим аспектима књижевног стваралаштва.

Ненад Митров

Број 16 – април 2015.

Припремила Сандра Шћевак

Невољно, и помало посрамљено признајем да ми је, пре него што сам се прихватила подухвата писања овог рада, име Ненада Митрова значило мало, готово ништа. Да, претпостављам да сам негде некада чула за Ненада Митрова. Међутим, моје знање није сезало даље од имена. Самим тим, чин писања за мене није представљао само критичко промишљање о једном књижевно-теоријском проблему, већ нешто много више. Било је то својеврсно Откровење - једне песничке фигуре, једног опуса, а у крајњој линији једног животног пута и, нажалост, трагичне судбине.

Пре свега, долажење до било каквих података о Ненаду Митрову представљало је прави подухват. Уобичајено ослањање на интернет није дало много резултата. Чак ни детаљна претрага фонда инђијске библиотеке, мени добро познате, није била задовољавајућа у очекиваној мери. Свега неколицина наслова у којима се Ненад Митров јавља као предметна одредница и, до скоро, ниједна збирка песама овог аутора! Срећом, то се променило, па тако наша библиотека однедавно има у поседу сабрана дела Ненада Митрова **Позно биље**, која ми је била од неизмерне помоћи.

Предговор књизи **Позно биље** Драгана Белеслијин управо почиње неправдом која је нанета Ненаду Митрову - неправдом гором од свих неправди за једног песника, а то је заборав. Осим по једној улици у Новом Саду, мало ко зна Митрова по оном најдрагоценијем што је остало иза њега - песама. Деценијама заборављен и од критике и од публике, тек покатакд би изазвао нечије интересовање. Његови рукописи леже нештампани (чак пет књига је остало у рукопису), а о његовом делу није писано преко четрдесет година. На срећу, поново се актуелизује лик и дело Ненада Митрова. Издавање његових сабраних збирки песама први је корак ка ревалоризацији овог неправедно заборављеног песника. Такође, најављено је и издање рукописних дневника Ненада Митрова, а постоји и иницијатива да песник добије обележје у виду споменика. Никада није касно.

Ипак, за мене најупечатљивији спомен на Ненада Митрова оставио је Младен Лесковац. Лесковац врло

надахнуто говори о свом првом сусрету са Ненадом Митровим. А тај први сусрет одиграо се баш у библиотеци, и то Матичиној:

"Ветар, и сунце, и гласан говор, и пуно, пуно речи ушло је с њим... Човек је био наказно, свирепо ружан, грозно изобличена тела и лика, сопћући под својим тешким самаром, како је сам доцније певао; али занос с којим је говорио о књизи коју је враћао библиотекар, нека немирна и жарка радост која је просијавала његове речи, кључала иза њих, његове усплахирене дуге руке и занесен поглед препуни некога дивљења брисали су на њему све телесно и одводили нам мисао некуда даље, у мирно и светло, неземаљско..."

(Лесковац 1977: 368,369)

Потпуно предан поезији, Митров је ради Леопардија научио италијански, ради Бодлера француски, био је сав утонуо у античко песништво, али и предан изучавању будистичке филозофије и поезије. Та његова преданост није се огледала само у поезији. Лесковац даље пише:

"Али како је волео Ненад Митров! Како би се руковао Ненад Митров! То код њега није била обична конвенционалност ни површни увод у разговор: био је то неки очајнички и грчевити семитски ритуал, свечан и симболичан; ухватио би се за пружену пријатељску руку као очајник, као дављеник и у то руковање уносио и сву своју несрећу и сву своју преданост. Тако увек."

(Лесковац 1977: 371)

И можда је управо зато тако трагично, тако прерано напустио овај свет. Јер све што је радио, радио је пуним

срцем, уносећи себе превише - у поезију, у љубав, у тугу, у кривицу која није чак ни била његова... Није се мирио са тим животом у ком се обрео, није никако могао да пронађе своје место у њему. Суочавао се са неразумевашем и неприхватањем, али не само од стране других људи, већ ни сам себе није могао да прихвати. И сам за себе је имао само тешке речи, ругајући се сопственом удесу. Све то водило је до тога да његов живот буде саздан од бола и патње, несреће и чамотиње. Сваки његов стих пулсира тим болом, читава његова поезија одише мраком. Драгана Белеслијин пише да је Ненад Митров размишљао да оконча свој живот и пре тог фаталног удеса. (*Види: Митров 2013*) Међутим, судбина је удесила ствари другачије. Усташка полиција, трагајући за Митровљевим рођаком Виктором Розенцвајгом, такође песником, не могавши да га пронађе, неким случајем приводи на саслушање самог Митрова. Јер и Митров је био песник, а грађанско име било му је Алфред Розенцвајг. Јеврејин, дакле. Све то учинило га је идеалном жртвом. После три саслушања на којима је претрпео не само понижење, него и ударце, примораван да призна нешто, а ни сам није знао шта, Ненад Митров се сломио. Нађен је мртав у свом стану пошто је удахнуо смртоносни гас и тако отишао са овог света...

Ненад Митров припада песницима тридесетих година двадесетог века. Кристина Лапајне у свом чланку о Ненаду Митрову дефинише његову поезију као "поезију умереног модернизма, блиског оријентацији неоромантизма, те иако припада генерацији првих модерниста, своју пуну зрелост достиже знатно касније, на измаку

модернизма или у постмодернистичком периоду." (*Ланајне 2012*). Налазећи се на размеђи, његово дело представља својеврсну спону између оног традиционалног и модернистичког у нашој књижевности. Стога, нећу се трудити да Ненада Митрова припојим једној или другој струји, већ да анализом његовог опуса покажем сву комплексност и вишеслојност, све оне димензије које његово дело собом носи. Јер чак нити једно дело, а камоли читав песнички опус, не садржи у себи искључиво елементе само једне поетике. Пратећи еволутиван развој Митрова као песника то је врло транспарентно.

Ненад Митров објавио је своју прву збирку песама *Две душе* 1927. године, мада је почео да пише много раније - песма *Несрећа* настала је чак 1914. године. *Две душе* почињу предговором *Дубине* који је не само посвета вољеној жени - Марији Александровној, него и својеврсни песнички манифест. Између осталог, Митров нам ту објашњава одсуство хармоније у својој поезији као резултат расцепљености његове личности између поезије и властитих осећања:

"Нашли бисте да се у мојој поезији такође рефлектује сва трагика безуспешних напора око издизања бесмислене, разбарушене ми свакидашњице у благородне висије лепоте. Опазили бисте да моји стихови оскудевају у оном најбитнијем елементу унутрашње супериорности коју стварају назирање и осећање једног вишег циља - уверење да оно постоји, и ако можда у недокучивим даљинама, и да самим постојањем својим даје освештење

свима испаштањима и тегобама, свима поразима и свиснућима, што се претрпљују њега ради, и очију, њиме засенутих – супериорности која чини да се и у најморбиднијим, најочајнијим и најрастрзанијим песмама осети присуство светлог генија, сугестивна драж подсвесне једне, будуће хармоније, наговештај измирења свију спорова и узбуна, свих blasfemiја и негација, свих покора и слонова у мистичкој светковини обретене, искупљене сврхе..."

(Митров 2013: 55)

У *Дубинама* он изражава крајње очајање које прераста у патетику:

"да у зеници мојој нигда затреперити неће одсев ока
што мене ради сија -
да до мог слуха никада неће допрети звук дамара што
за мене куца -
да груди моје нигда заталасати неће флуид тоpline,
што ми га шаље створ који љуби..."

(Митров 2013: 56)

Управо зато су, како сам каже, његови стихови лишени надахнућа и баш из тог разлога је прибегавао разним вештачким средствима компоновања као што су слике, епитети, ретке риме, блештаве речи. Због свега тога његова поезија оставља утисак оптерећености формом али без тог "маркирања" његове песме би биле само ужас и јаук јер поезија за њега представља репродукцију сопственог ужаса.

Читав предговор написан је у духу салонске конзервације, а читава збирка одише баналним сентимента-

лизмом - то је приметио и сам Радомир Константиновић:
"Он који је написао читаву једну масу до блутовости баналних стихова... губећи се у стиховању позноромантичарског сентиментализма..."

(Константиновић 1983:511)

И ту је Константиновић уистину у праву: такви банални романтичарски стихови јављају се у великом броју песама ове збирке:

"Ветрић пирка.

Месећ жмирка."

Месећ зна (Митров 2013: 75)

"О само једанпут дај да се споје

Срце моје и срце Твоје

у јединствен откуцај!"

Слатка обмана (Митров 2013: 76)

"Цео један дан

Цветао је сан..."

Цео један дан (Митров 2013: 91)

С друге стране Драгана Белеслијин у овој збирци осећа изванредан модернистички сензибилитет:

"Управо тамо где престаје романтичарски занос, где се туробна застрашујућа помрачина срца претаче у сфуматично, вишезначно поље наговештаја, слутњи и стрепњи, укида се наивни сентименталистички приступ уметности Ненада Митрова и почиње зрели модернизам, саткан од непрекидне мистичне пренапрегнутости."

(Митров 2013:16)

Та суптилна нијанса између два правца је Марија Александровна. Она, с једне стране, представља лик

идеалне романтичарске драге, а с друге стране фаталну жену, која има у себи нечег мистичног и демонског - она има дар да проникне у људску душу и то је оно што је чини тако посебном. Ипак оно што ову збирку чини још више модернистичком јесте основно расположење, а то је меланхолија. Меланхолија, не као последица представе о изопштености и сувишности, него као идеја смрти и ништавила. У том погледу склона сам да се приклоним мишљењу Радомира Константиновића јер сматрам да читава збирка одише романтичарским духом. Говорећи о романтизму Зоран Глушчевић каже: "Романтичар је човек незадовољан, пригњечен, отуђен, одгурнут, бескућник. (...) Појам отуђивања доживљава се овде активистички, динамички, он је психолошки обојен: не осећам ја да ми је свет туђ, него сам ја свету туђ, ја сам из њега искључен, отписан, мртав. Ја у њему немам шта да тражим". (Глушчевић 1967: 28) Управо то је слика Ненада Митрова: изгнанство, патња, бол, дубока меланхолија, неоствареност... Стога није ни чудо што ова збирка доноси дах позног романтизма. Одличан пример је песма *Јалова биљка* која није сладуњаво сентименталистичка већ доноси романтизам ноћне језе: обнавља митологију вукодлака, кужних бара, змија и гмаза. У њој се појављује проклетство романтичарске зле коби, па читава атмосфера помало подсећа на Поа:

"Ја никох у утроби мочварног рита,
где густог муља се слегао слој,
где грозница сукља и отров мефита,

и црних туга се могољи рој.
Суморан и пуст је удес мој.
Тешко мени, биљци јаловој!"

Ипак, ти његови сентименталистички моменти убрзо бивају прекинути сувим рационализмом: Константиновић га контрадикторно назива сентименталистичко-рационалистичким песником. Та његова рационалност последица је зазора од сопствених осећања. Свестан своје наказности, гуши се у осећању инфериорности, самосажалењу и јаду. Одатле и та његова злоба и иронија, не према свету, већ према самоме себи. Управо то је разлог што његова љубав није телесна него метафизичка. Вера у платонску љубав пратиће га кроз цео песнички опус. Тако у песми *Моја љубав* каже:

"Ко жена, красна жена, Ти си мени драга!
Ал' то је занос невин, а није крик похотљив,
А није вртлог крви, ни нагон неукротљив -
Ниједан прохтев плоти, ниједна грешна љага
Страст ову моју чисту не скрнави, нит мути!"

Давећи се у патњи и меланхолији често одлази у патетику и то је једна од највећих мана његове поезије.

Међутим, већ у следећој и уједно последњој самосталној збирци *Кроз кланце јадиковце* (1928) то ће се умногоме променити. Овом збирком Митров је досегао највећи уметнички домет, сва његова песничка снага садржана је управо ту. И самим насловом поручује да је живот за њега трновит пут препун муке и јада. Ипак, у овој

збирци он чини значајан помак напред: резигнација односи тријумф над патетиком. Као да је све обузела нека тиха помиреност.

Збирка почиње песничким монологом, наративном прозом *Балада о свести у пустињи* и већ ту се уочава депатетизација исказа и демонстрација новог песничког правца. Наративна проза је оно чему су симболисти били склони. Тако на самом почетку видимо да се Митров увелико приближио модерном изразу. Иако и овде користи сродан песнички поступак, опет се види изванредан одоклон од претходне збирке - негативна мисао као да је еволуирала у нешто врло блиско експресионизму. Већ на самом почетку сусрећемо се са појмовима као што су очај, самоћа, тама, вапај и схватамо да је његова визија света остала непромењена. Међутим, оно што је новина јесу термини: аскеза, нирвана, инкарнација. Све то асоцира на источњачке религије, конкретно на будизам. Зашто је Митров био инспирисан баш будизмом? Па пре свега, можда баш зато што је будизам више од религије, будизам је филозофија живљења. Будистичка филозофија са празнином која је одсуство смисла, али и поента живота, и незнађе и ништавило, али и пут ка самоспознаји, ка постизању унутрашње хармоније је управо разлог због кога је атеистички наклоњен Митров у будизму пронашао своју врховну истину. Јер у будизму нема Бога, нема неког врховног бића које свет уређује по своме. Будизам је само човек - пропадљиво и привремено тело и његова вечна душа. То је управо она утеха која је Митрову требала - уверење да је тело које имамо само љуштура, само

привремено станиште душе која је наша права суштина. Он никада није престао да пати због своје наказности и управо је то будистичко схватање оно што му је давало веру и наду у неки други, трансцендентни живот. Нирвана, врховна будистичка истина, постаје за њега императив. Нирвана је идеал ослобођења од патње који се постиже аскетским одвраћањем од егзистенцијалног хтења уопште. Нирвана као гашење - мржње, похлепе, заблуде. Нирвана као губитак ега. Нирвана као постајање дела универзума. Празнина као једина апсолутна реалност. Митров у томе проналази себе и управо ће се кроз целу ову, али и касније збирке провлачити појмови као што су празнина, бесмисао, непостојање.

"Нема такве ватре каква је страст, нема таквог промашаја као што је мржња, нема такве патње каква је ово тело, нема веће среће од спокојства."

Буда

У овој збирци он пропагира готово сва будистичка нечела: бескрајно ништавило до кога се стиже контемплацијом и одрицањем, одрицање од телесног и хедонизма, подређеност телесног душевном. Сваки наговештај фриволног и ласцивног у њему буди гађење, а могућност телесне љубави за њега је немогућа.

Тако Митров улази у токове модерне поезије, а Радомир Константиновић га чак у једном тренутку пореди са Симом Пандуровићем, за кога каже да му је био близак не стихом, него осећањем мрзовоље. Ипак, ако већ говоримо о нирванизму Ненада Митрова, онда нам, сасвим природно, на памет пада Дис. Владислав Петковић Дис,

један од уклетих песника, певао је о нирвани готово две деценије пре Митрова. И збирка Ненада Митрова дефинитивно има нешто од поезије уклетих песника. Али да ли они певају о истој нирвани? За Ненада Митрова нирвана је идеал, нешто чему се тежи, блажена празнина. Код Диса, поимање нирване је ипак другачије:

"И нирвана имала је тада
Поглед који нема људско око:
Без облака, без среће, без јада,
Поглед мртав и празан дубоко."

Дис

Код Диса нирвана је негативно конотирана, она је материјализована, има поглед "мртав и празан дубоко", асоцира на тежину. Ипак, ово није једина заједничка тачка Дису и Митрову. Још једна тема којом се обојица баве је пад у живот из преегзистенције - Дис у *Тамници*, а Митров у *Пустоловини једне душе*. И још једном, њихове визије се потпуно разликују - за Ненада Митрова само тело је тамница, разумемо и зашто, а за Диса тамница је овај живот у који је човек просто бачен против своје воље. Подударност између њих двојице је и у томе што су обојица на неки начин својим збиркама предвидели своју смрт - Дис своју збирку насловљавајући *Утопљене душе* уистину и скончава утапајући се, а Митров непрестано наговештавајући самоубиство као излаз и спас, управо ће тако и напустити овај свет.

Ипак, ни ова збирка није стилски хомогена, па иако доминира модернистички импулс, још увек су видљиви остаци романтичарског манира:

"У ноћи, по студи,
Док мећава хуји
У језивој струји
И гуди-
Док беси се роче
И бунило точе
У груди (...)"
Сироче

И све касније Митровљеве збирке су махом неуједначене, али разлог томе је превасходно то што их за штампу није уређивао сам аутор, него Младен Лесковац. Тако се песме међу собом разликују по дужини, версификацијским особеностима, као и по мотивским преокупацијама. Оно чиме се Лесковац руководио при њиховом приређивању јесте основно осећање које у њима доминира.

Ако се осврнемо на следећу збирку Ненада Митрова **Болна колебања** видећемо да је основно осећање које ту влада меланхолија, наговештај самоубиства, јадиковање, али се ипак умногоме разликује од плачевне патетичности коју налазимо у збирци **Две душе**. Овде је још експлицитније присутно бодлеријанско наслеђе, дакле дефинитивно можемо закључити да **Болна колебања** носе у себи дах симболизма. Митров је чак једну песму, поему

заправо, посветио Бодлеру. Она потпуно очигледно одудара од осталих песама, пре свега својом дужином, а онда и сложеношћу мисли. Митров у овој поеми уједињује наративно и лирско, преплиће уметност и свакодневицу, прво и треће лице. Слободно можемо рећи да је у питању једна хибридна структура. И овде су присутни остаци оне ништавности, оне празнине која вуче корене из будистичке филозофије:

"Остаће само кристалне есенције
Неизмерног, прекаљеног бола,
Бола без мотива и без садржине,
Ко најдубља суштина ми суштине,
Остаће само бола непојмног тиха сласт -
Нових суза, бездано, чисто врело."

Мотив самоубиства, који се појављује у претходној збирци, овде постаје још експлицитнији - чак се у неколико песама бави том идејом: *Једна мува*, *Шта могу*, *Мета*, *Канделабар*. Та опседнутост одузимањем сопственог живота такође би се могла подвести под модернички импулс.

У збирци *Плава планета* наставља се његова опсесија ништавилем, бесмислом и егзистенцијалистичким темама, а такође и његово интересовање за будистичку филозофију. У песми *Преобраћање* даје синтезу будистичке филозофије: пропагира значај душе и пропадљивост тела:

"И знам: тело ово тек је гнојав чир
Што на површини личности се надме,
Па га треба сећи, да ме прожме мир
Сав да опет будем Ти, и сваки јад ме
Мине - (...) "

Видимо да у свакој следећој збирци инкорпорира теме из претходне збирке: његова мисао еволуира и постаје пунија. Изузетак је, међутим, **Књига за Елинор** која је искорак ка сентименталној лирици. Тематска преокупација му је љубав према удатој жени, глумици Слави Кос, па отуда можемо направити паралелу са **Две душе** које је такође испевао из љубави према удатој Марији Александровној. Иако је, за разлику од осталих збирки, ово чврсто конципирана целина, она остаје естетски неостварена. Митров нигде није остао толико личан ни толико субјективан, толико непосредан у исказивању емоција као што је то случај у **Књизи за Елинор**. Ту чак уочавамо и утицај ренесансе, трубадурског, патетике... Међутим, и у овој збирци присутан је мотив гађења према сопственом телу, а који је и иначе карактеристичан за његову поезију.

И на крају, да резимирамо. Митров за себе пева да је јалова биљка, али је ипак оставио врло плодносан песнички опус, о коме се може пуно тога рећи. На основу анализе тог опуса видели смо да су његове песме написане махом у модернистичком маниру, али опет има у њима и нечег помало конзервативног, традиционалног. Опериући се било каквој класификацији, његово дело остаје да живи,

још недовољно истражено, чекајући неке нове читаоце, неке нове проучаваоце науке о књижевности који ће га изнова откривати.

ПИЈАНО

*Кроз вечерњу тишину ромори песма мира;
на рубу слуша клизи сетан јек виолине.
Под тамним балдахином сањиве месечине
ја пијем млако вино утехе из путира*

*носталгије, па спирам с душе све мутне вине
и узбуђења дана. Лагано, из оквира
самоће, издваја се чудесна слутња: сине,
и уморно ми срце флуидом среће дира.*

*Ја осећам где овај момент, благ и свечан,
урезује у биће хијероглифе знане,
и смис'о њин се у ме упија, драг и вечан,*

*те у срж моју лије хармонију Нирване.
Ја тонем у тајанство, од смрти и сласти ткано;
и с јеком виолине у сутону мрем пијано..*

МАКАЗЕ АМО

"Маказе амо! Оштре дајте ми маказе!
Да раскројим то траљаво ткиво,
у месо задерем јалово - живо,
у наслагу ову вајну недуга и наказе!

Лакрдија грозна већ ми се досадила!
Већ сувише се намучих с телом,
тим рђавим и инфамним делом,
што Злотвора неког црног је израдила

опака ћуд. О, бедно рухо ми сашила
нечастива и сулуда Рука!
Свих незграпности крпарија пука!
Кукаван, кржљав, са очајним ликом страшила,

Ја около базам, под грдним сопћућим самаром.
Цинизму нишан, свака будала
ме гађа блатом бездушних шала -
сваки миг мојих ближњих млати ме шибом и шамаром.

Болести разне што ме мучки разуђују,
и отрови што ме сишу и суше,
и грознице што по живцима буше,
немири многи који срце узбуђују -

све недаће тешке које душа ми препати,
све саблазни са мукама свима:
у телу све то корен свој има,
у фаталном телу - зато, треба га цепати!

* * *

И обузета језама самоће,
Зажелећеш да васкрснеш мој лик
Који обележен беше свим знацима ружноће,
Јер ћеш тада знати:
Да је испод крова
Извитоперена, трошна и трула,
Пребивала једна душа пуна племенитих снова,
Душа која би једина хтела,
И могла, Теби дати - у пркос тела,
У пркос чула -
Задовољства неизмерна

Велес Перић

Број 11 – новембар 2014.

Припремио Анђелко Заблаћански

Велес Перић (право име Петар Перић) је српски песник чија је звезда кратко засјала након Другог светског рата и брзо била угашена.

Рођен је 1924. године у Београду. Због припадности СКОЈ-у избачен из Треће београдске гимназије 1943. године и матурирао је тек 1945. године по ослобођењу. Студирао је права на Београдском универзитету и био један од најпопуларнијих песника 1946. и 1947. године све до хапшења 1949. године и отпремања на Голи оток.

Поезијом се више није бавио јавно, и за живота није објавио ниједну збирку песама. То је после његове смрти, 1995. године, учинио његов голооточки пријатељ и писац Галиб Сулејмановић, објавивши у приватном издању

(Независна издања Слободана Машића) песме које је успео да сакупи под насловом *Кроз зелени талас*. Неке од његових песма су данас заступљене у антологијама и изборима, а најпознатија *Кочијашу*, сачувана у више верзија, пева се као стара градска песма.

Умро је 1991. године у Београду.

НЕ, НИЈЕ ТО НИ РАНА ДУШЕ...

Признајем, тешко је добар песник бити,
и у своје срце заривати канџе.

— Ал', много је теже због девојке пити,
и љуштити срце

попут поморанџе.

Не, није то ни рана душе,
то је са леве стране срушен
цео грудни кош!

— И више још!

У ребрима поломљеним к'о катарке
дува
бура.

— Била је отровна попут шарке
и болна

— к'о фрактура..

МОЈ ПУТ

Хоће ли ико знати у свету
са каквих стаза, матица, река,
— с какве сам оштрице на жилету
извук'о себе
у човека.

Са пута који сам пропада,
где сам до срца био решетан,
с последњом чађи великог града,
где реч човечја
гуши к'о метан.

Хоће ли знати да су ти људи,
с којим' ме некад понео вал,
пред овом великом зором што руди,
склизнули
— негде — у криминал.

И да је светски прелом у мени,
кроз саму кичму моју пук'о.
— И да је само барјак црвени
мене у живот — напред — повук'о.

У сенци портала
ноћнога локала,
он — од десет лета — на пиколи свира.
Улица је плава од снежних кристала,
у којим' се неон-светло рефлектира.

Милета Јакшић

Број 38 – фебруар 2017.

Приредила Споменка Денда Хамовић

Милета Јакшић је рођен 29. марта 1863. године у Српској Црњи. Потиче из свештеничке породице. Основну школу је завршио у родном месту и наставља школовање у Новом Саду, у Великој српској гимназији (1880-1889). Осми разред и матуру завршава школске 1888/89. у Осијеку. Следеће године уписује Богословију у Карловцима и завршава је 1893. У том периоду је био председник књижевног друштва *Слога*. После завршене Богословије уписује се на Филозофски факултет у Бечу али га убрзо напушта из материјалних разлога. Ради као наставник Монашке школе у Хопову (1896-1899) где предаје српски језик, историју и хомеолитику. Кад је укинута Монашка школа враћа се у родно место (1899-1901), и тражећи ново запослење одлази у Темишвар на дужност конзисторијалног подбележника (1901-1903), а 1904. се враћа у

Српску Црњу и прима парохију преминулог оца, и ту остаје до 1920.

За време балканских ратова скупљао је прилоге за српски и црногорски Црвени крст, и због тога је 1915. осуђен на петнаест дана затвора. После рата 1919. напушта свештенички позив и одлази у Нови Сад где ради као библиотекар *Матице српске*, а почетком 1922. одлази у Београд и ради као секретар Министарства социјалне политике.

Своје прве песме објављује 1884. у *Невену* и *Јавору* под псеудонимом Ленскиј. Писао је и приче, приповетке (прву збирку прича објављује 1900. у Мостару), а у архиви *Матице српске* је његов аутобиографски *Роман усамљеног младића* и драма *Урок*. Међу значајнијим делима су му: *Песме*, *Дечија збирка песама и прозе* (Београд, 1922), *Сунчаница* (Београд, 1929), *Легенде и приче за одрасле* (Београд, 1931), *Мирна времена* (Београд, 1935), *Деоба врлика* (Нови Сад), *Свети апостол Павле, живот му и рад* (Нови Сад), *Велика тишина* (збирка од двадесет две приповетке).

Стваралаштво Милете Јакшића је запостављено у формули српске модерне иако су о њему писали и вредновали га признати књижевници и критичари: Јован Дучић, Исидора Секулић, Алекса Шантић, Милан Кашанин, Марко Цар, Милорад Митровић, Драгутин Илић, Бранко Лазовић, Богдан Поповић, а Јован Скерлић га је уз Вељка Петровића сматрао најбољим песником старе Војводине. На његово стваралаштво су утицали Војислав Илић и Јован Јовановић Змај, а по емотивном набоју је близак

Владиславу Петковићу Дису и Сими Пандуровићу, али је задржао свој лични печат. Својом поезијом је газио међе и сигурно припада Друштву бесмртних песника, а по свом унутарњем животу могао је да се пореди и са много већим песницима од себе. Његово касније стваралаштво има опште одреднице поетике симболизма.

Прва збирка *Песме* (1899) која излази у Кикинди доживела је исхитрену критику Љубомира Недића чији конзервативизам није препознао најтананије пулсирање уметничких дамара који су utkани у кохерентност његових песама грађених топлином с универзалном поруком љубави. Осетљив какав је био, после овакве критике је дуго паузирао са писањем не прихватајући чињеницу да је и лоша критика боља од равнодушности и прећуткивања.

Пензионисан је 1923. на сопствени захтев. Боловао је од шећерне болести и живео далеко од очију јавности. У Београду остаје до смрти 08. новембра 1935. године. Сахрањен је на Новом гробљу поред стрица Ђуре Јакшића, а 1970. је на родној кући у Српској Црњи постављена спомен плоча.

ТИХО ЈЕ... КАПЉЕ

Тихо је... капље са дрвећа нага,
Јесења магла у гори се бели,
Плод се открива из гола шипрага
Румен и мио – ал' ме не весели:

Мени је жао што лист доле пада
И што се грмен више не зелени –
Како је често слађа била нада
Нег плодови њени!

СТВАРИ КОЈЕ СУ ПРОШЛЕ

Ствари које су прошле, где су оне?
Скривено од нас у даљине сиве.
Све што је било добро, лепо, мило –
Ствари које су прошле да л' још живе?

Да ли нам прошлост даје знаке живота
Кад из давнине драга слика њена Сине
кадикад у дубокој ноћи
У сну, – у трагу наших успомена?

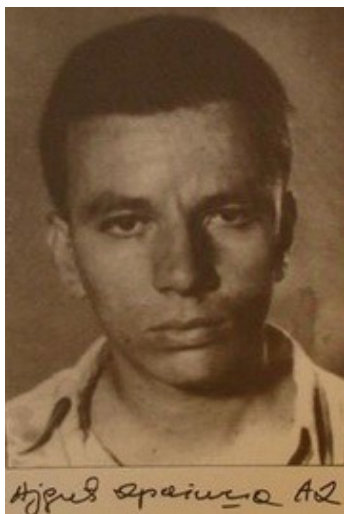
Можда у свету негде, непозната
Изван живота има област нека
Круг, у ком траје оно што је било
С прошлошћу нашом која нас чека?...

Ствари које су прошле, где су оне?
Ако су живе, ако их још има
Видећемо их кад прођемо и ми,
Када будемо једном дошли к њима.

Драгиша Ајдић
Број 3 – март 2014.

Припремила Илијана Илић

Драгиша В. Ајдић био је сликар, вајар и песник. Рођен је 30. октобра 1928. године у Битољу. Управо ту је, до своје тринаесте године, провео једини безбрижни део свог живота. На Видовдан 1941. године његова породица одатле бива протерана и долазе у Краљево. Веома брзо по доласку, у масовној одмазди, стрељају му оца Василија. Силом новонасталих прилика Драгиша, поред гимназије, преузима улогу мушке главе у породици и почиње да ради као "носач за варош", препродавац разних ствари, и друге тешке послове да би помогао мајци у одгајању својих сестара и браће. Још као гимназијалац писао је песме и сликао наговештавајући будућег, несуђеног вајара и несвакида-шњег уметника. У

пролеће 1952. године Драгиша (тада већ студент) у пратњи бившег школског друга из Краљева покушава да пребегне преко границе у Грчку, али то им бекство није успело и Драгиша је због тога кроз цео свој каснији живот преживљавао различите тортуре комунистичке власти. Прво су га бацили у скопску тамницу "Кастер", одатле спроведен у Војну нервну болницу у Скопљу, затим прослеђен у истражни затвор у Београд из кога га шаљу на ВМА – нервно одељење и на крају стиже у злогласни Губеревац – који је сам прозвао "Кућа без квака" (у којој је много честитих Срба у оно време губило ум и главу). Драгиша В. Ајдић за јавност хладно и одсечно АД, за блиске и вољене умилно Даго – за живота је објавио две тзв. "самоиздат" збирке песама и то *Вијуга лудила* изашла је 1962. године, а *Кућа без квака* 1976. године. Постхумно из његове богате песничке заоставштине издата је 1989. збирка песама *Београде граде* и аутобиографски запис о његовом бекству роман *Кастер*. Као сликар је приредио пет самосталних изложби. То су 1963. (Атеље 212); у Битољу 1969. (Галерији градске џамије); 1970. (Клубу студената Филозофског факултета у Београду), затим 1976. (Клубу позоришних уметника Савременог драмског позоришта у Београду) и најзначајнија изложба 1980. године у фоајеу биоскопске сале Дома омладине у Београду. Ова дела су једина *телесна и духовна деца*, јер му бурни живот у бројним ускраћивањима и брза смрт нису омогућиле да стигне ни до вољене жене, ни до много жељене деце. Једном приликом рекао је: "Сликари су ме

хвалили да сам најбољи песник међу сликарима, песници су тврдила да сам најбољи сликар међу песницима – толико о прихватању, не мене, него мог рада". Рафалном и појединачном паљбом својих стихова АД је решетао зидове казамата у којима је био затваран и окиван, а исцелитељском сликом спонтано рођеног сликарства бранио је напаћену душу и израђавано тело у надљудском ходу кроз тајни пакао и јавно чистилиште времена у ком је био осуђен на такав изнуђено отуђени живот. Његов живот и целокупно уметничко дело, одбрана су човековог достојанства, његове вечне жудње за слободом.

Умро је 5. марта 1982. године Последња жеља била му је: " Не сахрањујте ме у ову земљу". Кремиран је .

"Тако је то са нама – дођемо ви нас не примите, оставимо плод и одемо" – АД

СЛОБОДНА ДЕВОЈКА

на углу девојка
погнуте главе
не од стида
уморна је од свлачења
јефтино је продала своју ноћ
клати се проститутка

скреће улицом
са огрлицом на врату и
намером
да кући стигне пре зоре
тешко је душама које су у блату
свануло је
ноћ и даље ме прати
не могу да се ослободим
двадесет година траје
ноћ
ко зна можда је угаљ парче умрле ноћи

скрећемо улицом
проститутку као модел гледам
са огрлицом на врату
јефтино је продала своју ноћ
тешко је душама које су у блату

јуче
данас
сутра
срешће се на истом месту
неко друго ја
и нека друга она
са лисицама на рукама
са омчом о врату

(1960)

НАЈБОЉА ПЕСМА

плакао сам
нисам знао
смејао сам се
нисам знао
стих по стих сам изговорио
рекли су ми
да је то најбоља песма
коју су у животу чули
песму нису могли да објасне
доживели су је као лепоту
кад сам изашао из луднице
почео сам да трагам за њом
нисам је нашао
непознато је непознато
у непознатом наслућена је
и ја више не трагам
своју најбољу песму
у одсутности сам отпевао

усечена у мозгу вијуга
пресечена је
и као белина
присутна је неприсутношћу својом

ПРОЗА

Много је талентованих прозних писаца. Ми смо се определили да објављујемо кратке форме и верујемо да смо успели да их на најбољи могући начин представимо читалаштву. Поједини писци су први пут овде објавили своје прозне радове, а касније бивали награђивани и уважавани од читалаца и критике.

Гордана Димитријевић

Број 17 – мај 2015.

Гордана Димитријевић (Врање, 31. марта 1974) је професор српског језика у ОШ "Бранко Радичевић", Врање. Звање дипломираног филолога за српски језик и књижевност стекла је на Филозофском факултету у Нишу.

Била је главни и одговорни уредник листа ученика свих основних школа Врања, "Срећни дани" 2012, 2013. и 2015. године.

Режирала је представу "Школски сан" која је на Међуокружној смотри аматерских позоришта 2012. године у Сурдулици освојила друго место у категорији дечијих представа, а два ученика су добила награде за најбољу мушку и женску епизоду на Смотри.

Живи и ради у Врању.

МОСТ ЉУБАВИ

(драмски текст)

ЛИЦА:

ВРАЊАНАЦ ПЕРА–
БЕОГРАЂАНИН
РАДЕ ТРУБАЧ, старац Ром
КОНОБАРИЦА
СТОЈАН, српски младић
АЈША, бегова ћерка, Туркиња
СЕЛИМ–БЕГ
АЈШИНА МАЈКА

1. СЦЕНА

Кафана у Врању са погледом на Бели мост.

На сцени два кафанска стола. За једним столом већ седи старац са трубом. Улазе два пријатеља, један овдашњи, Врањанац, и други, гост из Београда.

ВРАЊАНАЦ: Е, седни си, брат–Перо. Што ти беше па наврати до нас?! Ајде, седњуј овде до мене! *(Показује му руком столицу).*

ПЕРА–БЕОГРАЂАНИН: Ама, не стиже се. Знаш како нам брзо пролази живот: посао, обавезе, није више као некад... *(седа за сто).*

ВРАЊАНАЦ: С'г ће бата наручи по једну љуту, па да наздравимо за овој виђење после тол'ке године.

ПЕРА–БЕОГРАЂАНИН: Немој, немој, врућина је за то

Ја ћу једну лимунаду, да ме освежи...

ВРАЊАНАЦ (*руком даје карактеристичан знак некоме иза завесе*): Девојче, дај по једну љуту и лимунаду! (*Обраћа се Перу*) Ама што ти је, да неси болан? Ти, бре, беше пргав, јак, здрав, што би рекли наши стари "беше не за тобџију, него за царску гарду". Од к'д батали пијење?

ПЕРА-БЕОГРАЂАНИН (*замишљено*): Не дирај ме, кад ми муку не знаш. Од када се заврши онај рат, нисам више исти, ниједном нисам сео да попијем. (*одједном се разве-сели*) Знаш, једино лепо што памтим од тад си ти, пријатељу, и наше пријатељство. Ето, само сам због тога дошао – да те видим!

ВРАЊАНАЦ: Е, вала, ако си! (*Конобарица доноси две ракије и лимунаду*): Овде лимунада за пријатеља, а за мене и за Раде – трубача, овеј љуте. Ајде, живели, Перо, брате и пријатељу! Добро ми дошао! (*Подиже чашу*).

ПЕРА-БЕОГРАЂАНИН: Хвала ти на добродошници, мада ти дођох успут и ненајављен.

ВРАЊАНАЦ: Ма, несе брини ти за тој! Ми смо ти увек приправни кад ни некој сврне! (*Обраћа се госту за суседним столом*): Еве, и Раде ће ни одсвира нешто. Не ли је такој?!

РАДЕ-ТРУБАЧ: Е, нанче, тешко је време дошло, неје за свирку! (*Отпије гутљај ракије и тешко уздахне*): Знаш, овај труба је од неку гвоздену легуру, али она има душу. Има онол'ко душу, кол'ко ти твоју кроз њума пропуштиш! А труба не сме да се дува. Ако се дува, само прави галаму и весеље за пијани. Али, ако ће свириш трубу, мора гу пијеш! Ти њума да гу пијеш, а она тебе да те испија. И да ти каже

Раде трубач, по ласно се научи да се свира, него да се слуша музика. После и не мораш да научиш да свираш, други ће ти свирив, а ти ће уживаш. Тој ти је мерак! Он'ј голем, душевни мерак. (*Замисли се*): Добра музика може болнога да те дигне. Да те усправи, па да подизаш руке према небо, да се веселиш као да ће уватиш све звезде у две руке. (*Подигне обе руке ка небу*): Свирка може и да те расплаче. Од свирку можеш да плачеш више него, не дај Боже, за татка и мајку. Служе су ти вруће и печев преко образи, правив ти маглу преко очи и гасив онуј месечину са коју ти 'тео некога да осветлиш. (*Обрајући се Врањанцу*): Не знам да ли си ме разумеја, али тој ти је, нанче, музика! Све друго око свирку су ти лингурске работе!

ПЕРА-БЕОГРАЂАНИН: Нека, не мора! (*Осврће се*): Овде човек лепо може да осети душу Бориног Врања и док седи у оваквој кафани. Куд год погледа око себе, све има неку причу, неку своју истину. Је ли, пријатељу – какав је оно мост онамо? (*Дуго гледа у Бели мост*): Чини ми се да сам га виђао на сликама и фотографијама!

ВРАЊАНАЦ: Е, то ти је, брат-Перо, чувени наш Бели мост! То су нам Турци оставили да памтив и наши, а и њини како је ЉУБАВ сила која руши и градови и државе, и веру и војску! С'д ће ти испричам како је то било... (*Гледа у Бели мост*): У оној турско време, Селим-бег је владао овде. Пророчице су му прорекле да ће се његова ћерка јединица, Ајша, заљуби у Србина. Он ја покушавао све – и затварао ћерку да спречи пророчанство и што ти не, ама против судбину се не може...

2. СЦЕНА

Истовремено, док Врањанац приповеда причу, на сцену излазе Ајша и Стојан. Ајша је лепа Туркиња, певуши нешто и преврће венац цвећа по рукама. Из прикрајка, преко оградe је посматра Стојан. Стојан је пастир, обучен у српско одело и са штапом и фрулом у рукама.

АЈША (*погледа према Стојану и изненађена брзо сакрива лице велом*): Еј, каурине, опет гледаш у мене преко капиџик! Терај те твоје овце и не осврћи се! (*Окреће главу на другу страну*): А и не мораш баш према нашу авлију да претерујеш стадо преко воду! Горе је река поширока и плитка, иди тамо и не врзмај се овуда!

СТОЈАН (*задивљен њеном лепотом*): Ајшо, што се срдеш? Не чиним ништа рђаво... А, некако ми мерак да те видим свако јутро и свако предвече. (*Тихо уздахне*): Кад те видим ујутро, цел д'н ми свира овој дудуче, а навече... Е, тад ми душа пева!

АЈША (*осврћући се око себе, уплашено*): Луди Стојане, ћути! Не причај тако, неки ће чује! Знаш ли да сам Туркиња, бегова ћерка? Не смем ни да причам с тебе. Гони овце и бегај одавде... (*Окреће се у страху око себе, гледа има ли кога да чује њихов разговор*): Срећа да смо још деца, па нико и не гледа на нас!

СТОЈАН: Деца смо, деца... још јесен и зиму, а на пролет...

АЈША: Куш, бре каурине! (*Као муње севају очи, али се у погледу више назире топлина него мржња и презир*).

3. СЦЕНА

ВРАЊАНАЦ: Туј годину јесен и зима се одужише. Напада снег, па и пролет закасни. Одужише се и два тајна туговања, а све више је расло нешто што спаја чежњу и немир. Чим зазелени природа, Стојан опет пође преко реку терајући стадо. Ајша је сад већ била поодрасла, оцврснула, заруменела у образи.

СТОЈАН (*момак са брчићима: нагиње се преко ограде и гледа у двориште*): Ајшо.... Ајшо мори...

АЈША (*сад је већ права девојка, у страху се осврће око себе, носећи смотуљак са баклавама*): Стојане, Стојане, еве ме! Донела сам ти баклаве, за тебе сам месила. (*Даје му смотуљак*): Понеси горе у брда и иди, молим те! Мајка је ту негде, у башту... Молим те, Стојане, иди си!

СТОЈАН (*дирнут*): Ајшо, туго моја и срећо! Не знам што да кажем, али знам има да свирам за тебе по цел д'н. А увече има цвеће да ти донесем, само за тебе да мирише...

АЈША: Донеси, ако... Ама само јед'н цвет. Било који... На смем више да унесем у авлију, знало би се да је од некога, а срце ми не би дало да га бацим, Стојане!

МАЈКА (*не појављује се на сцени, само се чује њен оштар глас*): Ајшо!

АЈША: Еве ме! (*окреће се Стојану*) Иди си! (*Одлази у журбано*).

4. СЦЕНА

ВРАЊАНАЦ: Прођоше још две зиме, а љубав је расла и јачала. Виђали су се кад код је Ајша могла да се искраде.

Понекад су се без речи држали за руке и док су они ћутали, срца су зборила.

(Излазе заједно на сцену Стојан и Ајша).

АЈША (*забринуто*): Стојане, за ово можемо лако главе да изгубимо. Памет смо изгледа већ изгубили.

СТОЈАН: Не збори такој, Ајшо! Нешто ћемо да решимо. Волимо се... и то је за нас важно!

АЈША: Нема решење, мој луди Стојане! Ми смо две вере, два света. Твоји кажу да сам некрштена, моји зборив за тебе да си погане вере. Е, моја рано!

СТОЈАН: Ајде да мењамо веру. Пређи ти у нашу, па се, по наши обичаји, удај за мене!

АЈША: Баш га ти упрости! Ако ја пређем у вашу веру мој ће бабо, ако треба, војску да дигне само да ме нађе! Сам знаш да је он, Селим-бег силан и азг'н. Он би воду из ову реку у крв претворио, само да сачува јединицу и част!

СТОЈАН: Па, ништа! А да питамо твога татка да ја пређем у вашу веру!? Све ћу да урадим само да будеш моја! И ја сам јединац, али мислим да ме моји не би проклели због тебе. Љутили би се много, али би ми кад – тад опростили. Наше су мајке много жалостивне.

АЈША: Не вреди, мој Стојане! Не вреди! За прву буну узели би те у војску. 'Тео ли би да удариш на своју кућу, на своје огњиште?

Док траје разговор они не примећују Селим-бега који им се примакао и подигао пушку нишанивши у Стојана.

АЈША (*изненада види оца који се спрема да пуца у Стојана и својим телом заклања свог драгог*): Не, тато, не! (*Чује се пуцањ, она пада погођена*): Ааах, Стојане... (*Прилази*

Селим-бег, плачући): Бабо, бабо... одлазим ти, бабо! Обећај ми... обећај ми, бабо... паре за мираз... мени више не треба... (*Тихим гласом, умирући*):Мост подигни, нека спаја заљубљене. Обећај, да могу мирно да идем... (*Пада мртва*).

СЕЛИМ-БЕГ(*устаје и бесно подиже пушку нишанећи у Стојана*): О, проклети каурине! Ти си крив за све! Понеси у гроб све што сам имао! Нећу да те стављам на муке, убићу те као хајдука, јунака! (*Пуца у Стојана. Стојан погођен пада поред Ајше*).

5. СЦЕНА

ВРАЊАНАЦ: На место куде је лепа Ајша погинула, подигнут је мост. Селим-бег је испоштовао ћеркин аманет. На мост има једна плоча, а на њума пише: "Проклет нека је онај који растави што љубав састави." И данас Врањанци верујев да прелазак преко Бели мост доноси срећу у љубави и да је најбоље да се двапут пређе.

ПЕРА–БЕОГРАЂАНИН (*све време пажљиво слушао и гледао*): Ако је тако побратиме мој, попиј ту ракијицу, па да крећемо преко моста. Можда ми тамо има лека...(*Устају обојица и крећу ка мосту*).

ЗАВЕСА

Мирјана Дурутовић Мозетић

Из првог броја – 23. новембар 2013.

Мирјана Дурутовић Мозетић

Рођена је 7. јула 1968. године у Шапцу. Завршила је Медицински факултет и ради као лекар специјалиста у родном граду. Велики је заљубљеник у поезију, али ретко пише ("тек кад је унутрашње

силе натерају"), а још ређе објављује ("тек кад је неко убеди да је и то неопходно").

Живи у Шапцу.

С ВЕТРОМ У ЛЕЂА

Шта се све може бацити у канал-крајпуташ, сред обрађених њива? Покушаћу да се сетим: овчија кожа, луковице перунике, хиљаде пластичних флаша, кеса, ве-це шоља, омот напoлитанки, џакови од ђубрива, пластични лавор, класично смеће – у кесама и ван њих, шпорет без рингли, врата од веш машине...

Док ветар незамисливо снажно дува, тамо негде, од Дрине, ја непоколебљиво јездим на бицилу, ка зацртаној тачки; идем до малог поцерског села, петнаестак киломе-

тара од куће, да некога изненадим, да хуком ветра збришем какофонију претходних дана, да осетим Сунце, да спознам Живот, да сачувам Себе. Таман помислим да ће бити лакше окретати педале, он удари тако ненадано, тако снажно, на махове, да једва успевам да одржим равнотежу. Окрећем педале свом снагом, а чини ми се да стојим, ветром савладана, хуком обгрљена, сјајем далеке звезде угрејана.

Вожња више личи на борбу, али-зар се живот, сам, не своди на исто?! Баш зато, што сваким пређеним километром побеђујем и себе и ветар, ја видим, чујем, осећам јаче него икада. Са њива се подиже прашина, трактори неуморно брекћу, дрвеће се повија да ми покаже одакле ветар дува, али, видим и сама, видим-одакле не треба, да ми отежа, да ме обесхрабри.

Дворишта, углавном, празна, најчешће запуштена. Покоја старица седи на нахереној клупи, крај капије некадашњег домазлука, чкиљи, гледа ко пролази – нема шта друго, нема куд, нема коме, нема се...

Пред једном кућом, застакљена веранда, китњасте завесице, унутра царује огромна палма; помислим како је та драга жена, пре много година, када је видела морепонела семе кући, ваља се дати живот свему – палма је поносни подсетник на другачије поднебље, на ОНО време, кад се могло, имало с ким, а и коме, богме и куда ићи. Сред кадифица, мушкатли, покоје георгине у хладу шљиве, палма постоји и живи, сама себи довољна. Храњена сећањем, упорним бегом од Овде, Сада и Ништа.

Сеоско игралиште, неговане траве, чека на дерби у

недељно поподне, када се стоји уз ограду, и дозива комшија да врати лопту у терен. Млада мајка, Ромкиња, диже над коритом тек опране панталоне, малени тепих се већ суши, сунце продире у унутрашњост убогог кућерка. Кошчате руке раде, повијена леђа сегибају над коритом... Да ли зна да је јуче био Светски дан Рома, да ли је до ње стигао барем дашак прича, не знам. Бољитак јој није дошао, то видим. Одмах се упитам – када сам се то усудила да помислим да ми је живот тежак?!

Сеоски ковач је наткрио терасу дуж куће плавим лексаном; сем металних елемената, неприродно плаветнило, болесно од сунца, држи се за сиве зидове низом канапа, разапетих као на Голден Гејту; као да се мост располутио, и неким ветром, луђим од овог, долетео до ковачевог дома. Пролазим поред старе куће, једва видљивих трагова живота иза мусавих прозора – ту ће цветати мирисни бели и плави јоргован, и "оно" цвеће што га памтим из детињства, лоптастих, беличастих цветова. Дечаџи се играју авиона, шире руке, рукави се надувавају, као крила; они лете, лете, лете...

Млада пшеница се трепераво таласа на сунцу, дајући све нијансе зелене, чинећи поглед нестварним, као у летњој јари, као пред фатаморганом. Стварност се, ипак, јасно оглашава, каналима препуним смећа, свакојаког смрада, враћа причу на почетак. Зашто не волимо то што јесмо?

Док стајем крај пута, да се боље заштитим од ветра неуморног, осећам: ово је мој дом. Полазим, а ветар наједном поче да ми дува у леђа. Седим, а идем, које ли

радости, јухууу! Гура ме, гура, носи, подиже, коса у бестежинском стању, ја се осећам као првонаграђена на важном конкурс. Питам се, зашто ли се мојим ђацима тако свидела прича Дина Буцатија "Колумбар", остаће тајна, памтим још ту тишину док сам говорила, бринем се како ћу стићи да одговорим на све обавезе следећих дана, радосна сам јер сам неком приредила радост. Шашаве мисли јуре мојом главом, све слободнијом, све чистијом, све мирнијом...

Дубравка Ијачић – *Вожња бицикла кроз имагинарни сценарио*

Александар Стевановић

Број 44/45 – август/септембар 2017.

Александар Стевановић

Рођен је у Ужицу, 21. априла 1978. године. Основну школу и гимназију завршио у Ивањици. Дипломирао на Правном факултету у Београду.

Пише кратке приче, приповетке и понекад песме. Заступљен у више зборника и часописа; награђиван.

Живи у Холандији.

ДУША У ЂАВОЛА

– Видите, све време ми смо у мањини. Иако се верује да људи завршавају углавном на оном другом месту, то напосто није тачно. Већина је била, јесте или ће бити управо овде код нас. Како нас на списку има мало и није нам дозвољено ширење – политика знате – ми смо морали да се окренемо ефикасним моделима и сталном унапређењу мучења. Као прво, морали смо дакле да смањимо време спровођења мука. Следствено, то је изазвало њихов појачани интензитет. У последње време стижу сјајни менаџери са запада, изузетних организационих способности, а ови са истока су невиђено маштовити

и иновативни. Зато, немојте се превише бојати. Ја сам поносан постигнутим и опростите ми, молим вас, што причам помало неповезано. Требали сте да видите како је то било пре неког времена. Мислим, општа катастрофа, прљаво, нисте могли да прођете од телеса, да побегнете од тужних, напаћених очију својих помоћника које су просто вапиле за одмором. Сада, два пута годишње дозвољавам одмор без обзира на дестинацију и довољно средстава да подмире све своје потребе. И то је био добар потез. Очи су им и даље грозне, али срећне. Продуктивност скаче. Ипак, оно што је заиста донело бољитак је – дезинтеграција душа! То је била права одлука. Искорак. Иначе, не би било места, једноставно не би било места. А услед тога би се критеријуми током разврставања променили, па ни горе не би било тако лепо и блажено као сада. Ја сам три пута тражио да ми се омогуће већи персонални и материјални ресурси. Наравно, безуспешно. Али, сада са дезинтеграцијом је једна потпуно друга прича. Да вам одам једну тајну, мада је то нешто што више слутим него што знам, али... мислим да је Он задовољан са нашим успесима.

– Мислите... Он?

– Да, Он. Као што видите потпуно смо компјутеризовани и аутоматизовани.

– Али, ове бакље на зидовима, базени кључале лаве, средњовековне справе за мучење...

– Ех, па мало ретро елемената. Данак традицији. Не шкоди, не! Хи, хи, хи. Да се вратимо дезинтеграцији. Верујем да видите и осећате са колико усхићења приповедам.

Сада ћу вам то појаснити мало. Имајте на уму да је процес дезинтеграције душе строго чувана тајна. Душу је немогуће уништити. Немогуће! Али, душа се може распарчати, дезинтегрисати у милион милиона трилиона честица. Небројено њих. И онда се једна тако распарчана, подељена, дезинтегрисана душа меша са свима осталим дезинтегрисаним душама. Сада смо далеко ефикаснији у попуни простора него што је раније био случај када смо чували целовите душе, на које су ионако морале бити примењене муке у пуном обиму. Овако, душе то чине саме себи, једне другима. Тај дивни страх, бол, паника, када на свом делу, тамо где би требали да сте ви, нађете неког другог и не само једног већ мноштво њих. Када не знате где почињете и где завршавате. Када сваки део ваше душе вришти, бесконачно вришти... Генијално, зар не? Опет, зарад традиције и обичаја, очувања брэнда, морамо спровести и нешто конвенционалних мука. Још нешто, само још један детаљ да вам кажем. Енергија која се ослобађа приликом дезинтеграције је невероватна. И потпуно "зелена". Авај, Он нам не дозвољава да је употребимо. Каква неповратна штета! Елем, распричах се, али пуно ми је радости моје срце гадости. Хи, хи, хи! Зашто сте ви овде?

– Волео сам жену и она је мене волела. Два пута сам је оставио.

– Два пута?

– Да. Сломио сам јој срце два пута.

– Зашто?

– Зашто? Извршите увид у мој усуд и мој живот.

– Погледајте ме у очи. Аха... да, схватам... Храбри, несебични човече. Будало! Не замерите на овом последњем. Ви нисте за ово место. Видећу шта могу да урадим.

– Немојте, молим вас.

– Не, не. Идите и сачекајте у мојој канцеларији. Тамо вас нико неће узнемиравати. Хи, хи, хи! Ја идем да поздравим нову групу. Просто обожавају када их поздрави главни и одговорни. А и ред је. Свратићу на повратку до књиговодства да вас избришу из књига. Након тога направићемо апелацију, знате... Њему.

– Не. Могао бих вам дати све одговоре. Питали бисте за њу... Нећу вам ништа рећи. Верујте у то што сте и до сада веровали. Ипак, морате да понесете неку, хм, успомену одавде. Али, јесте ми симпатични... Не оставља увек онај који одлази, каже једна изрека.

Јелена Цветковић
Број 39 – март 2017.

Јелена Цветковић је рођена 8. октобра 1984. године у Нишу. По занимању је дипломирани правник.

Пише од малих ногу и одувек је уживала у писању. У четвртном разреду основне школе написала је два мала романа, којих се сада, како она каже – *са осмехом сећа*. У почетку је писала искључиво поезију, а у последње време пише и приче. Инспирацију проналази у ситним, наизглед неприметним стварима које нас окружују, а које су, у ствари, суштина овог нашег света. Досад је објавила само једну песму *Краћа живота*, и то у Зборнику радова са књижевног конкурса о вину издавачке куће *Арте* и *Винарије Александровић*.

Живи у Нишу.

УЧИТЕЉИЦА КЛАВИРА

"Довиђења, госпођице учитељице."

"Довиђења, драга децо", узвратила је, "до следећег сусрета."

Час није дуго трајао, свега тридесетак минута када се један од ученика пожалио на бол у стомаку и замолио за

одлагање учења нове лекције. Посумњала је у његов разлог јер се управо у том тренутку приказивала утакмица о којој су дечаци данима говорили. И за време самог часа више пута су се кришом гледали, прстићима неспретно лупкајући по нежним диркама клавира, све од радости, нервозе и нестрпљења. Када се најсмелији дечачић пожалио на изненадни бол у пределу стомаку, за тренутак је застала поред њега, са благим осмехом погледала осталу децу и без намере да осујети невешто скројен план само је главом показала у правцу врата. Осмех јој није напустио лице ни када се дружина после добијеног одобрења и напуштања стана весело растрчала улицама, узвикујући њој непознате усклике праћене навијачким повицима.

"Деца", тихо је кроз осмех прошапутала, склонивши ноте са старог клавира, села на столицу и засвирала своју омиљену композицију од Шопена. Узаном просторијом се проширио звук првог снега, падао на фотографије из младости које су биле поређане по препуним полицама. Затворених очију стварала је предиван звук, ништа није могло да се мери са тим меканим сједињавањем клавирских дирки и прстију. То је била једина врста уживања коју је себи могла да приушти. Раније је маштала о путовањима, нека је чак до детаља испланирала да би се након њиховог осујећења посветила искључиво клавиру и часовима које је држала.

Увек је у њеном стану било доста деце. Подучавала је она и старије, али је највише волела да ради са децом и њиховим неспретним прстићима који су се временом претварали у врсне познаваоце нота и дирки. Многи њени

бивши ученици су јој често слали поклоне, остављали цвеће пред вратима, слали разгледнице, а неретко је и посећивали. Посете су, међутим, трајале кратко. Након њих остајала је сама окружена тим несебичним поклонима од којих јој је срце поскакивало. Нису, ипак, дарови били довољни да њена самоћа нестане, да попуни празнину која је душу пустошила попут рушилачког торнада. Када би после часова остала сама са заостајућим звуком клавира што је ударао у зидове, ређала би крпене лутке које су јој њени ученици слали са свих крајева света. Међу њима су се налазиле и оне из Шпаније, ручно кројене, са дугим плетеницама и ромбоидним хаљинама у свим бојама. Њих је са посебном пажњом узимала у руке и скидала танак вео прашине наталожен преко порцуланско белог лица.

Звоњава телефона која је пробудила једног необично топлог децембарског јутра била је увод у кратку посету једног брачног пара са дететом. Најавили су свој долазак за касно после подне, рекавши да се неће дуго задржати зато што имају заказан пријем код високог државног функционера. Док би сви остали људи покушали да дођу до информације о коме се ради, колико је утицајна та особа, учитељица је након договореног сусрета са новим ђаком и његовим родитељима лагано спустила слушалицу и без много размишљања о том разговору кренула ка кухињи по свеж чај од камилице. Летимице је погледала кроз прозор, изразивши дубоко разочарање призором који је угледала.

Нема снега, уздахнула је.

Са том мисли у глави провела је највећи део дана

Сетила се оних хладних зима када су руке жуделе за топлином старог шпорета а ниједан капут није био довољно топао да загреје озебло тело. Улице су данима биле непроходне али су биле пуне разигране деце која су на санкама јуришала стазама и сударала се са насмејаним, промрзлим пешацима. Увече би се у шпорету пекао кромпир, грејала ракија и уз приче о томе како се неспретни поштар опет заглавио у снегу са хрпом неиспоручених честитки и писама, пролазили су сати тих најслађих друговања. Са том мисли је зашла у своју четрдесет и другу годину живота, никад не успевши да се ослободи мириса тих вечери и звука пуцкетања буковог дрвета у шпорету.

Већ је прошло пет сати а њених гостију није било. Таман када се запитала да ли ће уопште доћи, зачула се дуга звоњава на вратима. Пребацивши шал преко рамена, више из навике него из потребе, љубазно је отворила улазна врата. На прагу је стајао младић од петнаест, шеснаест година, а иза њега су се стајали његови родитељи.

"Новаковићи, драго нам је", представио се господин.

"Задовољство је моје", узвратила је, показујући руком у правцу собе.

Прво што је запазила јесте да су јако лепо одевени. Младић је носио браон одело, а по изразу његовог лица могла је јасно да уочи незадовољство том одевном комбинацијом. Његов отац, старији господин од неких шездесетак година, био је у тамном сивом оделу са црном краватом, док је мајка носила црвену хаљину са брошем у

облику цвета. Пар је гледао или на сат, или се нервозно окретао око себе.

"Ово је Немања", рекла је госпођа. "За почетак ћете радити са њим сат времена дневно, а касније зависно од његовог напретка."

"Поштено", изустила је учитељица.

Младић је безвољно ушао у собу која је мирисала на чај, све време прелазећи кажипрстом преко огромног телефона.

"Доћи ћемо по њега чим се заврши пријем", већ у одласку је довикивала лепо одевена госпођа. "Немања, сине, пази на часу."

"Аха", промрмљао је младић, и даље не одвајајући поглед са те чудовишне направе.

"Изволи, удобно се смести па да лагано кренемо са нашим првим часом. Јеси ли икада покушавао да свираш на клавиру?", упитала је.

"Не", погнуте главе кратко је рекао младић.

"Добро, почећемо од пар основних ствари. Не би требало да ти буде тешко да савладаш уводну лекцију, личиш ми на паметног младића", кроз неуверљив осмех је покушала да започне разговор. "Видиш, учење нота је као када човек учи да чита. Једино што је важно за свирање клавира јесте прочитати ноту а затим је пронаћи на клавијатури. Најлакши за свирање су италијански шлагери, али о томе ћемо неки други пут. Сада је битно..." Ту Немања отреснито одмахну руком, остави телефон поред клавира и погледом који је вирио испод мало дуже косе пресече њену реченицу.

"Да се разумемо, учитељице. Ја сам овде само из једног разлога, иначе ми никада не би пало на памет да своје најлепше године проведем свирајући Моцарта или оног другог, како се зваше... Бетовена. Моји родитељи желе да им син буде попут деце амбасадора са којима се они друже, да трчкарам по пријемима разних новопечених богаташа како би се они хвалили сином који без грешке свира композиције силних напаћених музичара. Очајнички желе да се уклопе у свет снобова. Тако да, предлажем, седећу овде са вама свакога дана, нећемо ништа учити јер не желим да будем део њихове игре. А уосталом, не волим клавир. Клавир је ствар прошлости."

Учитељица је све време с пуном пажњом слушала ово неочекивано излагање, ни у једном моменту не помисливши да почне са убеђивањем, са причама како клавир никада не може да изађе из моде и како је лепо да, независно од својих родитеља, макар проба да научи стварање нота. Само је ћутала, а када је Немања поново узео телефон у руке, правивши се да се малопређашњи разговор није ни десио, уморна је са столице и изашла из просторије. Није је било свега неколико минута, а онда се вратила са албумом пуних слика њених ученика.

"Видиш, он је сада познати пијаниста", прстом је показивала на малог осмогодишњег дечака које је седео поред истог тог клавира и правио се да затворених очију свира неку озбиљну композицију. "На тој слици се претвара да изводи Рахмањинова. Сада ми шаље разгледнице и скромне поклоне где год да оде, и ни у једном писму ми се не захваљује на ономе што сам га

научила, само спомене како му је било лепо да са мном пије чај и дуго разговара о свему."

Немања је, сада већ пажљивије, слушао причу уз коју је учитељица повремено уздисала.

"Нисам ја дошао да са вама пијем чај. Понајмање да вам причам о својим проблемима. Моји родитељи су желели да се ја данас овде појавим, али ја њима нисам обећао да ћу бити велики пијаниста. Штавише, обећао сам им само да ћу долазити како би ми купили аутомобил за осамнаести рођендан. Надам се да се разумемо. Ви ћете добијати новац као да сте ми држали часове, а како у кући немамо наштимовани клавир, и ја увек вешто избегнем све њихове глупе пријеме, нећу бити приморан да демонстрирам своје квази клавирско умеће. И тако, сви су на добитку."

Осмех који се том приликом појавио на Немањином лицу уплашио је учитељицу.

"Немања, ако погледаш ове фотографије сам ћеш схватити да ја никада на то нећу пристати." Озбиљно, чак помало и грубо одговорила је том, још увек дечаку, смелом да свакоме каже све у лице.

"Ја сам заволела те људе, не зато што су постали познати и што ме нису заборавили, већ зато што су израсли у праве људе. Скромне, одмерене и пре свега, добре. Великој већини њих уопште нисам наплаћивала, јер они часове и нису могли да плате. Тако да, твој предлог, ја не прихватам."

Немања је опет оставио нараву која је све време испуштала неке чудне звуке.

"Ви сте, значи, од оних поштених људи који се држе својих принципа и заједно са њима и пропадају", дрско је узвратио. "Мени је то најмањи проблем, рећи ћу родитељима како нисам задовољан вашим подучавањем, а они ће ми, ако и даље инсистирају на часовима, већ лако наћи новог учитеља који ће пристати на моју и више него пристојну понуду. Ипак је данас велика криза, људи лако прелазе преко својих ПРИНЦИПА." Ту реч је јасно нагласио, са помало уздигнутим, подругљивим тоном.

"Мислила сам да си ти фин младић", тихо је проговорила учитељица.

"Ха, чујте, фин", насмејао се гласно. "То данас не спада у комплимент. То је, учитељице, као када неке кажете да је глуп, или сачувај Боже, неспособан. Ја сам освешћен, добро сам проучио механизам данашњег друштва, зато не желим да се заносим клавиром и сличним којештаријама. Додуше, кријем од родитеља моје ставове, јер ме ипак они издржавају, али рећи ће се њима само. Не могу довека лагати."

"А шта, Немања, ако им ја кажем за твој план?"

"Нећете, учитељице, ви сте од оних што се држе својих принципа, сетите се. Такви као ви остају увек фини, не желе да се мешају у животе других људи. Кажем вам, добро сам проучио тај разрађени механизам."

После кратког ћутања и погледа упрта у под, учитељица се окренула Немањи који се попут неког детета задовољно и поносно вртео на расклиманој клавирској столици.

"Ниси ти глуп, Немања, али ниси ни освешћен. Меха-

низам о којем причаш је зарђао управо због недоследних људи, оних који се прилагођавају лицемерју и тону у ово благо које је свуда око нас. Тону, и постају људи од блата. Ниси ти глуп, али си изабрао да то будеш. Можда ти и волиш клавир, виолину или пак часове плеса, али ниси храбар да одлучиш."

"Поштована учитељице, наш час је ипак завршен. Видим да нећете попустити, већ ћете ми само држати моралне придики. Тако да, не бих себи траћио време", са још једним погледом на сат узвратио је младић и упутио се ка излазу.

"Твојих родитеља још нема, чуо си шта су рекли."

Не обраћајући пажњу на њене речи, пружио је руку и прошапутао:

"Прилагођавање, учитељице, суштина је опстанка. Пријатно."

Са празном руком у ваздуху као да чека на још једно руковање, учитељица је остала иза затворених врата. Стајала је тако пар тренутака, а онда се окренула да покупи шал који јој је успут испао.

Прилагођавање, промрмљала је у себи.

Са чудним осећајем у глави, као да је управо долетела са неког непријатног места, упутила се клавиру и запазила да је на њему остао Немањин телефон. Очигледно да је разговор ипак мало утицао на тог отресиотог младића, чим је тако журно напустио просторију, а притом заборавио своју вољену направу. Загледала се у те дирке, које су за разлику од клавирских имале на себи исписана слова и бројеве. У једном тренутку

телефон је кратко и бучно зазвонио. Насумице је притисла једно дугме и пред њом се указала порука следеће садржине:

"Поштована учитељице, не желим да се разликујем од осталих ученика, зато прихватите овај телефон као поклон од мене, и у сећање на једно кратко, али занимљиво дружење."

Тада је одлучила да престане са давањем часова клавира. Звонио је телефон много пута, долазили су родитељи са својом децом, али све их је учтиво одбијала. Свирала је само за себе и то искључиво зими. Када је музика звучала најлепше.

Радован Синђелић

Број 28 – април 2016.

Радован Синђелић је рођен 1. новембра 1994. године у Сремској Митровици, а школовао се у Шапцу, Школа примењених уметности – гравер уметничких предмета.

Добитник је многих награда и признања за поезију и кратку причу.

Живи у Богатићу.

УЛИЦА ФЕХЕРВАРИ

Идем улицом Фехервари. Подне је одавно прошло. Оголелих кестенова ред скупио се од хладноће. Ниједног листа нема на њима. Небо потамнело и спустило се ниско чини ми се на саме таласе Дунава. Јато белих облака журно одмиче ка југу. Spreма се киша. Касна јесен. Новембар месец. Ветар разноси последње мртве листове са ружиних стабала и свира кроз гвоздене шипке ограде одавно напуштене виле, поред које сад пролазим. Уморан сам. Уморан сам од терета живота и од терета година. Не мили ми се више ништа. И овај пут кући као да је сваки дан све дужи. Не волим јесен, нарочито не касну јесен. Кад сам био млад нисам је ни примећивао, није ми сметала, а сад кад се јесен мог живота приближава свом крају све су ми тежи и тежи кишни јесењи дани. Седамдесет и пет година сам роб Божији на овој земљи. Шта је седамдесет пет година? Само

тренутак кратак као трептај ока. Борим се да ме не обузму сетне мисли, бежим од успомена, браним се од сећања. Сећања која ми се враћају, мени су немила. И кад ми у свест доплови неки радосни тренутак ја га покријем неком обичном свакодневном мисли. Оних људи које сам волео одавно више нема. Све што је прошло то је и умрло и траг му у мојим мислима годинама већ полако бледи и вене. Да ми није овог мог посла, не знам како бих живео, чини ми се полудео бих од сивила и једноличности свакодневнице, од празних дана и усамљености. Ко зна можда ће тако на крају и бити. У мојим годинама не би требало да радим, али хвала Богу памет ме још добро служи. Радим захваљујући начелнику наше градске болнице, сину мог старог пријатеља и мом некадашњем студенту Јанку. Радимо заједно у његовој приватној клиници, он пре подне, а ја поподне.

Јато голубова прхну са крова двоспратнице и уплаши ме. Из једне капије истрча пас, бијела рундава мешанка, пројури поред мене и нестаде иза угла. Чудно како човек касно сазна како је сва лепота овог света у малим обичним стварима. Сваки дан прођем кроз овај парк. Крај опустеле камене фонтане увек буде јато голубова. Измрвим им две три земичке и посматрам их. Има међу њима један голуб који нема прсте на ногама. Гега се као човек. Некако је неугледан и перје му је прљаво, али има неке лепе и тужне очи. Некада је мој брат држао голубове у свом белом голубарнику на нашем имању. Били су то другачији голубови него ови овде. Његови су били лепши, чистијег и сјајнијег перја, горди као паунови. Данас

у парку нема голубова. Остављам им земичку на клупи и журим кући. Небо се спустило још ниже. Са Дунава се подигао снажан ветар. Улице су опустеле. У сусрет ми иде трамвај, стаје на станици, две жене излазе. Трамвај скреће лево и одлази. Као да ми се откиде део срца и као да паде на плочник. Некада сам и сам трчао за истим трамвајем и возач би стао, увек би стао, отворио би врата и рекао:

– Опет касните, докторе, ако бисте рекли коју лепу реч о мени вашој домаћици Марији, и ако би она пристала да се уда за мене, поставио бих шине поред ваше куће и сваки дан бих вас бесплатно возио...

Тако се некад са мном шалио чика Павле. Одавно нема ни њега ни Марије. Марију је заменила госпођа Сабо. Она инсистира да је зовем Габријела. Ја то избегавам, њено име ме подсећа на неку другу Габријелу која ме је умало коштала живота. Госпођа Сабо или Габи како је понекад зовем је веома fina дама. Кад су јој се кћерке удале она је остала удовица и била је мало код једне мало код друге кћери све док им није одгајила децу. Обе кћери су имале имале по две девојчице. И кад су јој унуке отишле да студирају у Беч, госпођа Габи је одлучила да се повуче из њихових живота и да нађе себи пристојну службу. И ето већ десет година се дружимо она и ја. Она је веома пажљива жена, ево је стоји испред капије са великим црним кишобраном у руци, изашла је пред мене плашећи се да ме не ухвати пљусак. Чим смо крочили у кућу киша се спустила и лила је као из кабла. Осетио сам одмах мирис хране, топле ватре и влажних дрва, Атила птичар је залајао са врха степеница и појурио ми у сусрет. Скинуо сам капут

и пожурио да се пресвучем. Мамио ме је пријатан мирис гушчијег печења који се мешао са слатким мирисом резанаца са маком. Овде у овој старој кући све је било тако тихо и пријатно. Пошто је сутрадан била субота одлучих да никуд не идем до понедељка, да уопште не излазим из свог дома. Ипак нешто је сада било другачије него јутрос када сам кренуо на клинику.

– Да није неко долазио? – питао сам госпођу Сабо. Она рече да није.

– Чини ми се као да осећам неки мирис, мирис неког дамског парфема...

– Нико није долазио, господине Колоди. Требало је да дође наша сусетка госпођа Ема, али је нема. Отићи ћу после ручка да је обиђем, бојим се да се није разболела. Јуче се жалила на бол у прсима и кашљала је. Очекујете ли ви некога господине докторе?

– Не, никога не очекујем.

Сат касније сео сам у своју фотељу крај камина и узео новине да прочитам. Атила ми је ставио главу на стопала и заспао. Госпођа Габи је склонила судове од ручка и отишла код комшинице. Нисам могао да се концентришем на читање. Атила се мешкољио у сну, кезио зубе и режао на неког кога је сањао. Пуцкетале су варнице у камину и влажне цепанице као да су шиштале и уздисале. Папагај се љуљао у свом кавезу и пречка на којој је стајао је шкрипутала. Кад је папагај заспао његова љуљашка је ућутала, ватра се утишала, а Атила је престао да се врти. Тад ми се учинило исто. Да осим мене и Атиле има још некога у кући. Одложио сам новине. Ослушнух. Тишина је

била превише мирна. Као да још некога има у соби, као да неко невидљив стоји у кућу и посматра нас сигуран да га нећемо видети. Скинуо сам наочари и ставио их на сто. Полако је падао мрак. У соби је било тихо и топло. Умириле су се и сенке у углу. Сан ме је полако хватало својим меканим мачијим шапама. Киша је падала и даље све јаче и јаче. Снажан звук ломљења стакла је одјекнуо кроз собу, скочих. Атила се пробудио и погледао ка прозору, и птица се пробудила и гледала је у истом правцу као и пас. Нешто црно је скочило на прозор и ударало у њега. Атила је уздахнуо и поново спустио главу на шапе први препознајући непознатог лармаџију. – Па то је Фидел! – пао ми је камен са срца, црни мачор се вратио из скитње и лупао је на окно да га пустимо унутра. Отворих прозор и незахвални мачор је скочио унутра, стресао мокро крзно и скочио баш на фотељу где сам ја до малопре седео и почео је да чисти крзно. Није било расправе са тим мачором, препустио сам му место и седох у другу наслоњачу поред прозора. Видео сам празну улицу, сусеткино двориште и црвене клопке госпође Сабо на трему. Киша је падала и даље. Заустио сам да питам свог мачка где се то он скитао, понекад сам разговарао са својим љубимцима и они су ми одговарали на свом језику, кад учини ми се да сам чуо звук кључа који се окреће у брави. Полако и само једном, као да је неко ставио кључ улазних врата у браву и окренуо га једном. Да би се врата откључала требало га је двапут окренути и ја сам ослушкивао тај други звук. Прошло је неколико тренутака, за то време погледао сам по дворишту и са свог места сам јасно видео да нико није ушао у

наше двориште, нити је ико прошао стазом до трема. Кључ смо имали само домаћица и ја. Тад се сасвим јасно чуо и други окрет кључа, резак метални звук. Атила је подигао главу и начуљио уши у правцу улазних врата у ходнику. Брва се померила, али се није чула шкрипа врата. Атила је поново спустио главу једнако гледајући у врата, мачак је и даље спокојно лизао мокро крзно.

– Да је неки странац они не би тако реаговали – помислио сам. Црвене клонпе госпође Габријеле и даље су биле на трему комшијске куће. Киша је лила све јаче. Ослушкивао сам нећу ли чути нечије кораке у холу. Није се чуло ништа.

– Учинио ми се, само ми се учинило да сам нешто чуо. Али, зашто Атила гледа у врата? Погледах у сат. Поклопиле су се казаљке на пет часова и двадесет пет минута. Учинио ми се да сам нешто заборавио, нешто што је требало данас да урадим. Поновио сам у мислима цео свој данашњи дан. Видео сам сусетку како прати госпођу Габи до капије. Киша је престала. Жене су стајале испред капије и разговарале не хајући за хладан ветар. Телефон је зазвонио. Звонио је дуго и упорно. Јавио сам се. Био је то мој пријатељ Јанко. Рекао је да би боље било да сутра одемо на гробље, пошто је време такво какво је, а и киша може опет почети да пада...

Нисам га добро разумео о чему прича, шта смо се то ми договорили и зашто да идемо на гробље кад поглед ми паде на календар који је стајао на столу и на коме сам црвеном оловком заокружио данашњи датум осамнаести новембар. Осетио сам мирис таласа Дунава, мокре земље,

воштаних свећа и вечно зеленог шимшира у алеји градског гробља. Спустих слушалицу. Госпођа Габи је ушла у дневну собу рекавши како је чула од сусетке да ће у понедељак пасти први снег. Видевши ме како стојим поред стола збуњен она се уплаши и упита шта се десило, да нисам чуо неку лошу вест јер је претпоставила да сам са неким причао телефоном. Слушалицу сам још увек држао у руци.

– Није се десило ништа – рекох јој – само сам заборавио да одем на гробље. На данашњи дан је умрла моја сестра, а и двадесет пет година је од како нема мог пријатеља Јана Харадија...

– И његове породице – додаде тихо госпођа Габи брзо се прекрстивши.

– И његове породице – поновио сам као у неком бунилу. Окренух се ка прозору, сумрак се полако спуштао, лени мачак је спавао на његовом месту, Атила је пратио наш разговор.

– Па отиђите сутра на гробље, сутра је субота, дан мртвих, ако хоћете ићи ћу и ја са вама: казала је госпођа Габријела.

– Ово је први пут за толико година да сам заборавио на годишњицу... Није ми толико било за сестру, прошло је педесет година од њене смрти, растали смо се непомирени, њој тамо у Камаргу има ко упалити свећу јер наш најмлађи брат је жив и његова супруга је жива као и сва њихова деца и унучад. Јан Харади ми такође не би замерио, био је превише добар, превише наиван и честит човек, а његова Кати, е њој свећу пали само реда ради, зато што је њен гроб између два гроба људи које сам много волео.

– Али, ти, Ели, како је могуће да сам заборавио дан твоје смрти? Ја сам заборавио, а Јанко није, а мени се увек чинило да сам те ја волео више...

И поново се сетих брата и његове пуне куће и још неких рођака и пријатеља са којима сам некад био близак, а онда смо се разродили и разишли и сви су имали неког свог ко је био са њима или је остао иза њих, а ја немам никог. Имао сам некад, али смрт је била бржа. Зажалио сам што сам позавидео брату и другим људима који ми нису ништа били криви. Моја зла коб је била таква да сам доносио само несрећу онима који су ме волели. Да бих скренуо ток својих суморних мисли, упитах госпођу Габријелу да ли је закључала врата кад је пошла код сусетке.

– Наравно, ја увек закључам врата и носим свој кључ са собом – рекла је она – Зашто ме то питате?

Ништа нисам одговорио само сам одмахнуо руком. Напољу киша је поново почела да пада.

И падала је дуго, дуго времена све док поноћ није минула. Спавали су слатким сном сви моји укућани и Атила птичар опружен поред камина који је сањао немирне снове, и папагај у својој крлеци од врбовог прућа и црни мачор који се склупчао на мом крилу, само ја нисам могао да спавам.

Сенка Војиновић

Број 42/43 – јун/јул 2017.

Сенка Војиновић рођена је у Краљеву 9. августа 1978. године. Након гимназије у Врњачкој Бањи студирала је српски језик и књижевност на Филолошком факултету у Београду.

Повремено пише кратке приче које објављује у електронским часописима.

Живи и ради у Београду.

БРОД

Белеет парус одинокий...

М. Ј. Љермонтов

Брод је пловио близу стрме камените обале. У једној сеновитој ували, на заравни од ситног шљунка, парчету мекоте чудновато отргнутом од суровог стеновитог крајолика, лежала је жена и сунчала се. Тачније, скривала се од врелих сунчевих зрака, који су ван њеног удобног заклона пробадали кожу попут ужарених стрела, одапетих на неком древном бојишту. Овако, препуштала се читавим телом пријатној топлини која ју је прожимала, безбедна, ван домашаја ватре, убода, рана и бола. Слушала је хук

таласа, док су се распрскавали о околне литице, и укроћени, претварали у пену која је лагано клизећи глачала каменчиће њене минијатурне плаже. Још у даљини спазила је брод. Његова раширена једра моћно су се беласала на сунцу и будила у њој неку једва сазнатљиву, успавану или никад досањану песму. Зов слободе. Километрима околу није било ни живе душе, осим ње, и брода. Утонула је у занесено маштарење у својој скривитој ували. Након дугих празних сати испуњених само одсјајем сунца на води и шумом таласа, сада се појавило нешто што јој је закупило докону мисао. Питала се откуда долази тај једрењак, куда је све прошао, воде каквих предела су запљускивале његово корито, које је буре преживео, какве је радости а какве ожилке понео са собом, какви су му путници... Брод се све више приближавао. Њена радозналост је расла. Када је био сасвим близу, са палубе се зачуо глас:

– Хеј! Здраво! Хоћеш ли да се провозаш на мом броду?

Окренула се око себе, мада је знала да у близини нема никога осим ње. Позив је изгледа био њој упућен. Заклонила је очи од сунца руком и загледала се боље у правцу одакле је дошао глас. Учила је да је на броду један једини морнар. Пловио је сам. То јој, ипак, није било чудно, више природно. На тренутак ју је преплавило усхићење од замисли како би заиста било дивно ући у ту лађу, отпловити незнано куд, под вођством снежнобелих широко развијених једара. Слушати шапат никад невиђених даљина.

Заронити у модре дубине непознатих мора. Гледати румене заласке над страним хоризонтима. Или само стајати уз ограду палубе, поред овог чудног морнара, у ноћи, покривена небом прошараним светлуцавим звездама. Можда их једном и избројити. Сунцем опаљено лице јој се смешило и дозивало је погледом. Међутим, брод се није заустављао. Само је и даље лагано пловио близу обале. То ју је збуњивало. Очекивала је да ће у једном моменту бацити сидро, укотвити се, да ће морнар сићи, окупати се у хладу увале, осушити се на топлом шљунку, а онда је увести на свој једрењак. Уместо тога, морнар ју је и даље дозивао. Упитала га је како да приђе, кад се брод не зауставља. Одговорио јој је:

– Па мораћеш да допливаш до њега, да га стигнеш. Ја се никад не заустављам ни на једној обали, пловим око њих, и покаткад људи допливају до мене, укрцају се и праве ми друштво неко време.

То ју је још више збунило. Мало и љутило. И она је могла да каже: Ни ја се не мичем са своје шљунчане плаже, ако желиш да се дружиш са мном, мораш да сићеш и доћеш до мене. Па ипак, мамила ју је и даље голицава жеља да заплива, стигне и освоји тај брод слободе. Спречавао ју је њен урођени опрез. И страх. На крају крајева, шта она зна о овом броду и његовом морнару? Види их први пут у животу. Можда и последњи. Не улази се тек тако на непознате бродове и креће у неизвесне пловидбе. То је просто – лудо. Махнула му је руком у знак поздрава и пожелела лепо дуго лето и мирно море. Морнар је

променио правац и отпловио даље. Наредних дана, међутим, ушло је у жену неко дотад непризнавано осећање досаде и празнине. Сваки час загледала је у пучину, ишчекујући брод да се опет појави на видуку. Чак је повремено напуштала своје удобно хладовито скровиште и успињала се и на литицу да боље осмотри. Кајала се што није запливала ка њему, сад јој се чинило да то и није било тако сумануто и немогуће. Да ли привучен њеном чежњом, или случајно, брод се појавио. Покушала је да са морнаром разговара из даљине. Није хтела да га пита зашто је поново дошао. Распитивала се за друге ствари, оне које немају никакве везе са њом. Зачудо, и оне су је дотицале. Желела је да зна какве су обале крај којих пролази на свом путу, какви су њихови становници. Морнар јој је причао да су врло разнолике. Неке су сурове и неприступачне, дивљих и непријатељски настројених житеља, а неке, опет, предели блаженства, обиља, благог сунца, сочних воћака, пријатељски насмешених лица, податних и страствених жена. Занимало ју је зашто се бар у тим крајевима није задржао, или остао заувек, али прогутала је своје питање. За њу је можда и боље што није, ко би јој сад правио друштво на овом малом усамљеном осенченом жалу. Али, то друштво није јој доносило радост коју је прижељкивала, било је пуно стрепње, нечег несталног и крхког, попут привиђења за које знаш да ће се сваког часа расплинути и нестати, остављајући иза себе празнину само још дубљом и безнаднијом.

Морнар јој је предложио:

– Зашто стварно не покушаш да допливаш до мене? Јако бих то волео. Кад будеш била довољно близу, пружићу ти руку и помоћи ти да се укрцаш на брод.

Жена је дуго размишљала. Тешко се одлучивала. Но, није јој се одрицало морнара и његовог присуства. Покушала је да га завара дугом причом, да купи време. Мислила је да ће јој, ако што више сазна о морнару, то помоћи да лакше сустигне његов брод, кад се једном реши. Међутим, и поред многих ствари које јој је морнар испричао, све што је сазнала није било оно право, најбитније, одгонетка, кључ, уже којим би се привезала за његов једрењак. Детаљно га је проматрала. Понекад би јој деловао исцрпљено, уморно, измучено дугим усамљеним путовањима на којима никако није успевао да утоли своју бескрајну жеђ. Да ли је и он сам знао за чиме трага? Зашто живи по својим бесмисленим правилима која не помажу ни другима, који желе да му се приближе, ни њему самом? Или само непрестано бежи?... Помишљала је да је и њему, бар некад, потребан мир, уточиште какво је она себи пронашла, и желела је да му га понуди, да га подели. Ко зна, ако се макар мало задржи, можда пожели да остане. Говорио јој је покатак да га њена близина умирује. Питала се је ли то разлог што се брод враћа, или је и то само неочекивана успутна станица његовог неутаживог немира.

Након једног поподневног купања, у самоћи њеног маленог шљунчаног царства, уместо брода, жену је дочекала порука у боци. Кад ју је отворила, у њој је стајало

само: Да ли ти мене волиш? Знала је да је од морнара. Шта да одговори? Да, био јој је потребан, и хтела је да и она буде потребна њему. Али, она је умела да воли само широко, недокучиво небо над њом, и да осети само додир сунца и воде. Како се воли неко као што је морнар? Може ли се такав неко волети? Ко је уопште он? И све и да га заволи, то не значи да би јој узвратио истом мером. Можда је та порука само израз тренутног клонућа, једног момента у којем му је нужно да се за секунд усидри, да зна да неко мисли на њега, да није све тако нестабилно, покретно, измичуће, да би се одмах потом, све изнова помакло, кренуло, наставило својим уобичајеним током незауштављања. Пажљивије је погледала боцу. Била је од рума. Њен испијени садржај још је реско дражио ноздрве. Насмешила се резигнирано. Није одговорила. Понашала се као да се ништа није ни догодило.

Брод је долазио, и одлазио, и жена је слутила да ће се ускоро отиснути у неке нове, далеке крајеве, да истражи њихове обале. Једног дана, који се ни по чему није нарочито разликовао од осталих, осунчаних и обојених у плаветнило неба и мора, или можда јесте, за једну дубљу плавичасту нијансу, тек, жена се осмелила и запливала ка броду. У почетку јој је изгледао као лако достижна мета, чудила се што се није раније бацила, што је одуговлачила; вода јој је пријатно миловала тело, сунце растапало своје зраке по намрешканој површини, као да јој је обележавало стазу, брод се белио сасвим близу, надхват руке, а морнар махао руком, испруженом у знак поздрава или обећане

помоћи. Али, негде на пола пута, осетила је како посустаје. Брод јој је све више измицао. Чула је морнара како довикује: Пливај брже! Прати мој брод! Ако пожуриш, стићи ћеш га!... Снажно је замахивала, али тело је више није слушало. Руке су јој изгубиле јачину, ноге се кочиле, срце силно лупало. Захватио ју је талас панике. Скупила је једва толико снаге да се врати натраг на обалу. Уздрхтала и разочарана, спустила се на топлу и тврду постељу од шљунка. Брод је јездио ка пучини.

Жена није одмах одустала. Покушај се поновио више пута. Понекад би јој се њен циљ учинио ближи, приступачнији но раније, и готово да је могла да дотакне сребрни бродски труп, али, опет би се на крају показало да је тај осећај био варка, да се брод удаљава, ван њеног домашаја, остављајући је поново клонулу, очајну и саму. Сваки наредни пут осећање безнађа се појачавало. Још је могла да чује глас морнара како је дозива и бодри да плива брже, али је тај дозив бивао све тиши, све даљи, а рука се више није назирала. Ничег није било између њих, само ваздух плав од неба и воде, али тежак и загушљујући од мучног сазнања да се све раставља на делове, на одвојене светове и одлази у пределе из којих се више не може ни дозвати. Дозивања бледе од даљине, постају само жеље, па нејасне успомене... Жена је, последњи пут, пратила брод погледом, све док се, нестваран и бео, није претворио у црну тачку на хоризонту, па се и она изгубила у неповрату. Остао је једино неизбрисив траг у очима, одсјај сећања и чежње који се

опиру неумитном заборау. А надају му се као жуђеној
утехи и олакшању.

У дну душе, знала је зашто није могла да доплива и
укрца се на једрењак, шта је спутавало њено тело да се
размаше кроз таласе. Нехотице, морнар јој је постао
превише битан, битнији од самог белог брода и кратко-
трајног узбудљивог путовања. Човек један другом не може
бити средство – само циљ, било је урезано дубоко у њој.
Брод се није враћао. Отпловио је. Лутао је, као и увек, по
неиспитаним крајевима, привучен светлуцањем новог и
несазнаног, заувек изван видика жене из сеновите увале,
ма како се трудила да проникне у замишљено обзорје.
Тако, милошћу богова, није могла да види један приказ.
Негде тамо, далеко, неко је пливао ка броду, баш као и она
некад, са своје обале. Плива брзо, одлучним покретима – и
сустиже га. Из воде израња рука, спаја се са оном
испруженом из брода, за руком се помаља и цела фигура, и
уз помоћ снажног трзаја, победоносно ступа на палубу. На
ветру се, као застава, лепрша њена дуга, тамна коса.

Иља Рјепин – *Бурлаци на Волги*

Ранко Павловић

Број 30, јун 2016.

Ранко Павловић рођен је 1943. године у Шњеготини Горњој, код Теслића, Република Српска, Босна и Херцеговина. Школовао се у родном селу, Теслићу и Бањалуци.

Кратко време радио је у просвети, а затим у новинарству (дописник и уредник дописништва сарајевског *Ослобођења* у Бањалуци, директор Новинско-издавачке делатности *Гласа* у Бањалуци и уредник у овом листу) и издаваштву (директор и главни и одговорни уредник Издавачке делатности *Глас српског*).

Пише поезију, прозу и драмске текстове, за одрасле и за децу. Бави се књижевном критиком и есејстиком.

Објавио је 16 збирки поезије, 16 збирки прича, четири романа, једну збирку есеја, књигу књижевних критика и десет радио-драма за одрасле, затим осамнаест збирки прича за децу, шест збирки песама за најмлађе, један роман за младе, десетак текстова за дечја позоришта и петнаестак радио-игара за децу.

Додељене су му повеље Удружења књижевника Србије и Удружења књижевника Српске за животно дело.

Био је номинован за најпрестижнију међународну награду за књижевност за децу Астрид Линдгрен.

Живи и ствара у Бањалуци.

КРАЈ НА ПОЧЕТКУ

У сваком почетку има макар мрвица краја, рекао је Писац и затворио свеску.

Прича је била завршена. Или, готово завршена. Недостајала је посљедња реченица. Она иза које се може ставити неизбрисива тачка.

Наћи ће она ову причу, за дан или два, и сама се смјестити на њен крај, рекао је Писац, угасио свјетло и спустио жалузине, не дозвољавајући руменилу зоре да се распе по немарно разбацаним књигама и одјећи у подстанарској собици.

А она, та реченица, није долазила данима. Мјесецима, годинама чекао је, али се није појављивала. Без ње, незавршена прича не би имала никаквог смисла, као што би поодавно написана збирка кратких прича без те приче била бесмислена.

Много касније, кроз тек одшкринута врата Пишчевог сна увукла се та посљедња реченица. Писац је дохватио перо (увијек је писао пером, друге писаљке није имао) да је допише на крају приче, али перо је, сасвим суво, зашкрипало по хартији.

Мастило, гдје ли је мастило? Није имао времена да чека да се однекуд измигољи одговор, него је он ускочио у унутрашњост наливпера, да својим сопством заврши причу.

Послије неколико дана газдарица је на столу у Пишчевој собици нашла раскрыљену свеску чије су странице биле исписане ситним рукописом. На збијеним редовима почивало је наливперо на чијем је врху мировала грудвица сасушеног црвенила.

Сенада Мешковић

Број 50/51 – фебруар/март 2018.

Сенада Мешковић

Рођена је 1989. године у Суботици, дипломирала право 2012. године, писањем као хобијем се бави од четвртог разреда основне школе, и још од основне школе највећа жеља јој је да буде писац. Воли књижевност, историју, архитектуру, историју уметности и шпански језик.

Пише романе и кратке приче у нади да ће једног дана објавити књигу и учествује на књижевним конкурсима.

Први рад јој је објављен 2007. у Годишњаку поводом 100 година средње Економске школе *Боса Милићевић* у Суботици.

Живи у Суботици.

ГОСПА С ЈЕЗЕРА

Стари људи причају да се, у ноћима када се магла спусти на језеро, густа попут беле завесе, могу видети обриси жене у старинској хаљини која држећи свећу чека некога. Неки причају да чека своју давно изгубљену љубав да јој се врати. Неки причају да чека залутале путнике да их одведе у дубине језера, у неизбежну смрт. Неки кажу да

ниједна од те две приче није истинита, док неки кажу да су обе истините. Многи су се клели да су видели нешто необично у магли, док су неки баш у тим маглом обавијеним ноћима одлутали у смрт. Чак је и истина обавијена маглом, мистерија скривена у мрачним дубинама језера.

Прича почиње са Луизом Бомон. Била је веома лепа девојка, којој су многе жене завиделе на лепоти, али је била горда, охола, и говорило се да за њу ниједан просац није довољно добар. Лепота је увек нешто што изазива завист и љубомору и најчешће завршава трагично. Луиза је била ћерка веома богатог трговца, али 1865. године, колико год да је неко био богат, није могао да буде члан високог друштва, богатство није било довољно да купи улазницу у високо друштво, захтевало се порекло и титула. Те године, Луиза је напунила двадесет и пет година и њени рођаци су почели да сумњају да ће се икада удати. Када ју је барон Конде запресио, сви су били изненађени њеним пристанком. Међутим, Луиза је схватила да јој се прилика да постане бароница неће поново указати и без оклевања је одлучила да је зграби. Одувек је сањала да се уда за некога са титулом. Сањала је раскош, забаве, жудела је да јој се диве и да буде омиљена у друштву и буде на истом друштвеном положају као они који су је до тада гледали са висине, јер није потицала из племићке породице. Није ни слутила на какву је непознату земљу закорачила удајом за барона.

Убрзо је открила да је барон суров и немилосрдан господар, који ју је сматрао за само још једну ствар коју поседује. Није је поштовао Луизу као особу, него ју је сма-

трао својом имовином. Барон ју је изабрао за супругу из два разлога, један је био њен мираз, он је имао титулу и порекло, али су му преци оставили у наслеђе само дугове, а други је била жеља да има супругу којој ће се други дивити и на којој ће му завидети. Луиза је убрзо почела да живи свој двоструки живот, јавни у којем је имала улогу богате баронице, која је добила све што је пожелела, богатство, углед у друштву, имала је најскупљи накит и одећу, приређивала је најбоље балове и била позивана код најугледнијих чланова високог друштва и била омиљена у друштву. Други живот је био приватан, онај тајни, скривен од погледа других, у којем је била само још једна несрећна жена, коју злоставља муж од којег не може да побегне. Цена коју је морала да плати да би постала бароница Конде је била сувише висока.

Три године је живела у страху од насилног мужа, а онда се десило чудо. У њеном животу се појавило слабашно светло наде. Заљубила се у новог бароновог секретара. Први пут је спознала какву опојну моћ има љубав, како уме да лечи сломљено срце и уништене снове и наде. Веровала је да ће коначно бити срећна, да је њена патња и жртва коју је поднела да би своју породицу уздигла у друштву, награђена. Имала је четири месеца украдена од своје зле судбине, четири месеца испуњена украденим делићима среће, тајним састанцима и забрањеном љубави.

Била је свесна да неће моћи дуго да крије своју аферу од барона, али се надала да ће некако успети да смисли план како да побегне од мужа са својим љубавником. Љубав јој је дала нову снагу, веровала је да права

љубав увек побеђује и да ће и она имати срећан крај као у свакој бајци. Али живот није бајка, живот је суров и неправедан. Своје заблуде и погрешне изборе скупо плаћамо.

Није ни слутила да барон зна за њену аферу од самог почетка. Била је то само још једна од његових болесних, немилосрдних игри. Желео је да види да ли ће Луиза одолети искушењу, ако доведе младог и згодног мушкарца у њихов дом.

Луиза је била уверена да је била довољно опрезна када је одлучила да коначно побеге из свог затвора. Ноћ је била магловита, испуњена страхом. Дрхтала је док јој је срце лудачки лупало на сваки шум. Предосећала је да нешто није у реду. Чекала је свог љубавника на уговореном месту, али се уместо њега појавио барон. Истог трену када га је угледала, знала је да је барон знао од самог почетка за њену аферу са секретаром и план да побегне. Знала је да ју је пажљиво посматрао током та четири месеца, да га је забављало да је проучава попут неког заморчета у експерименту и да јој се подсмевао. Све је то спознала у једном трену, један поглед је био довољан да открије, све је било исписано на његовом лицу, у начину на који ју је гледао и како јој се подругљиво смејао. Такође је знала и да ће умрети. Била је у праву. Немилосрдно ју је претукао. Њена смрт није била брза, била је спора и веома болна. Док је лежала на земљи, видела је да је посматра како умире и да му то причињава огромно задовољство. Схватила је да је била удата за чудовиште. Њено беживотно тело је бацио у језеро.

Следећег јутра, служавка је пронашла у бароничиној соби поруку да напушта свог мужа и одлази заувек, поруку која је била написана бароничином руком и у чију веродостојност нико није сумњао, чак ни Луизини родитељи. Неколико дана касније, бароновог секретара су напали друмски разбојници, опљачкали и убили. Обавили су посао за који су били плаћени бароновим новцем.

Барон је забранио да спомињу име његове одбегле супруге у његовом присуству, те су у високом друштву брзо заборавили на њу. Нарочито је њихов заборав потпомогла чињеница да је барон тражио поништење брака са Луизом, те се шест месеци након њеног нестанка оженио и то поново богатом наследницом. Нова бароница је скренула пажњу са скандала који је Луиза изазвала својим наводним бегом са љубавником. Луиза је врло брзо била заборављена као да никада није ни постојала.

Постоји легенда да душе оних који су умрли насилном смрћу остају заробљене у свету живих и не могу да почивају у миру докле год њихов убица не буде кажњен за свој злочин, а њихово тело не буде сахрањено на освештаној земљи гробља. Према легенди, свет живих је препун невидљивих душа оних који су осуђени да лутају земљом ускраћени за вечни мир.

Десет година након што је Луизино тело бачено у језеро, барон се враћао кући касно у ноћ. Пут је једним делом водио веома близу језера. Те ноћи је била густа магла, ноћ у каквој немирне душе лутају земљом тражећи освету. Кочијаш се касније клео да је видео необично светло, као да неко држи свећу, да је видео обресе духа и

да је нешто искочило из магле и преплашило коње. Кочија се преврнула и упала у језеро. Неким чудом, кочијаш и друга бароница Конде су се спасили, док се барон удавио, а тело му никада није пронађено.

Баронова смрт је била само део онога што је требало испунити да би Луиза пронашла свој спокој. Њено тело никада није пронађено и није било сахрањено према црквеним прописима, те она никада није могла да напусти свет живих. Остала је заробљена између два света, света живих и света мртвих, присутна у оба, а није припадала ни једном. Осуђена је да вечно лута поред језера у ноћима када би се спустила магла. Њена душа је била заробљена у магли.

Неки кажу да је добила улогу да води грешнике у смрт, да их кажњева за њихова злодела дављењем у језеру. Временом је постала дух, који се појављује у магли, Госпа са језера, чије је име заборављено, и коју не бисте желели да сретнете у ноћима са маглом ако на савести носите неко злодело.

САВРЕМЕНИ ПЕСНИЦИ

Основна замисao код уређивања часописа је да он буде превасходно песнички. Објављивали смо поезију у разним рубрикама пружајући исту шансу онима којима је *Суштина поетике* била прва одскочна даска, прво јавно објављивање, а такође и песницима који су своје песме већ публиковали у другим часописима.

Марина Богдановић

Број 3 – март 2014.

Марина Богдановић је рођена 1976. године у Београду. Прве песме написала је током основне школе и у том периоду била је више пута награђена на градским и републичким такмичењима. Након тога се није активно бавила поезијом све до 2012. године када је први пут објавила своје песме у *Аргус магазину* и на сајту *Поезија суштине*. Сматра да је поезија једна од најпостојанијих брана испред свеопште анестезираности духа и рутине људске мисли. У том смислу и њена поезија тежи појачавању осећајности без јасног (заправо рутинског) заузимања става. Мотив њеног певања није прописивање већ описивање импулса који покрећу живот. Зато њена поезија осликава тренутак као поприште за судар јаве и сна. У својим симетричним стиховима она се препушта силама не дозвољавајући ни болу ни усхићењу да буду мера исправности или пропис пута.

ПЕПЕО

Голом душом си ушао у ноћ
Видела сам како јој колена држиш
И док јој силујеш модру моћ
Шта јој отимаш из џепова црних.

Бљештаве корале с дна звезданих кола
Од опојних даљина неонске ниске
Да украсиш светлом мој крхки врат
И окачиш своје лоповске прсте.

Твој сан епитаф узвишеној звезди
Покров што белином фасаде умива
Твоја реч блуз - врисак окаљеног
Што му се док изгара диви ватра жива.

О како си истинит у заносу сјајном
Вредан метанија што ти мрак учини
Док се ко светлећи жртвени пепео
У мени раствараш и губиш у крви.

ВУЧЈА ЂУД

Седи прикривена у стеги и вреба
спремна да са светом чељустима се мази,
гониће гоњена својим бесовима
док вук од умора у срцу не заспи.

На дну ока очај свој слап у крв пушта
охолост јој ледом успорава вене,
спрема се за напад у свом палом часу
гледа у злог вука гледајући себе.

Обести су њену опхрвале душу
побеђена главом понире и тоне,
спустиће се телом на лежај презира
горком срчком посут ко од трња ћебе.

На усне је своје положила руку
ако се насмеје свет ће да потопи,
презривим осмехом што завија звуком
искривљеним тоном што се себе боји.

Не слушај јој речи, отровима лију
намећу логику препредене звери,
не дирај јој тело од глади је горко
упија лепотом док угризе дели.

У заклон питоми јер њен кобни ловац
жељан другог света по пољу се шуња
Искељених зуба кроз умиљат осмех
разапиње мрежу драгоцених чуда.

Покретима својим њихаће те дивље
крхотине снова забадаће вешто,
отвориће додир да у њој залуташ
у вучју јаму намамљен ко месо.

Драгана Албијанић
Број 16 – април 2015.

Драгана Албијанић рођена је 1973. године у Суботици. По струци је дипломирани историчар уметности. Студирала је и глуму. Протеклих десет година радила је у просвети као наставник Православне веронауке. Тренутно је незапослена. Поезију је почела да пише још у основној школи, али јој је тек у последњих десетак година постала доминантан вид изражавања. Волела би, како она каже, да њене песме некеме буду од користи у процесу самоспознаје и сазревања.

НЕДОСТОЈНА

Да сам мајка
волела бих на Косову децу да изродим,
јуначком крвљу Лазаревих мученика да их задојим,
у Грачаници да их крстим,
у Дечанима први пут причестим,
за успаванку да им Видовдан појим,
а кад порасту да им, ако Бог да,
монашке мантије кројим.

Волела бих да им је одмалена
Богородица мајка,
Њој да хрле и Њу да грле

више но мене,
да им је прво Бог, па отац,
најпре молитва, па онда књига,
светиња да им је друга кућа
која уноси мир у њихова бића.

Волела бих да не могу да мрзе ни када би хтела,
да се не свете ни када би морала.

Да знају напамет *If* од Киплинга,
да Бога слуте и код Баха ил' Рембранта,
да Га нађу и код Шекспира,
у стиховима *Хамлета* или *Краља Лира*.

А изнад свега волела бих
да им је Православље у души,
а не на уснама,
да им крст није само привезак на гуши,
већ огањ у грудима,
а бројаница да им је молитвена помоћница,
а не наруквица.

Да сам мајка,
волела бих да сам мајка на Косову,
и зато молим све мајке
што рађају данас косовске јунаке
да ми опросте,
у име Бога и спојена три прста,
што нисам достојна њиховог крста.

ДУБОКО

Има нешто у камену,
нешто јако
и дубоко
као око.
Нешто строго
и убого,
али драго.
Страховито,
тајновито,
плаховито,
силовито
има нешто,
што пркоси
и заноси,
што опија ко мађија,
па ме носи
све до Светог Василија!
Мученичко,
подвижничко,
има, има,
што ме цима
у грудима.
Нешто свето
и распето,
што осећам,
ил' се у дубини
душе сећам.

Драгош Павић

Број 35 – новембар 2016.

Драгош Павић рођен је у селу Катрга, чачанске општине. Завршио је Филолошки факултет, група српско-хрватски језик и југословенску књижевност. Издао је пет збирки песама и антологију поезије песника своје општине. Члан је Удружења књижевника Србије.

Живи као пензионер у Великом Градишту

ПИТАЊЕ

Колико ћеш летети док се не замрачи
и постане смирај јер небо значи живот,
понуђен да се чува, воли, цвета.

Може да се маштом оплови,
гнездо направи,
каткада суноврати,
дангубан, лишен љубави.

Ако су облаци на њему,
можда су сурови, сиви
ил' небеско пурпурни,

донесу чемер вечан
или позлати плодан,
бистротечан.

Пландишта има, ширина
мукотрпних, пружи руку у гнезда
цветна, мирисавог времеплова.

Има и отровна биља
јер мисао надутост твори
док видиш у сликама
живот опори.

ЗАПИС

Прочитао сам поруку са њених усана
(ухватило те лудило, безумље),
жигосало те снагом нагона,
порушило чврстину и изазове
духовног погона
на захукталост омаме.

Усклици вихорни израњају,
дугови се не враћају.
Био је некад пламени диск
који се раскрылио даном
за њен небески обелиск
и запис нашем трајању.

Сазнање се пружа до недогледа,
хвата се у сва виловита прегнућа
трајно, охоло, омађијано
до прошлих незаустављивих сванућа.

ХИБРИДИ

У анархији откуцаја мога срца,
мисао ми по сунчанику лута
покислог земљиног скута

Добаци ми сидро за дубине шкољке
или да се пењем до краљице раја
Данте ми је дао Чистилиште
па прескачем тако
паклена сумрачја

Сад сам свој на своме
нек расту хибриди
растачу комете
хуку свих олуја
чуће рајске птице
пламтећа сазвучја

Владан Савић

Број 40/41 – април/мај 2017.

Владан Савић рођен је 12. августа 1967. године у Смедереву, бави се писањем кратких прича и песама. Песник је мрачних, песимистичких осећања, кроз чије стихове се често провлачи идеја о бесмислу живота и непрекидном трагању за лепотом и бојама који би му дали ведрину и разлоге за постојањем. Његови стихови одишу носталгијом која лебди над пустим улицама градова и села, срушеним оградама, затрпаним бунарима, као и бунтом према данашњици, чије се вредности своде само на материјалне.

Песме су му објављиване у зборницима и локалном листу, а 2016. године објављује своју прву, самосталну, збирку *Снови од паучине*.

Живи и ради у Скобаљу, крај Смедерева.

ОДРИЧЕМ СЕ СВЕГА

Јавно се одричем сваке истине,
ја, кô сви сужњи,
сањар без части,
у царству снова од паучине,
стрела у пети сваке власти.

Одричем се правде и поштења,
од тога нисам
видео добра до сад,
без трунке вере и поверења, ја
свуд за собом вучем свој јад.

За лажне наде више и не хајем,
колко су ме пута
слагале до сад,
у благу и мемли заувек остајем
сваки ми се успон претвори у пад.

Само у песмама вешто се крије
траг нежне душе
која пролази
маслачак сам, на сред авлије,
који ће прво псето да згази.

Одричем се небеских лепота,
својих снова,
предрасуда свих...
за тренутак чисте свести и минут живота,
за тренутак безначајни, да довршим стих.

Јавно се одричем сваке истине
ја, кô сви сужњи,
сањар без части,
у царству снова од паучине,
стрела у пети свакој власти.

НЕ ВЕРУЈЕМ

Не верујем
ни речима више,
том камењу из мутних потока,
чак ни песми, што се, ево пише,
а још мање,
у своја два ока.

Не верујем кад се
стопа
млад месец и густа
тама,
ни магији
што ме опи
мудрошћу и опсенама.

Иструлиће грожђе
до пролећа
и крушку ће пождерати
црви,
не верујем оном
што је срећа,
а да није створено у крви.

Тања Прокопљевић
Број 32 – август 2016.

Тања Прокопљевић рођена је 22. августа 1971. у Земуну. У родном граду стекла је основно и средње образовање, а у Новом Београду више, туристичко образовање. У Америци је студирала енглески језик.

По повратку из Америке (1995) успешно се бави новинарством. Љубав према поезији отиснула ју је у издавачке воде. Радила је као књижевни секретар, али и директор и уредник у Издавачком предузећу *Естарт*. Надасве даровита. Сада је у статусу слободног уметника. Приредила је и уредила знатан број књига.

Своју прву ауторску књигу, збирку новинарских текстова под називом *Како упецати мужа*, објављује 2002. године. Аутор је седам збирки песама: *Живоцвет* (2003), *Смртник у покрету* (2004), *Славуј љубави* (2004), *Под кључем истине* (2006), *Стиховољени дневник* (2010), *Стихојављање* (2014), *Стиховање у болу и љубави* (2016).

Прозна дела: *Пулсивно као нови правац у уметности* (2009), есеј о кретањима у савременој уметности, *Исповест жртве*, документарна проза (2010), *Одушак* (2012) – роман, *Мучно доба и путеви среће* (2015) – роман.

Живи и ради у Земуну.

ВЕЧЕ ПУНО ТУГЕ

Туга је моја омамљена вином
спустила руке преко мога лица,
чуди ме, плаши та грабљива птица.
Питам се које речи да потеку,
да зује, јуре преко мога врата,
да плове потом све до дуге косе,
које би речи могле да се стекну
да сузе гоне – боје се ветра.

Док тражим и молим за речи спаса,
будим и прса и стењем полако,
тад извор светла препознајем ипак
у речи која не познаје гласа.

НЕЖЕЉЕНО ВРЕМЕ

Утихну ми песма с планина и мора,
утихнуше звона са неба и дола,
утихну и сага, ал' у мени снага
жели да се нада, у радост да пада.

Није данас време исто као јуче.
Оде доба давно, даровитно, знано,
ал' моје је тело данас снагом јаче
иако му срце уплашено плаче.

И руке су шире и крв ми је густа,
велелепна сам лађа човековог стуба,
а време је од жеља у море упало
и воду нам црпи – шире нам се шкрге.

Гле, у своју сам снагу цела заплетена
залутала међу сопствено оруђе,
ал' кад је људско тело здравије и јаче,
тад хуманост своју на крст желе да окаче.

Утихну ми песма с планина и мора,
утихнуше звона са неба и дола,
утихну и сага, ал' у мени снага
жели да се нада, у радост да пада.

Бора Д. Симић
Број 4 – април 2014.

Бора Д. Симић,

песник и мачвански небески сањар, рођен је на Крстовдан 1929. године у Глушцима код Бога-тића где проводи сав свој живот. Несхваћен, а често и понижаван од својих сељана због склоности ка

писању и поезији, он пише и објављује још од своје младости. Његова поезија је модерна и пуна слика и метафора из родне му Мачве. Прст судбине или неке друге околности у времену у којем је стварао, нису омогућили Симићу да допре до поетских врхова које је својом поезијом заслужио. Иако су му песме преведене на неколико језика, он је своју прву збирку песама објавио тек 1995. године, а касније још свега две. Но, и после тога не доживљава славу која му припада. Остао је у запећку и у сенци много лошијих песника од њега. Мада је скромног образовања с обзиром да је завршио само основну школу у Краљевини Југославији, тј. четири разреда, Бори Д. Симићу није представљало проблем да испише стихове којих се не би постидео ниједан светски песник.

Напомена: Бора Д. Симић је преминуо 3. јануара 2016.

ИСПОВЕСТ

(слепој мајци Љубици)

Гвоздено детињство
ћути пред свилом Среће.
Глушци, село моје,
што кујеш песму, мене.

Глушци, ватро угашена
за студен тишине моје.

Један безноги путник корача обалом Битве.
Један бескрили голуб ноћима стреми.

Мајка утехе узидала је у мене злато јутра.
Срећа је, понекад, и горак хлеб.

Изнад летине облак трновит,
и јагње осмеха, тужно јагње осмеха.

Једна фрула тражи руже Доброте,
Мајко, из очију Твојих угаслих.

ЂУРЂЕВСКА КИША

Број ружа мог певања
с њим и пролетњи ветар,
ђурђевска киша
- тихо збори.
Сребрни свици
око дуге

шију зелено коло...
Уцвета радост
земље и срца,
четрдесет јата мразева
прелете ливаде моје.
Број ружа мог тела
ватрено исти.

(1959)

КОСАЧИ

Јутро

Тролисте звезде
Косци по небу зеленом косе,
Бисер последње росе
Грлице у кљуну носе.

Подне

Гуштери и змије врели.
Црне откосе свели
Ветар им душу сели.

Вече

Пластови звезда.
Ливада гола.
Велика кола
Силазе с врхова
Старих топола.

ПОЕЗИЈА ЗА ДЕЦУ

С посебном радошћу смо објављивали песме за децу кад год би стигли радови. Поезију за најмлађе није лако писати и зато је није било у сваком броју, али било је довољно да децу врло често обрадујемо.

Предраг Бјелошевић

Број 28 – април 2016.

Предраг Бјелошевић, песник, драмски писац и преводилац, рођен је у Бањој Луци 29. маја 1953. године. Магистрирао је режију луткарства на Националној академији за филмску и театарску уметност, у Софији, 1999. године.

Аутор је осам књига поезије, три збирке песама за децу и две књиге кратких прича и приповедака. Дела су му преведена на неколико језика. Добитник је више значајних књижевних награда. Ради на месту директора и уметничког директора *Дјечијег позоришта Републике Српске*.

Живи у Бањој Луци.

ПРВИ КОРАК

Шта значи први корак
Значи – скоро ћеш на бедем

Гдје тек чека те бријег
и поглед сунцем заведен

Са тог бријега кад чврсто станеш
видјећеш доле бедем мали

А у даљини кад главу дигнеш
прелијепо брдо сво у магли

И кад се уморан на брдо попнеш
бријег постаће ти питом

Брдо облака пред тебе стаће
и бићеш очаран притом

То значи први корак
корак као планина

Што било ти је далеко
иза тебе ће бити даљина

БИО ЈЕДНОМ ЈЕДАН

Био једном један мали краставац
који је силно желио да порасте
зато је и дању и ноћу сисао своју лозицу
и чим је порастао од педља
подигао се на прсте
погледао лијево-десно и умало није вриснуо

Потрчао је журно дуж дуге гредице
позивајући осталу браћу и сестре
да га слиједе
али кад је видио да га нико не слуша
уплашено је одскакутао у другу њиву
сваки час хватајућ се за главу
па у трећу
и на крају кад више није имао куд
стао је пред врата чича Ђурине куће
и из свег гласа повикао:

Спаасссаавај ме чича Ђуро
ено пољем иду копачи
пресијекоше ми мотиком лозицу
па никада нећу порастати велики
Спасааваај спасааваај...

Тодор Бјелкић

Број 34 – октобар 2016.

Тодор Бјелкић је рођен 1946. године у Доњем Скиповцу код Добоја, али је још као дете са родитељима се настанио у сремском селу Гргуревци.

Бјелкић несумњиво спада у ред великих дечијих песника који се у јавности појавио почетком седамдесетих година прошлог столећа, раме уз раме са Добрицом Ерићем. Аутор је преко двадесетак збирки поезије за децу, више драма за најмлађе које су извођене на радију, збирки поезије за одрасле, а новинским текстовима се не зна ни број. Све до пензије, радио је као новинар у *Сремским новинама*, а сада се бави искључиво писањем.

Тодор Бјелкић је за свој рад добио велики број књижевних и новинарских награда, међу којима се издвајају: *Истина*, *Светозар Тоza Марковић*, *Лаза Костић*, *Светозар Милетић*, *Јаша Томић* итд.

За дечију поезију је добио признања из целе бивше СФРЈ, међу којима су и Повеља за допринос књижевности за децу, Весела свеска, Сарајево; Прва награда Фестивала песника за децу Булка, Црвенка; Повеља Змајевих дечјих игара, Нови Сад; Прва награда за поезију у Сокоцу; Повеља за развој дечјег стваралаштва у Цељу, Словенија и друге. Члан је УНС-а.

Живи у Иригу подно Фрушке горе.

ПОМИЛУЈ МЕ, ТАТА

На леђима носиш темеље куће.
У очима топлим рађају се звезде.
На руке би смели лептири да слете
и птице да песме бескрајне угнезде.
Јер, руке ти миришу на сомуне вруће,
а грубе шаке никада не прете.

Помилуј ме, тата, у шуштаво вече,
па иако више баш и нисам мали;
нека твоја прича жубори и тече,
за косу ме чупни - шта ће да ми фали?

Од твога осмеха топла кућа сија,
без тебе би, хладна, зајецала тамом.
Смешиш се лепше од целог света.
Од твог осмеха растапам се и ја:
живи, молим те, три стотине лета -
заједно са мном и са мамом.

Помилуј ме, тата, у буцмасте зоре,
па кад се тргнем и упитам: "Ко је?" -
видећу очи што љубав говоре
и дан ће ми личити на осмехе твоје.

КАДА БИ МОРЕ ШЕТАЛО

То ником не би сметало,
ма, био би то рај,
кад би се море шетало
из једнога у други крај.

Замислите: Јадранско море
чак у подножју Фрушке горе,
а тамо сунчана плажа,
по води барке плове,
док изнад сремских пејзажа
посматраш галебове.

И замислите: једног дана,
однекуд из Тихог океана,
доплови буцмасти кит,
весео и сит,
без невоља и брига,
око Руме - до Ирига...

Кад би се море шетало,
од Бара до Црвеног чота,
стварно ником не би сметало,
била би то права дивота;
јер, нико не би могао рећи
да море видео није,
они најмлађи и они већи,
из Шида или Инђије

Кад би се море скитало,
попут путујућег циркуса,
много би збрке настало,
било би правог џумбуса.

Замислите: на барској плажи
туриста своје море тражи -
да ли је сан или јава:
куд нестa јадранска пучина плава?!
"Где да се купам, кад нема воде,
стварно, куд ли то море оде?!"

Хеј, мој весели куме,
одшета Јадран у сремске шуме,
па, ако ти се баш исплати -
причекај га док се не врати.

Заиста, кад би море хтелo
да мало протегне ноге,
догодио би се милион чуда
и смешне ствари многе.

Јелена Глишић

Број 46/47 – октобар/новембар 2017.

Јелена Глишић

Рођена је 1989. године у Дервенти. По занимању учитељица – спојила је љубав и посао. Поезију је почела да пише још у основној школи. Испочетка је писала само за децу, али у последње време све чешће пише и стихове за одрасле.

Највеће задовољство јој је то, како она каже, што у песмама успева да се уздигне на дечији ниво, доживи с њима прве кораке, несташлуке, школу, љубави и све оно што чини чистоту дечијег живота. Нада се да ће душа детета још дуго живети у њој, како би својим малим а великим читаоцима путовањем кроз свет маште измамила још много искрених осмеха.

Њене песме објављене су у *Антологији савременог стваралаштва за децу српских писаца у расејању* (аутори Александар Чотрић и Љубиша Симић) међу 110 песника из 20 земаља. Такође, песме за децу заступљене су и у *Цветнику учитеља стваралаца* чији је аутор Власта Ценић. Песме су јој преведене на руски језик и објављиване у тамошњим часописима.

Има две објављене књиге песама за децу *Моја прва дјечија књига* (2012) и *Вјетрић несташко* (2017).

Члан је Удружења књижевника Републике Српске.
Живи у Бањој Луци.

ПРИЧАЛА МИ ЦРВЕНКАПА

Да не буде да измишљам
или нешто томе слично,
знајте, ово Црвенкапа
причала је мени лично!

Скакућући стазом шумском,
ко и досад много пута,
кренула је до бакице,
а не да кроз шуму лута.

У корпици колачићи,
изнад главе лишћа шум,
са свих страна птица цвркул,
овдје-ондје цвјетни жбун.

А јагоде тек дозреле
шапућу у један глас:
– Црвенкапо, љепотице,
с пута скрени, пробај нас...

Мислила се хоће-неће,
могла би и вука срести,
ал' ко још је чуо да вук
јагодице воли јести!

И баш никог не угледа
сем два зеца у пролазу,
па се срећно с јагодама
вратила на шумску стазу.

Кад на стази – гледај чуда –
ко још то да очекује –
стоји вук у црном фраку
и вучици намигује!

А и она сва у бијелом –
нит шта види нити чује,
лепезом се само хлади
и шапицом одмахује!

Чак и ловац с пушком стао,
сузи оком, нема срца
да у вука заљубљеног
из близине такве пуца.

Продужише пјевушећи
до медвједа матичара,
а за њима кум и кума –
лептирић и бубамара.

Да не буде да измишљам
или нешто томе слично,
Црвенкапа код баке је,
па питајте баш њу лично!

МАСЛАЧЦИ

Испод плавих облачака
главице су маслачака,
оком златним затрептале,
према сунцу погледале.

Гледа сунце у маслачке,
у те мале жуте тачке, па
шапуће облацима:
– Колк'о доље сунца има!

Насмијано, кроз облаке,
пусти јаче своје зраке –
нек се грију сунца мала
на ливади процвјетала.

А маслачци, у том рају,
и миришу и цвјетају,
уз зуј пчела, лет лептира,
цврчка што им музицира.

(Из збирке песама Вјетрић несташко)

Ђура Шефер Сремац
Број 21 – септембар 2013.

Ђура Шефер Сремац

Рођен је 12. фебруара 1950. године у Руми. Професор је југословенских књижевности, песник, афористичар и прозни писац. Објавио је тринаест књига од 1982. године, када му је штампана прва – родољубива поема, па до 2016. када је објавио књигу хумора и сатире *Бећарски сремачки (р)епизграми*.

За своје књижевно стваралаштво Ђура Шефер Сремац је добио више награда и признања.

Заступљен у антологијама и лексиконима поезије, прозе и афористике: *Невенава антологија савременог српског песништва за децу и одрасле*, Нови Сад, 2005; *Коло пријатеља, Антологија поезије за децу и младе*, Београд, 2007; *Непролазни*, песници српске књижевности кроз векове, Јагодина, 2008; *Кад срце засветлуца*, антологија новијег српског песништва за децу и младе, Рума, 2009. и другим. Објављивао је у многим часописима и на интернет порталима.

Члан је неколико удружења и књижевних секција.
Живи и ствара у Руми.

МУКЕ ОД АЗБУКЕ

Кад сам слова исписивô прва
оловка ми кô планина била,
мањи бејах од мрава и црва
шумом речи водила ме вила.

Свеском белом ишле црне пруге
сав у страху мучно шврљах речи...
Шта ли значе црте кратке, дуге?
Што се слово једно другом бечи!?

– Немој стално гумицу у руке! –
и сад чујем глас учитељице;
кô да не зна колике су муке
што воз речи криви реченице!

На почетку велико је слово
за њим мала пиши, редом слажи...
Кад завршиш ред – опет, поново
слову сваком згодно место тражи.

А тек табла велика кô море –
цртај слова по азбуци редом ...
– Није добро! – другари говоре,
а и они посвађани с кредом!

Чаробна су слова , могу свашта
да означе: ђака, лопту, јарца...
Потребна је само твоја машта
па од јарца ти створиш – магарца!

Кад сам тако стрпљиво, полако
научио сва слова азбуке
и читање постаде ми лако,
са школицом није било муке.

Срушио сам оловком планину,
препливао таблу – црно море,
иза шуме страшне – сунце сину!
Сад с књигама водим разговоре.

У ШКОЛИ ЈЕ МЕНИ ТЕСНО

Не држи ме школска клупа
час бих лево, час бих десно
у школи је мени тесно –
разред прича, трућа, лупа...

А тек креда – лети сама
од другара до другара...
Опомена стиже стара:
– Нека хитно дође мама!

Болујемо од дармара
баш су дуги ти часови,
лепши су нам ђачки снови...
Школица нас често смара!

За бежањац дара имам
пољем знања падам, страдам...
Чему да се, брате, надам –
кечеве у госте примам.

Нигде хлада – клупа врућа
од контролних задатака
ноћна мора, мајка ђака –
школа ми је добра кућа.

Понашамо се обесно
кѠ возач по лошем путу,
школа нам је у ауту –
у кожи је мени тесно.

А у живот кад полетим
у заборав све ће пасти,
до неба ћемо порастати –
школице ћу да се сетим.

КРИТИКА, ОСВРТИ, ЕСЕЈИ, ОГЛЕДИ...

Сања Живковић

Сања Живковић је рођена 1987. године у Крагујевцу. Завршила је Филолошко - уметнички факултет, мастер студије, Универзитета у Крагујевцу (Мастер филолог – србиста).

Посебно се интересује за српску књижевност. Промовисала је уџбенике издавачке куће "Клет" и била њихов евалуатор Читанке за VIII разред. Такође, 2013. године била је коаутор дигиталног издања збирке за пријемни испит под насловом "Научи лакше за матуру". Организатор је књижевних вечери, бави се писањем поезије, прозе и рецензија. Коаутор је књиге поезије *Две стране огледала*, чије је финансирање одобрено од стране Скупштине Града на конкурс за доделу средстава из буџета града Крагујевца за 2010. годину самосталним уметницима, креативним групама, удружењима и организацијама ради суфинансирања пројеката. Освојила прву награду издавачке куће "Клет" за Најиновативнијег наставника 2011. године.

Објавила роман *Књига* (2013).

У *Суштини поетике* је од самог почетка и једна је од уредница часописа.

Живи у Крагујевцу.

МИРОСЛАВЉЕВО ЈЕВАНЂЕЉЕ

Број 16 – април 2015.

Јеванђеље (гр. Εὐαγγέλιον - добравест, благовест) је назив библијског списа у коме се описује живот и излаже учење оснивача хришћанства, Исуса Христа. Нови завет садржи четири јеванђеља, чији су аутори: Матеја, Марко, Јован и Лука. Поменута јеванђеља, која се још називају и канонска, читана су као основни сакрални текст хришћанске цркве, на службама. За богослужбenu употребу, приређена су у посебним књигама апракосу и четворојеванђељу. Поред четворојеванђеља, постоји и изборно јеванђеље тј. јеванђелистар. Најпознатија јеванђеља су: Вуканово, Мирослављево, Јеванђеље Хиландар, Јеванђеље Црколез бр. 1, Рашко-хиландарско, Мокропољско и Богданово јеванђеље

Мирослављево јеванђеље припада групи правослаvnих изборних јеванђеља, садржи 181 лист и чува се у Народном музеју у Београду.

Писано је за захумског кнеза Мирослава, брата Стефана Немање, крајем 12. века. Пошто се са сигурношћу не може утврдити тачна година његовог настанка, оквирно се узима 1185. година. Према речима Глигорија Дијака, написаних на задњем листу рукописа, представљало је сублимацију државних, црквених и културних настојања.

Ово јеванђеље сматра се најлепшом књигом српског средњег века, најлепшим спомеником српског минија-

турног сликарства и првим спомеником српске редакције старословенског језика.

***Проблем ауторства и назива
Мирослављевог јеванђеља***

Приликом боравка у Хиландару, 1846. године, руски археограф Порфирије Успенски, први је од учених људи видео Мирослављево јеванђеље. Том приликом извадио је један лист из њега, конкретно 166. који се данас налази у Државној библиотеци у Лењинграду.

Стојан Новаковић је 1874. у Кијеву видео овај лист, који се налазио у изложеној збирци Порфирија Успенског, те је написао текст под називом *С археолошке изложбе у Кијеву*. У поменутом тексту, Новаковић први пут даје назив овом јеванђељу.

Што се тиче ауторства овог јеванђеља, Степан Куљбакин је на основу палеографских и правописних особина закључио да је оно дело двају писара: Дијака Григорија, који је осим својих записа написао и две последње стране, као и већину јеванђељских заглавља, и главног писара који је написао остали текст. Поменута два писара разликују се, између осталог, диктусом и ортографијом. Слова главног писара су архаичнија и јасно се види да се наслањају на глагољску традицију, док су Дијакова слова израз еволуције ћириличног правописа, до које је у 11. веку дошло, у источнијим словенским регијама.

Главног писара Куљбакин је назвао *ВАРСАМЕЛЕОН*. Ово је прихватила већина истраживача. Међутим, реч *Вар-*

самелеон је написана на крају читавог рукописа словима која уопште не одговарају начину писања главног писара. Управо зато, али и због значења ове речи *Балзамово уље*-истраживачи јеванђеља претпостављају да то није име писара, већ да је ту реч забележио минијатурист. Наиме, претпоставља се да је употребио ово скупоцено мирисно уље за припремање боје којима је осликавао минијатуре, а које је Григорије Дијак украсио златом.

Начин осликавања и писања Мирослављевог јеванђеља

Књига Мирослављевог јеванђеља писана је по предлошку који потиче са истока на белом, танком пергаменту. Писмо је уставна ћирилица, са стилизованим иницијалима, уз комбинацију различитих боја и злата. Иницијали јеванђеља су веома разноврсни, почев од оних са геометријским преплетом, преко комбинација биљних и геометријских преплета, до оних који садрже елементе биљака и стварних и фанастичних животиња. Одређен број иницијала садржи људску фигуру а неки и читаве композиције. Иницијали су велики, понекад заузимају и више од десетак редова, а претежно су декоративног карактера. Једна од главних карактеристика им је та што су фигуре у живом покрету.

Треба истаћи и да је део текста временом подвргнут накнадним интервенцијама: до 88. стране и неколико редова на 151. страни слова су ојачавана мастилом, при

чему је делимично деформисан њихов првобитни облик. Такође, до 88. стране додавани су и надредни знаци и поједине пропуштене речи, између редова.

Проучавајући јеванђеље Л. Мирковић скреће пажњу на месецослов у њему, који је према његовом мишљењу цариградског порекла. Он је истакао повезаност месецослова Мирослављевог јеванђеља са минологијем типика и синаксара велике цариградске цркве св. Софије, као и са богослужењем у њој.

У књизи има 296 минијатура. Оне су цртане пером, а затим бојене црвеном, жутом и зеленом бојом. Након тога минијатуре су украшаване златом. Поменуто боје типичне су за романски стил. Све заставице, осим прве на којој су приказани јеванђелисти Јован, Марко и Лука под аркадама, цртена су пером, а карактерише их и једноставан изглед.

Уметнички и иконографски сликарство Мирослављевог јеванђеља, представља својеврсну комбинацију романског стила и византијске традиције. Због тога се не искључује могућност да је оно претрпело утицај преписивачке радионице централне Италије.

Основна средства изражавања илуминатора су линија и звучни односи боја - зелене и црвене, уз осветљавање жутом и зеленом.

Кожни повез јеванђеља није првобитан. Он највероватније потиче из 14. века. Претпоставља се да је преузет са неког другог рукописа, што потврђују његова величина, техничке и стилске одлике. Украшен је монограмима, флоралним орнаментом и концентричним

круговима на укрсницама линија. Монограми упућују на то да потиче из неког од светогорских манастира.

Мирослављево јеванђеље је битно и зато што у деловима које је писао Дијак већ виде особине развијеног рашког правописа.

Судбина Мирослављевог јеванђеља

Не зна се када је јеванђеље доспело у Хиландар, али се претпоставља да се то десило након Немањине абдикације 1195. и коначног одласка у Свету Гору. С обзиром да на листовима постоји мало трагова воска и отисака прстију може се закључити да није било у редовној литургијској употреби. Чувано је без имена све до појаве чланка Стојана Новаковића 1874. године. Краљ Александар Обреновић 1896. године проводи Ускрс у Хиландару, а ондашњи министар просвете Љуба Ковачевић моли владикау Димитрија да уреди да хиландарски монаси јеванђеље позајме краљу како би се иштампало. Међутим, краљ дарује Хиландар са 15000 динара у злату и као уздарје од братства добија Мирослављево јеванђеље и оснивачку повељу Симеона Немање манастиру Хиландару.

Љуба Стојановић о трошку краља 1897. године штампа у Бечу фототипско издање јеванђеља, после чега оно бива враћено у краљев сеф у Београду.

Јеванђеље 1903. године доспева у руке генерала Лазе Петровића после чега му се наредних неколико година губи сваки траг. Међутим, испоставило се да је јеванђеље све време било у двору у дрвеном сандуку

заједно са списима о убиству кнеза Михаила и да је тај сандук предат краљу Петру.

Године 1915. када се државна благајна селила из Београда заједно са њом креће и јеванђеље. Када се српска војска повлачила преко Албаније, оно се налазило у омањем дрвеном сандуку на магарцу. Након ослобођења Београда нашло се у музеју кнеза Павла.

У периоду од 1940-1943. јеванђеље је чувано у скривници манастира Рача, на Дрини. Почетком 1944. бива пренето у трезор Народне банке у Београду, где је чувано до краја рата.

У Народни музеј, где се и данас чува, пренето је 18. јуна 1945. год.

У јуну 2005. Мирослављево јеванђеље уписано је у листу *Памћење света*, о чему је Народни музеј добио сертификат UNESCO-а.

Из свега наведеног може се закључити да је Мирослављево јеванђеље, изузетно значајно за српску традицију, историју и културу. Захваљујући њему расветљавају се језички и ликовни домети српског народа у одређеном тренутку. Данас, оно је својеврстан сведок осмовековне српске истрије. У њему су садржани успони и падови српске државе, као и периоди страдања и благостања српског народа.

КРИТИКА – САЊА ЖИВКОВИЋ

Број 38 – фебруар 2017.

Лу – прича о слободној жени | Франсоаз Жиро

Књига *Лу, прича о слободној жени* је дело есејистичког карактера настало као синтеза ауторкиних истраживања о жени која је оставила значајан траг у психоанализи. Оно се темељи на сазнањима добијеним из Саломиног *Дневника*, аутобиографије, писама, њених романа и есеја. У погледу структуре подељено је на три дела, при чему се у првом ауторка бави Саломином биографијом, у другом личним освртом на значај њеног лика и дела, и у последњем износи писма, која је Лу размењивала са Ничеом, Рилкеом и Фројдом.

Биографски део књиге, којом се бавимо, најобимнији је, али и најинтересантнији како за читаоце тако и за критичаре. У њему је Жироова *исплела* причу тако да буде занимљива широком читалачком спектру. Наиме, она вешто износи велики број биографских података, али тако да уз сваки од њих веже занимљиву причу мање познату јавности. Тако када говори да је Лу рано изгубила веру у Бога, Франсоаз приповеда анегдоту о два Снешка, који су према речима Саломиног слуге заправо била два смрзнута просјака. Такође, сазнајемо и да је од Саломе настало Лу због немогућности свештеника Хенриха Гилоа да изговори њено право име; да је према њему гајила посебну врсту емоција, те да је управо он посредно одредио њену судбину подучавајући је филозофију, метафизику, Декарту,

Волтеру итд. Треба истаћи да, када се говори о овој књизи, углавном налазимо на то да је она прича о вези Лу Саломе и Ничеа, Рилкеа и Фројда, а заправо је много више од тога. Истина је да ауторка сагледава лик ове жене кроз призму њених односа са мушкарцима, са акцентом на три поменута имена, али не на баналан и приземан начин. Пренебрегава се чињеница да је Жироова као битан фактор Луиног живота посматрала и њеног супруга Андреаса. Такође, сваки њен однос са мушкарцима приказује се у функцији дочаравања, не само лика жене која је тежила слободи и вишим циљевима, већ и јасније слике поменутих мушкараца. Тако је захваљујући ономе што је осетио након што га је Лу напустила Ниче написао дело *Тако је говорио Заратустра*, код Рилкеа не само да ће наћи место у његовим *Девичанским елегијама*, већ ће му променити име од Ренеа у Рајнер, док ће са Фројдом разменити многа значајна искуства у области психологије. Оно што је, такође, мало познато јавности јесте чињеница да је дуго избегавала да јој се мушкарци физички приближе. Жироова не само да је спомиње, већ покушава и да пронађе њен узрок, наводећи да се он највероватније налази у раном детињству и односу са братом. Поред мушких уз Луино име спомиње се и неколико женских ликова, од којих су најважнија четири: мајка, усвојена ћерка, Елизабет Ниче, Ана Фројд. Интересантно је да се Елизабета и Ана постављају као антиподи, при чему Ничеова сестра гаји анимозитет према Лу, док је Фројдова ћерка до те мере обожава да ауторка на неколико места истиче да није сигурна да ли је

њихов однос сестрински или прелази у неке друге оквире.

У другом делу књиге Франсоаз потцртава шта су циљеви њеног осврта на лик и дело Лу Саломе, као и зашто се одлучила на то да поднаслов књиге буде *прича о слободној жени*. Трећи део, у којем су писма, расветљава Лу као самосвесну жену, у писмима са Ничеом, као заљубљену жену, у писмима са Рилкеом и као изузетно талентовану жену и доброг психоаналитичара у преписци са Фројдом.

Из свега наведеног можемо закључити да је Франсоаз Жиро саставила биографски мозаик Лу Саломе из личног угла, преко онога до чега је дошла истражујући, али и онога што је дато у препискама, тј. кроз писма. Такође, због сталног варирања научног и књижевног стила, бројних анегдота, али и много биографских чињеница ово дело је занимљиво штиво из којег се са лакоћом може сазнати много.

Франсоаз Жиро
(1916 – 2003)

Душица Чукић

Број 50/51, фебруар/март 2018

Душица Чукић је рођена 13. априла 1983. год. Професор је српског језика и књижевности у Економско-трговинској школи у Врању, дипломирала књижевност на Филозофском факултету у Нишу. Ужива у својој деци и својим ђацима, руским и јапанским писцима и шпанској музици.

Живи у Врању.

РУЋИН - "СУВИШНИ ЈУНАК" ЈЕДНОГ ДОБА

"Јунак тридесетих година" у Русији био је "декабриста" – аристократа, војно лице и човек политичке праксе, а "јунак четрдесетих" своје образовање стицао је на Московском универзитету - поезија, наука и филозофија били су у центру његових интересовања и одушевљења. Таквог једног човека, "непрактичног витеза речи", приказао је Тургењев кроз лик Руђина који представља још једну од варијанти сувишних људи, али не и понављање оњегинско-печоринског типа.

Иван Сергејевич Тургењев био је непрекидно у це-

нтру пажње руске књижевне критике. Живећи у иностранству добио је, први међу руским писцима, признање "великог романописца", а популаризовање руске уметничке литературе на Западу било је предмет његових сталних заузимања и брига. *Параша* (1843), прича у стиховима – донела је Тургееву књижевно име, а *Ловчеви записи* (1852) постали су најкрупнији догађај не само у књижевном, већ и у јавном животу тога доба. Овде Тургеев приказује лик господара-поседника и лик сељака-кмета са отвореном симпатијом према бесправном народу, изобличавајући неограниченог господара "сељачких душа". Због *Ловчевих записа* Тургеев је прогнан на своје имање Спаско, где је боравио до новембра 1853. године. Три године касније (1856) објављује роман *Руђин*, који је био почетак низа његових осталих романа (*Племићко гнездо*, *Уочи нових дана*, *Оцеви и деца*, *Дим*, *Новина*). Од 1861. године па до краја свог живота - до 1883. године, Тургеев је живео у иностранству.

У "Суровом веку" Николаја I, у добу моралног и менталног геноцида, расло је, сазревало и духовно се развијало поколење "људи четрдесетих година". Разумевање смисла живота и његових супротности, као и изграђивање јединствених погледа на свет, постало је основни задатак људи четрдесетих година.

"Идеалисте и сањалице, романтичари у души и реалисте у стварању, промашени и немирни људи, мучени горчином мисли и досадом принудне празнине живота – они су утеловили у себи онај тип руских људи који су у

устима новог поколења – "људи шездесетих година", "људи дела" – остали са називом сувишни људи".

У центру интересовања људи четрдесетих година била је поезија, наука и, посебно, филозофија (нарочито Фихтеова, Шелингова и Хегелова). Док је Фихте нарочито наглашавао стваралачку моћ човекове свести, човековог "ја", у Шелинговом филозофском систему најважнија је била улога уметности. Најталентованији представници људи четрдесетих година изашли су из "кружока" напредне московске младежи чија су основна интересовања била филозофска, литерарна и научна. Кроз ликове Покорског и Лежњова, Тургењев је у свом роману *Руђин* (1856) описао живот такве средине, а кроз лик Руђина приказао надахнутог говорника и активног учесника књижевно-филозофских московских друштава тога доба, чије се умно и духовно богатство расипало бесплодно. Руђин, као и људи попут њега, није пронашао свој животни позив, нити је успео да се оствари ни у једној делатности, а ни у љубави.

Биографија Тургењевљевог јунака стоји изван хронолошког оквира сижеа – у ток приповедања уткана је Лежњовим сећањима о Руђину. Јунак Тургењевљевог романа пред читаоцем се појављује као потпуно формиран човек. Иначе, карактеристика свих сувишних људи јесте да, иако су још увек млади, себе доживљавају као потпуно формиране личности које теже да остваре своје животне циљеве, али, неминовно доживљавају катастрофу. Ипак, узрок Руђиновог неуспеха не треба тражити само у

условима тадашњег живота у Русији, већ и у његовој психологији, у његовој неистраженој природи неспособној да воли. Руђина упознајемо као тридесетпетогодишњег човека са изузетно развијеним посматрачким даром, са мислима далеко изнад просечног нивоа, сјајног оратора – демагога који верује у своја убеђења и принципе. Он долази на имање Дарије Михајловне, где својом сјајном речитошћу на све присутне оставља изузетно јак утисак. Из сваке дискусије Руђин излази као асполутни победник, а такав је био и раније, што сазнајемо од Лежњова, његовог некадашњег пријатеља: "Руђин се трудио на све могуће начине да потчини себи људе, и потчињавао их је у име општих принципа и идеја, и доиста имао је јаког утицаја на многе. (...) Имао је систематички дух и огромно памћење, а то баш и утиче на младе људе!"¹ Својом страсном дијалектиком ретко је дозвољавао саговорнику да дође до речи – владао је "музиком речитости"; чак и они слушаоци који нису разумевали о чему говори осећали су да им се пуне груди и пред очима им блиста од његових беседа. Ипак, и поред свега тога, у Руђину као да није постојала она искрена емоција и животност - умео је незауоставно да прича филозофију живота, али није знао да живи живот; знао је да држи слово о љубави, али није могао да је осети – говорио је смеле ствари да би слушао звучност својих фраза којима је побуђивао похвале слушалаца. Руђин пасивно посматра живот који поред њега протиче.

Када је говорио о свом животу и доживљајима, у ње-

¹ И. Тургењев, Руђин, Матица српска, Нови Сад, 1956. година, стр. 67

говим описима није било боје; ретко се смејао, а "када се смејао, лице му је добијало чудан, скоро старачки израз, очи су му се скупљале, нос му се мрштио"². Без обзира што је имао тридесет пет година, Руђин је осећао да му је младост већ давно прошла, да се уморио и да му је потребан одмор. Поставља се питање – од чега се Руђин уморио. Од паразитирања, или, можда од себе самог?

Насупрот емоционално обогашеном Руђину са својом интелектуалном штаком, Тургењев представља емотивну, страствену и реалну Наталију која својом отвореношћу и природношћу подсећа на Пушкинову Татјану. Њој је Руђин потпуно несхватљив, његов нерад и потребу за одмором она уопште не разуме. Руђин се са њом слаже, дубоко у души зна да је она потпуно у праву, међутим, поводом тога ништа не предузима, већ наставља да, у свом стилу, о томе само беседи:

"Говорио је дивно, ватрено, убедљиво – како је срамота бити малодушан и лењ, како је преко потешно да се ради. Обасипао је сам себе прекорима, доказујући да је причање унапред шта ће да се уради исто тако штетно као и боцкати иглом зрели плод, да је то само узалудно губљење животне снаге"³.

Руђин није навикао ништа да ради, према томе, он не може искрено ни да жели ишта корисно да ради. Он свашта започиње, али ништа не доводи до краја, свемужели да се преда, али ни у томе не успева, јер не

² Исто, стр. 44.

³ Исто, стр. 52.

верује у своју снагу и не поседује сопствена убеђења. Тургењевљев јунак је промашен човек не само у јавној делатности, већ и у љубави. Емоционално обогаћен, неспособан је да прими и узврати љубав, што најтеже пада њему самом. Зато он од почетка до краја остаје потпуно усамљен. Иако Руђин одлично процењује људе, он не уме да препозна и осети љубав, па због тога не примећује колико је Наталија заљубљена у њега. Када то схвати, он ће покушати да вештачки створи љубав према њој, али не са циљем да је обмане и искористи, већ из жеље да и сам осети страст и тако буде срећнији:

"Срећан сам, рече полугласно. Јест, срећан сам, понови он, као да је желео да убеди самог себе."⁴

Међутим, када буде видео да је Наталија спремна да напусти све и оде са њим, рећи ће јој како се треба покорити мајчиној вољи, и како им није суђено. Руђин нема ништа против тога да кокетира са женом, али чим дође до нечег озбиљнијег, он се повлачи јер не уме искрено да воли, нити зна шта треба тражити у љубави, као ни у животу уопште.

"Нико се тако лако не занесе као људи без страсти",⁵ каже Тургењев.

У разговору са Наталијом Руђина највише погађа атак на његово честољубље, то јест када му она каже да "од речи до дела далеко је". Очигледно је да је Руђина заболела истина, јер дубоко у себи зна да је само театрални

⁴ Исто, стр. 82.

⁵ Исто, стр. 90.

говорник – и ништа више. Иако он себе ни за шта не криви, стало му је до туђег мишљења, па пише писма Наталији и Волинцову, њеном удварачу и будућем мужу. Руђин се не правда, али ипак пише писма јер не жели да га посматрају као нечасног човека. Дакле, он пише због себе, не због њих. Лежњов, који је некада и сам осетио Руђинову моћ убеђивања и био под његовим утицајем, савршено га разуме, па говори Волинцову: "Ти ми нећеш веровати, али он је све то учинио у доброј намери. (...) О, његов језик је његов непријатељ... он робује свом језику."⁶

Лежњов је јако битан лик у роману *Руђин* јер у потпуности осветљава Руђинов карактер. Он у почетку Руђина описује као театралног човека, неосетљивог према својој мајци којој је ретко писао, још ређе посећивао, а када је умирала није био поред ње; међутим, Лежњов на крају пије у Руђиново име и са искреном топлином у тону наздравља свом некадашњем пријатељу: "Пијем у здравље друга мојих најлепших година, пијем за младост, за њене наде, за њене тежње, за њену веру и чистоту, за све оно за шта су нам срца у двадесетој години ударала и од чега ништа боље нисмо сазнали, нити ћемо у животу икад сазнати... Пијем за тебе, златно доба, пијем у здравље Руђиново!"⁷

У епилогу романа сазнајемо да је Руђин пробао да буде користан: покушао је да спроведе неку аграрну реформу; предавао у школи; чак је и хтео да једну

⁶ Исто, стр. 87.

⁷ Исто, стр. 119, 120.

непловну реку претвори у пловну. Ипак, ни у чему није успео јер је он човек који једноставно не уме да ствара, нити ради било шта практично, јер је такав рад за њега "отуђени рад" којим он не може да се афирмише, већ само да негира себе. Мучио се, лутао и телом и душом, зближавао се са многим људима, разочарао се у све и сваког, много се надао, мрзео и понижавао – али узалуд.

Кроз Руђинов лик Тургенев је представио јунака одлазеће епохе, осудио његову пасивност воље и неприлагодљивост животу, превагу уобразиље и фразерства над способношћу да разуме стварност и живи живот, и приказао колико недостатак емоција и страсти може човека да учини несрећним.

Личности попут Оњегина, Печорина, Руђина, Обломова – типови које су створили велики таленти, живе и данас – у мало другачијим друштвеним условима. То су људи који не чине ништа ни за личну, нити за општу корист; за њих не постоје ствари које би им представљале животну потребу без које не би могли да живе. Иако постоји разлика у њиховом темпераменту, сви они поседују карактере који су у великој мери спутани неповољним друштвеним приликама. Можда би њихово бесмислено (не)делање добило неки племенитији смисао у другачијим друштвеним околностима. Међутим, њихово (не)делање нису само узроковале двадесете, тридесете и четрдесете године 19. века у Русији, већ првенствено њихови карактери и њихова саможива природа. Они су размажени егосцентрици који мисле да су центар света који се око њих и

због њих окреће, па, с тим у вези, себи дају за право да повређују људе који то уопште не заслужују, и то искључиво ради личних незадовољстава, хирова и комплекса. Сувишни људи нису само по својој природи лишени способности да се крећу и делају по сопственој вољи – њихова апатија и "сплин" резултат су њиховог васпитања, неостварених тежњи и средине у којој се крећу. Сви чланови породице сувишних људи имају сличан однос према људима – презиру њихов "ситан" рад и њихове скучене тежње, иако ни сами не успевају да остваре своје. Они врло добро знају за чим не теже, али уопште не знају шта желе и какав је њихов циљ (ако га уопште и имају) и смисао њиховог делања, што их, између осталог, чини актуелним и данас. Они не знају шта треба тражити у животу, као ни у љубави – плаше се губитка слободе коју и не поседују, па не успевају да се вежу ни за жене, а ни за пријатеље. Вођени идејом о слободи, а не и самом слободом и емоцијама које су им на путу до самоостваривања закржљале, никада не досежу до потпуне слободе. Сви су они пуни самољубља и потпуно су свесни таштине друштва у којем се крећу. Међутим, њихове речи никада не постају дела; они имају своје принципе, али не и снажне унутрашње потребе које би заједно са тим истим принципима представљале њихову покретачку снагу која би им, пре свега, створила потребу и циљ, а потом и пут до остварења истих.

Енеа Хотић

Број 15 – март 2015.

Енеа Хотић је рођена у Бањалуци 9. маја 1971. године где завршава основну школу, похађа Музичку школу и Гимназију те Педагошку академију и Филолошки факултет – Одсек за српски језик и књижевност. Дуги низ година запослена је у Основној школи *Иво Андрић* у родном граду. Била је ментор Мултимедијалне секције Бачки студио којој је уручена Награда града Бањалука младима 2007. године за посебан допринос развоју културе. Ментор је Драмског студија *Плава звезда* са којим осваја бројне награде и афирмише иновације на пољу уметности и образовања у оквиру Међународног сајма иновација *Иност младих*. Радила је као стручни сарадник на *Радио-телевизији* Републике Српске и уређивала емисију *Свијет књиге* у оквиру серијала Школа – јуче, данас, сутра.

Један је од оснивача Поетског круга *Стиховница*, уметничког круга који веома активно ради на афирмацији поезије кроз организацију културних дешавања у Бањалуци. Пише песме, лирску прозу (трагови времена) и цртице из живота. Има објављену збирку поезије *Мјесечева* (2015).

Године 2015. Клуб Collegium Intellectum додељује јој Орден за изванредан допринос у културном животу града Бањалука те активном доприносу остваривања циљева Клуба.

Живи у Бањалуци.

О РОМАНУ СЕОБЕ

Трагање са вјером у грудима

Тражити и наћи. Лутати са вјером у грудима. Шта је, заправо, права мјера или побуда људска за вјечитом потрагом? Ова и слична питања се сама намећу кад се замислимо над насловом најпознатијег дјела Милоша Црњанског "Сеобе". Бигорафија једног писца или научника значајна је уколико у њој постоје подаци који могу да објасне шта га је навело да пише о неким појавама или дешавањима у окружењу. То је било прво што је закупило моју пажњу не само сад, већ и раније, прије двадесетак година, када сам прочитала овај роман.

Из биографије Милоша Црњанског сазнаје се да је више пута мијењао мјесто боравка, те да га вијест о почетку рата затиче у Бечу. Он облачи униформу аустро-угарског војника и одлази на фронт да се бори против Руса.

Велики траг на њега оставиће страхоте рата, болнице ровови, неимаштина, глад, беспомоћност и људски јад изазван несрећом рата. Све то писац ће носити са собом, мијењајући градове у којима борави, али вјечито остајући обиљежен свиме што је на свом животном путу доживио.

Ови подаци могу бити упаљене жишке на путу тумачења великог романа "Сеобе".

Роман Милоша Црњанског "Сеобе" се састоји из два дијела, који су настали у различито вријеме. Први се поја-

вљује 1929. године, а већ 1930. године писац добија награду Српске академије наука за овај роман.

Други дио написао је 1962. године. Првобитни план Милоша Црњанског био је да напише шест романа о српским сеобама:

- Прву књигу: о Вуку Исаковичу и Славонско - подунавском пуку;
- Другу књигу: обухвата вријеме селидбе у Русију;
- Трећу књигу: доба Првог српског устанка, о судбини два Србина из Аустрије, официра који су пошли у Србију;
- Четврту књигу: о 1848. години, о прелазу Срба;
- Пету књигу: о емиграцији кнеза Милоша и кнеза Михаила;
- Шесту књигу: о повратку Исаковича са руским добровољцима 1876;

Задржаћу се на првом дијелу.

Иако наслов романа сугерише на одређена збивања, роман нам описује стање. Овдје ријеч **сеобе** не значи само кретање из једног мјеста у друго, већ непрекидно **људско кретање** подстакнуто унутрашњим немирима и личном несигурношћу. Вријеме романа је смјештено у период од прољећа 1744. до почетка љета 1745. године, а простор су Срем, мочваре крај Дунава, затим европски градови и бојишта. Више је извора инспирисало Црњанског да напише овај роман:

- мемоари Симеона Пишчевића:

Црњански се одлучио да напише „Сеобе“ након чи-

тања мемоара Симеона Пишчевића. Пишчевић, родом из Шида, као тринаестогодишњи дјечак учествовао је у походу на Француску, постао аустријски официр, да би се затим преселио у Русију и у војном чину напредовао до генерал – мајора.

- историјске сеобе Срба (1690. и 1739.):

Плашећи се од одмазде Турака многи Срби су, под вођством патријарха Арсенија III Чарнојевића, кренули 1690. године у Велику сеобу ка Угарској. Аустроугарска им је гарантовала црквену аутономију али су они били изложени свакодневним притисцима унијаћења. Такође, српски народ је послужио Аустроугарској у њеним заплетима и сукобима у Европи.

- лично искуство, наиме и сам је био приморан да се као војвођански Србин бори на страни Аустроугарске за вријеме Првог свјетског рата.

Сваки од извора је уткан у дјело, али лично искуство проживљених страхота ратовања умногоне је помогло Црњанском да ослика карактере својих јунака, првенствено Вука Исаковича. Чини ми се да без обзира на општи значај сеоба под Арсенијем Чарнојевићем, Црњански нагласак ставља на судбину и страдање једне породице или бар повлачи паралелу између колективне, историјске драме једног народа и драме једне породице са свим њеним превирањима остављајући нам да се питамо да ли и у којој мјери историјска подлога утиче на развој поједница, његове породице и друштва уопште. То је заиста питање од универзалног значаја на које су многи

писци и историчари и указивали у својим дјелима. Роман "Сеобе" је роман о три личности: о Вуку Исаковичу, о његовој жени Дафини и о његовом брату Аранђелу. Вук полази у ратни поход, далеко ка Рајни, и у томе рату је све је више удаљен од своје жене, све је уморнији и огорченији због неправде и све јасније спознаје о бесмислу таквих ратовања и за њега и за његов народ. Вук Исакович у истоименом филму каже кроз транспоноване пишчеве ријечи из романа: **"Довољно је одселити се из једног места па да све што остављаш буде као и да није било. И плач моје жене и поглед мога брата помешаће се са маглом. А сеобе су ми досадиле и немир који се ни у мени ни у мојим људима које данас водим у рат не стишава."** Аранђел и Дафина се привидно зближавају очајнички тражећи неку срећу у љубавној страсти или у осјећању материјалне сигурности, али умјесто животне радости налазе несрећу, тајанствену, ужасну несрећу. Многи ће рећи да је овај роман дјело о страдању националног бића, затим породице Исакович и уопште људских живота. То је роман и о пролазности вањске љепоте човјекове, његове младости и среће, о просторима људске среће за којима се трага. Роман говори о бјекству човјека из стварности у сан у замишљање као намири-вивање за сва страдања, лутања и грубости.

По свом полазишту, тачније, у историји, роман "Сеобе" би могао бити и историјски роман. Међутим, он је и роман личности, психолошки и поетски роман, испуњен богатом метафоричком и симболичком изражај-ношћу у

којем су доминантне људске судбине у исто-ријском тренутку. То га чини и актуелним јер се не бави уопштеним стварима него људским судбинама у контексту историјског тренутка.

Милош Црњански се руководио тежњом да прикаже страдања Срба у Војводини након познатих српских сеоба у те крајеве. Да би то што реалистичније приказао сем уопштених мјеста која имају своје упориште у историјским догађајима, у средиште фабуле романа ставља породицу Исакович: Вука Исаковича, Аранђела Исаковича и госпођу Дафину. Троугао се обликује између људских и породичних односа. Нагласак јесте на колективној и историјској драми једног народа, али гдје и драма једне породице и пропадање појединих личности доприноси стварању јасније слике живота у то вријеме. Дакле, ово је роман личности, психолошки и поетски роман испуњен на махове лиризмом, метафорама, симболима који му дају свевременску одредницу.

Ликови у дјелу "Сеобе" су посебно заокупили моју пажњу. Односи у које ступају у оквиру романа су оправдани тренутком када се дешава радња романа, али и познатом крилатицом да све што је људско није нам страно, па отуда и сама осуда понашања неких ликова бива осујећена. Читаоцу не преостаје ништа друго већ да се препусти сазнањима и поступцима Вука, Аранђела и Дафине. Да покуша да пронађе ту **плаву звезду** у овом троуглу различитих судбина, а опет нераскидиво везаним у њихов животни круг, рекла бих *Circulum vitiosum* зачаран

круг.

У роману је могуће пратити два тока приповиједања. Први прати судбину колективног јунака – кретање Славонско – подунавског пука до ријеке Рајне:

"Тумарали су, као муве без главе; Јели су, пили су, спавали су, да најпосле трчећим кораком погину, закорачивши у празнину, по туђој вољи и за туђ рачун."

Судбина Вука Исаковича је уско везана за пук јер га он води кроз ратни неизвјесни поход. Други ток је везан за живот у мирнодопским условима, тачније, однос између Дафине и Аранђела Исаковича у његовој кући у Земуну, а након одласка Вука Исаковича у рат.

Трагика српског народа огледа се кроз трагику Славонско-подунавског пука и њиховог вође, Вука Исаковича. Нису несрећни само они који одлазе. Њихов одлазак изазива несрећу и за оне који остају. Они код куће страдају и трпе посљедице њиховог одласка и одсуства:

"Одласци и сеобе начинише их мутнима и пролазнима, као дим, после битака", каже Црњански.

Приповиједање Милоша Црњанског о Подунавском пуку за основу има мемоарске биљешке Симеона Пишчевића, али је оно због умјетничког израза Милоша Црњанског далеко изнад њих. Прича о "**полку**" је поетско виђење инспирисано трагичним страдањем српског народа. Пут Вуковог пука на стратишта и у смрт води преко Печуја, Граца, Виртенберга, Енгелштата, Стразбурга и Мајнца, право на Рајну. Циљ овог приповиједања јесте да се прикаже колика су страдања српског народа након сеоба

Срба 1690. и 1739. године.

Пук је састављен од српских сељака, кметова и надничара који су, крећући у рат оставили за собом своје породице и куће. На поласку су их испратиле жене и дјеца плачући. Киша, влага и мрзли вјетрови прате их на цијелом путу кроз Европу. Блатњави су, мокри и прљави, прате их хладноћа и смрдљиве измаглице. Успут их дочекују страни људи, чији језик и обичаје не разумију, који их посматрају непријатељски, пролазе кроз непознате и негостољубиве предјеле које не познају и који им не личе на њихов крај. А свој крај и породице полако заборављају, одлазећи све даље у непознато... Они нису професионални војници опремљени и обучени за ратовање иако су неки међу њима више пута ратовали. То се најбоље види при сусрету са добро опремљеним и обученим аустроугарским војницима, али их по храбрости надмашују.

Пук предводи Вук Исакович кога војници поштују и он им је одан. Вук се, крећући у овај рат, надао да ће добити чин "**ПОТПОЛКОВНИКА**" и да његов пук неће бити гурнут у прве борбене редове да гине и да се никад не врати кући. Међутим, преварени су и изневјерени и пук и њихов вођа, и то их осјећање цијелим путем прати. Као одговоран човјек, Вук осјећа судбину пука као своју, живи са тим људима и идентификује се са њима. Док је на почетку пута веома строг и захтијева челичну дисциплину, временом постаје блажи јер увиђа све више да су преварени и искоришћени. Пук и његовог команданта Вука Исаковича одржава само нада да ће одласком у Русију

најзад престати њихове сеобе и страдање, да је то домовина за којом трагају и тај сан им даје снагу да издрже све страхоте и иду даље.

Вук се враћа изнурен, разочаран у своју кишну земљу, гдје све труне и пропада од влаге, гдје се чују и виде само жабе и јата црних врана, злослутница. Дочекала га је она иста земља са почетка приче, кад је полазио у рат, добро знан крај пун јаруга, баруштина, трске. Круг још једног рата се затвара. Посљедња ноћ коју пред полазак проводи са својом супругом Дафином представља почетак још једног трагања, лутања, још једну могућност да се ослободи земље која је била како каже Црњански "широка, баровита, са маглама и врућим испарењима, са непрегледном шумом и таласањем трске и врбака, са њеним земуницама и оборима у блату. Шта је то јаче у Вуку те га одводи од Дафине и породичног дома? Како објаснити ту потребу која постоји у њему, а не нуди оно што сања на почетку у измаглици свога дома: "Бескрајни плави круг. У њему, звезда". Изгледа да је сан о бољем, љепшем и условнијем животу плава звиједа водиља Вукова, одраз какав жели да види, неухватљиви циљ свих његових путовања.

У Исаковичу егзистирају два свијета, ово сад и оно што може бити. Један је реалан свијет породица, лутања, блато, глад, страдања. Други је мисаоно-емоционални свијет испуњен вјером, сновима, чежњама и надама. Ова два свијета су истовремено и две личности. У њему живе војник и човјек. Када се они споје настаје унутрашњи

кошмар. У души му је често празнина. Подунавски пук показује храброст, али и разочарење, нико га не примјећује, нема похвала, награда, а ни Исакович не добија чин потполковника. Заборавио је кућу, жену, дјецу само је своју муку осјећао све јаче. Досадило му је да живи онако како то други траже од њега, мада и сам стално креће, искрада се из тоpline дома, преклињање Дафинино да остане, види као нешто што га одвлачи од његове дужности. Он је човјек који није схватио да је једина дужност, а без дужности, имати тачку за коју си везан о којој је и Меша Селимовић касније говорио у свом роману "Дервиш и смрт": "Без те тачке, за коју си везан, не би волио ни други свијет, не би имао куд да одеш, јер не би био нигдје".

Универзалност ликова попут Вука Исаковича се огледа, вјерујем да је и то један од разлога због којих роман Црњанског и данас актуелан, у постојању личности у стварном животу попут Вука Исаковича. Можда је боље да се запитамо колико Исаковичевих особина у себи има свако од нас и да ли само физичко кретање и сеобе јесу доказ сеоба. Колико помјерамо споствене границе? Црњански каже:

"Оно што је оставио дође му као и да нема, и плач женин и поглед братовљев и топлота малог детета, помешаше се с маглом."

Ипак све док ратује у Исаковичу влада доминантан приступ јер је по својој природи такав да га не држи мјесто. Свој пуни смисао види у биткама, допадају му се јер је чувен по храбрости. Док је ратник, он је силовит, пун снаге

и полета. Када мирује он је резигнирани меланхолик. Навикао је да иде у битке, без смисла и разлога борећи се у туђини. Понекад ме подсећа на Андрићевог Алију Ђерзелеза који је моћан и заокупља дивљење људи док је на коњу, међутим када се спушта међу народ, доживљава подсмјех, чак га ни Андрић више не види као стаситог јунака о којем се прича надалеко. Исто као и Ђерзелез, Вук Исакович почиње да личи на друге када се помијеша са маглама, страхотама и депресивним пејзажима кроз које се подунавски пук креће према ријеци Рајни. Обично, људско је превладало у њему. Још само у замишљеном бескрајном плавом кругу Исакович је у бољем свијету остварених жеља иуважени ратник што одолијева недаћама ратовања. У маси се губи и оно што је урадио на личном плану. На најгори могући начин. Брат који остаје да брине о Дафини и дјеци постаје његов издајник.

Вук Исакович је историјска личност. Он је командант Подунавског пука. Историјско у њему је управо његово име, чин и кретање са подунавским пуком. Све друго у њему је имагинација пишчева, грађен је од сна и од јаве. Слика кривоног и тешког Вука, безвољног са изгледом остарјелог медвједа, како каже Црњански, постоји насупрот слике Вука Исаковича сањара и суматристе дубоко загледаног у своје жеље, Исаковича као полетног, загледаног у плаво небо, даљине и обећани свијет својих жеља, Вука загледаног у чисте висине којима може да лети вођен својим хтијењима у потрази за аркадијевским просторима:

"Мора да има нечег небеског за њега, лак живот, ведрина, догађаји што се сливају као чисти ихладни, пријатни, пенушави слапови, морају бити негде и за њих достижни... одселити се треба зато, отићи некуда, смирити се негде на нечем чистом, бистро, глатком као површина дубоких горских језера."

Намјеру Вука Исаковича да поведе свој народ у Русију оствариће други, Павле Исакович у другој књизи "Сеоба". Срби ће поново кренути на пут којим су некада давно дошли њихови преци, али сада у обрнутом смјеру на пут у Русију да тамо остваре и осмисле сами себе. И то ће се показати као велика илузија и рушење вјечног сна. И тамо су гинули за друге, против Татара, против европских непријатеља Русије. Полако су умирали и нестајали. Но, не умире све, невјероватна је људска тежња да тражи, трага, па зато Црњански каже на крају друге књиге: "Има сеоба, смрти нема!" Вук Исакович је још само једна у низу потврда кроз нашу историју, прије, али и послије њега, да су Срби небески народ, разапети вијековима између чистих намјера и часних жеља бистрих попут неба и наметнутих обавеза што уништавају духовност.

Госпођа Дафина је жена између. Она је у процјепу две различите природе, Вука, ратника и Аранђела, трговца, аскетског изгледа, изданка новог српског грађанског друштва. Он препродаје, купује и тако стиче новац. Тако стиче и пријатеље, жене, све. Има жељу да се скраси, купује кућу у Земуну. Судбине Дафинина и Аранђелова су се

почеле преплитати још одавно, још онда када је тргујући у Трсту наишао на Дафину и њоме оженио свога брата. Она у себи има грчку крв, млада је висока и здрава. Аранђел је потајно заљубљен у њу: "Видео је у сваком мраку, ма где био....И кад би затворио очи, видео би бледу њену кожу, груди њене и очи, крупне и модре, боје зимског, чистог вечерњег неба које га никад не погледаше мутно....Све чешће се приближавао да удахне дах њених чипака под грлом..."

Фаталан је одлазак Вуков у рат по четврти пут. Аранђел се приближава својој снахи смјестивши је у своју кућу у Земуну. Она је то знала, но "није јој се журило", како Црњански истиче. Као да је манипулисала свјесна шта изазива у Аранђелу, али не знајући да свака манипулација, поготово осјећањима јесте чисти рачун и нема везе са срцем. Она је жена која у себи носи страст, нешто у боји њене коже што свијетли у том устајалом мочварном крајолику. На махове изгледа као привиђење, као та звијезда у бескрајном плавом кругу: "Њене очи биле су му још у памети. Велики, плави поглед њен....два модра круга, боје зимског неба... Тај поглед му остаде једино и његову боју никада више није могао да заборави". Но, била је и проницљива, свјесна како дјелује на Аранђела: "Руке своје, које никада није спустила још на његов врат, пуштала је да му се крај врата провлаче, клизе, превијају као змије. Груди своје приносила му је тако близу као што се у љубави приносе образи. Највише пак надала се од својих очију. Гледала га је тужно". Страшна је слика некадашње

прозрачне лијепе жене како копни у смраду сопствене крви. Црњански свјесно кажњава овај лик, не због моралних предрасуда, већ чини ми се, због ове калкулације којом се она водила од самог почетка уживајући у пажњи свог дјевера, жудећи за мужем, не журећи се, чекајући свој плијен попут шкорпије сакривене на тамном мјесту својих прикривених страсти које је изједају на крају: "Из крви њене, затим, поче да се шири неки страشان задах..." Она, анђео, постаје негација првобитне љепоте. Празнина је заједничко што осјећају сва три кључна лика у роману. Празнина због гриже савјести и самосажалење уништавају "госпожу" Дафину, празнина због недосегнутог сна о личној срећи са њом и стид пред братом унесрећују Аранђела, а Вук је изгубљен у просторствима недосегнутих жеља чистих попут неба. Сви су они имали дивне жеље у бескрајном плавом кругу, али без звијезде у њему.

Нема ништа опште, нема ништа изван самог човјека. Ово нам поручује Црњански. Критичари кажу да је ово роман о пролазности физичке љепоте, људске среће. Гледамо ли кроз призму једног човјека и његове пролазности у овоземаљском животу, можда је то тако, но, ако је појединац дио свеукупности збивања у свом окружењу, онда би се могло рећи да је ово роман о тражењу, о потрази за срећом. **Овај роман помјера тежиште са крајњег циља на сам пут до циља.** На том друму има свега и среће, и несреће, и изгубљености. Можда је ово роман о недостатку храбрости, о томе да се човјек тешко може ослободити своје природе или бар човјек са ових

простора. Можда радије замишља бескрајни плави круг са звијездом у њему. Ко зна? Овим питањем желим да свако, ко се упусти у читање овог надасве комплексног умјетничког подухвата у нашој националној књижевности, добро размисли. Нека се загледа у себе уз помоћ судбина људи у овом роману.

Колико је моје или било чије пространство довољно да се остваре све жеље? Можда је и сама чињеница да их имамо већ циљ. Црњански путује својим дјелима кроз непрегледне предјеле прохујалих година, путујемо сви бавећи се судбинама његових ликова и борећи се против духовне учмалости.

"Човек, као вечни путник на земљи, у вечним је сеобама" - Владета Јеротић, *Сеобе као психолошки и антрополошки проблем.*

Душан Милијић

Број 48/49, децембар 2017/јануар 2018.

Душан Милијић

Рођен је у Књажевцу 1987. године. Апсолвент српског језика и књижевности на Филозофском факултету у Нишу. Пише есеје и песме.

Члан је редакције портала *МИНГЛ* и сарадник портала *Показивач*. Радови су му објављивани на сајтовима и електронским часописима *Књижевне вертикале*, *Авлија*, *Blacksheep*, *Култивиши се*, *PULSE*, *Филмске радости*, *КУЛТ*, *Сербум*, *Кутија љубави...*

Живи у Књажевцу.

АНДРИЋ У АСКИНОЈ КОЖИ

Уметност као најбоље оружје против тоталитаризма

Две године заредом, 2011. и 2012, имали смо по један јубилеј посвећен Иви Андрићу: најпре је то била шездесетогодишњица добијања Нобелове награде за књижевност, а затим стодвадесетогодишњица пишевог рођења. Изнова су штампана Андрићева дела, откривана су и нека која су претходно била објављена једино за пи-

шчева живота, неке издавачке куће потрудиле су се да буду оригиналне тако што би приповетке распоредиле "тематски", а било је и неких занимљивих експеримената, попут "реконструкције" романа за који се сматра да је био давнашња али неостварена Андрићева замисао. Разуме се да ни књижевна критика није пропустила да изнова преиспита Андрићев опус, а најзад се наш нобеловац појавио и као – књижевни лик, најпре у збирци прича *Земаљски дугови* (Лагуна, Београд, 2012), а потом и као главни јунак романа *Каинов ожиљак* (Лагуна, Београд 2014) Владимира Кецмановића и Дејана Стојиљковића.

У историографском погледу занимљива је студија *Ангажовани Андрић 1944–1954* (Службени гласник, Београд, 2012), где су аутори Ратко Пековић и Слободан Кљакић покушали да прикажу сву културну, књижевну и политичку делатност чувеног писца у десетогодишњем периоду након ослобођења земље. Пада у очи да су се аутори углавном ограничили на представљање архивске грађе, без икакве намере да доносе суд о етичкој страни Андрићевог рада (с обзиром на идеологију у којој је писац био "ангажован"). Они су, очигледно, то оставили доцнијим проучаваоцима, али су им неизмерно олакшали посао сакупивши и на једном месту објавивши све што би могло бити значајно у вези са Ивом Андрићем у првих десет година југословенског комунизма. За многе од тих Андрићевих "ангажованих" текстова, чак и добар познавалац Андрићевог рада могао би се зачудити кад би сазнао

из чијег су пера потекли, јер то су, без претеривања, хвало-спеви Стаљину, Титу и револуцији.

На сличан начин, дуго је велом тајне била обавијена и Андрићева међуратна дипломатска каријера. Могуће да је тој мистерији допринела Андрићева репутација у послератним годинама, па се стога ретко помињало да је чувени писац неколико година уочи рата био посланик Краљевине Југославије у Берлину, ни мање ни више него за време владавине Адолфа Хитлера.

Примећујемо да у Андрићевом случају имамо један велики парадокс ако знамо да комунистичке власти нису благонаклоно гледале ни на неке мање значајне личности предратног, краљевског режима, док Андрић, иако је био краљевски посланик у Хитлеровој Немачкој, доласком комуниста не само што није био кажњен (чак ни губитком националне части), него се показало да је тек тада, што би се рекло, дошло његово време, у књижевном али и у политичком смислу.

Како је могуће да један поданик старог режима опстане у битно измењеним политичким и идеолошким условима?

Зато што је Андрић пред комунистима играо ону игру као Аска пред вуком!

Сви знамо причу Аска и вук, у којој је једна овчица својом игром успела да задиви злог вука и тако себе спасе сигурне смрти. Површно тумачење наводи нас да порекло оваквог заплета потражимо у баснама, док свако детаљније ишчитавање наводи на уметност као најбоље оружје

не само против смрти у физичком смислу, него и против пролазности, против заборавља.

Кецмановић и Стојиљковић су у роману *Каинов ожиљак* на својеврстан начин осветлили живот "изванредног посланика Краљевине Југославије" Иве Андрића у Немачкој уочи Другог светског рата. Писци су се мало поиграли са биографијом будућег нобеловца и довели га пред склапање пакта са ђаволом. Писац седи наспрам ђавола, оличеним у нацисти Албрехту Дитриху, и доживљава себе као немоћну овцу која је принуђена да игра вукову игру не би ли извукла живу главу. Андрић себе упоређује са Шехерезадом, која је своју смрт одлагала тако што је непрестано приповедала нове приче. Видимо да Кецмановић и Стојиљковић дакако спадају у оне који су причу *Аска и вук* добро разумели и у њој видели вечиту борбу између уметности и надируће смрти.

Међутим, у даљем току романа, Андрићев лик чини оно што "вук" (Дитрих) од њега и очекује, а за Аску из приповетке не би се могло рећи да на пољани изводи оно што је вук од ње очекивао. Напротив, Аска свој живот брани на потпуно необичан начин, а то је врло битан мотив њене победе, јер је непријатеља изненадила и поразила већ самим "оружјем" и начином борбе, коју он није очекивао, па самим тим није ни био спреман да јој се одупре. Ако су Кецмановић и Стојиљковић желели да им подтекст романа буде прича о Аски, онда ипак нису били на правом трагу, јер игру непрекидно води Дитрих (метафорично речено, вук), док Андрић (Аска) то свесно допу-

шта. Напротив, у причи-*Аска и вук*-управо је Аска та која води игру, додуше силом прилика и у сталном страху.

Иако Андрић спасава главу и жив одлази из Немачке, ипак се не може рећи да је победио онако како је победила његова чувена овчица-балерина. Није, међутим, случајно што се последња сцена *Каиновог ожиљка* дешава 1941. године и што последња реченица гласи "Од самог почетка" (као наслов првог поглавља у новели Јелена, жена које нема), јер за Андрића је, ако не 1941, а оно 1944. почео потпуно нови живот.

Тек у том новом животу, будући нобеловац наћи ће се у положају овце пред opakим вуком. Тада већ познат и угледан писац поносно ће стати пред новом влашћу и победиће је својим најјачим оружјем – писањем, и то оним писањем које је њему својствено и где је он непревазиђени мајстор приповедања. Чак и у новом поретку, комунизму, Андрић се није истицао соцреалистичким стваралаштвом, као што су многи мање значајни писци чинили (ради голог опстанка или пак ради лагоднијег живота), него је и даље био на старом књижевном путу и ишао стазама које су му добро биле познате. Три Андрићева романа објављена 1945. (*Травничка хроника*, *На Дрини ћуприја* и *Госпођица*) тематски немају никакве везе ни са револуцијом ни са тек успостављеном влашћу, а чак би се могло рећи да теоретски више припадају међуратној него ли послератној југословенској књижевности. Истина, један број Андрићевих књижевних радова несумњиво је настао као последица прилагођавања новим условима, попут дуже

приповетке *Зеко* или приче *Дедин дневник*, која доцније није била прештампована чак ни у Сабраним делима Андрићевим.

Наравно, умео је Андрић и потпуно да се прилагоди актуелном тренутку, те да у чланцима, рефератима и говорима пропагира идеје нове власти са истим жаром као и сами револуционари, али чак и кад је писао хвалоспеве Стаљину, и кад је славио социјалистичку револуцију, Андрић је то чинио боље од писаца који су били искрени комунисти и који су на "левој" страни били још у међуратном периоду. Својим талентом, Андрић је полако али сигурно крчио путеве и однео једну личну победу над идеологијом која је претила да продре дубоко у књижевност, па и да од квалитетних писаца начини обичне агитаторе.

Пошто ипак није смео јавно да тријумфује, Андрић је победу овековечио алегоријом названом *Аска и вук*.

Аскина борба није свакидашња нити је очекивана: то је борба која већ код самог избора оружја изненађује непријатеља, чиме он већ упола бива побеђен све и да то не жели сâм себи да призна.

Можда и победник не сме јавно да тријумфује, али зато је ту уметност која пружа тако много могућности да се прослави победа. А кад вук и у стварности буде укроћен, ни читаоци више неће имати страха да алегорију прочитају на исправан начин.

Милена Ђировић

Број 50/51, фебруар/март 2018.

Милена Ђировић је рођена 22. августа 1967. године у Шапцу, где је завршила гимназију. Несвршени је студент немачког језика и књижевности, јер је, након две године студија, љубави дала приоритет, и стекла породицу. Запослена је у Основном суду Шабац у Судској јединици у Богатићу.

Писање песама за њу је занимљиво путовање кроз снове, чаробни штапић за остварење неостварених жеља. Објављивала је у неколико зборника, у електронском часопису *Суштина поетике* и још понегде. Своје прве песме сабрала је у књизи *Тајна осећања*, покушавајући да открије читаоцу тајновитост дубине људске душе и укаже да је љубав спона не само човека са човеком, него са свим што постоји.

У свом животу сјединила је песму и музику као члан мешовитог хора *Мачвански* у Богатићу.

ТРАГОМ ПИСАЦА

На тромеђи - Вељко Петровић

Говорити о писцу, значи најпре га видети како ради, шта га на писање побуђује, каква му је позиција према предмету о којем прича као према смислу и теми, у коликој мери предмет диктира дух приче, а у коликој га ствара сам писац. Сва ова питања и одговори могу изразити личност књижевника, уопште. Код сваког постоји рефлескија времена у коме живи кроз приповедачко дело, које рефлектује самог приповедача.

Доба у које се јавио Вељко Петровић је у зони прошлости, али нам то доба по својим основним проблемима и тежњама, ипак, није сувише далеко и сувише туђе. Лепота тематике по времену које обухвата, је спајалачка у смислу везивања наше прошлости са данашњицом.

Рођен је 05. новембра 1884. године и живео у ери болних промена светског поретка, ратова и страдања. Није био пасивни посматрач, већ активни учесник – ратни дописник Првог балканског рата, преживео је нашу највећу голготу Првог светског рата прешавши Албанију, логораш на Бањици у доба Другог светског рата. Са друге стране био је сведок и учесник многих мена и у нашем друштву и у нашој књижевности. Био је културни организатор, управник Народног музеја, председник Матице српске, члан Српске академије наука и уметности.

Приповедач, есејиста, књижевник и ликовни критичар, Вељко Петровић је, као многи, отпочео свој књижевни пут поезијом и одредио себи правац у тој речи уметности. Његове песме тематски су разнолике: родољубиве, љубавне, рефлексивне и дидактичке. Његова поезија је дочекана добродошлицом, а оснажен је од

најстрожих критичара тог времена, Јована Скерлића и Васе Стајића, јер пролазећи кроз три раздобља ратова: два балканска, Први и Други светски рат, разумљиво, постављени су критеријуми у којима су највише патриотске вредности, а Вељко Петровић је песник најпре родољубивих песама, које је објавио у истоименој збирци 1912. године. У последњој строфи песме *Верујте прво*

...

*Ми сви сад знамо: хоћемо слободе
И да смо своји у рођеној кући;
И пре но што нам мач срца прободe
О вољу нашу он ће крто пући!
Ми верујемо! И стиснутих пести,
Са руку наших ланце ћемо стрести!*

прави паралелу између домовине и дома, скоро да их поистовећује и такав песнички израз уграђује у песмама своје прве збирке. Најбоља и најлепша родољубива песма је *Српска земља*. Ритмичко-мелодијски јединствена, емоционално и садржински богата, пуна је родногрудог заноса, који покреће читаочеве вибрације душе и духа.

СРПСКА ЗЕМЉА

*Ово је земља бурјана и драча,
ово је земља подлих сунцокрета,
ово је земља пијанки и плача
легло врапца који ниско лета.
Ово је земља бурјана и драча.*

*Ово је земља гнојна, здрава, јака.
Ал` на њој само штир високо ћико.
Ово је земља чмалих пупољака,*

*плодове чије не окуси нико.
Ово је земља гнојна, здрава, јака.*

*Ово је земља касног цветања,
ово је земља мразева прерани,
ово је земља где се много сања,
а бербу мисли туча потамани.
Ово је земља касног цветања.*

*Ово је земља отрована крви,
корење гдено крепког дуба труне,
орлови гину а благују црви,
где се ил` кади ил` паклено куне.
Ово је земља отрована крви.*

*Ово је земља проклета ал` моја;
маћеха моја, моја мати драга;
о, ја те мрзим, јер те нико к`о ја
не љуби тако, моја мати драга!
О, ти си земља проклета, ал` моја!*

Као добар познавалац мађарског и немачког језика, у првој декади 20. века, у почетној етапи свог стваралаштва, превео је велики број песама, а познат је као први наш преводилац немачког песника Рилкеа. Међу мађарским песницима, чије песме преводи, је познат Шандор Петефи и Вељков препев његове песме *Слобода света*, у којој је снажно и јасно изражен патриотизам.

...
*Младости моја, ту ми проспи крв;
Нек трубе звук и мачева звек,
Топова рик, угуше занавек.
У налету ка победи,*

*Атови ржући,
Прејур`те ме, прегазите,
На бојишту нек остане мој кржави леш!*

Може се рећи да је припадао националном соју књижевника, јер своју поезију и приповедачки стил веже за Војводину, област коју најбоље познаје, за коју је везан, у њој рођен и њој се враћао. Сваки наш крај и свака наша покрајина имала је свога приповедача, који се темама и идејама ретко удаљавао од свог завичаја, ослањао се на искуство средине коју најбоље познаје и писао о њој. Вељко је волео свој народ, чију је судбину и дух човека приказао у својим песмама и приповеткама. Његов Раванград (Сомбор) није представио само као слику једног града, већ као историју целокупног друштва са свим његовим унутрашњим и спољашњим катастрофама. Период у коме се уједињују три народа у једну државу Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, је проблем нације, проблем могућности опстанка једног одсеченог и себи препуштеног народног огранка, немилосрдно угрожаваног моћним средствима једне државе. Као реалиста волео је живот онакав какав јесте и какав је могућ. Свој поглед на свет обogaћивао је сазнањима о човеку, унутрашњим поривима који га гоне ка његовим поступцима.

Његова тематска ширина и богатство његових приповедака, од трагичне судбине искорењених и одбеглих из свог природног егзистенцијалног, нацио-налног, духовног и језичког простора, преко буђења и остваривања емотивних и еротских потреба и снова младих људи, до ратом и његових разорним последицама обележених књижевних протагониста, тематски су оквири његове прозе обухватили различите социјалне и културне слојеве, као и различита психолошко-емотивна и интелек-туална сво-

јства књижевних јунака. Тема и трагична судбина тзв. човека без корена, урбанизација и европеизација српског друштва, модернизација његовог начина живота и понашања, моралне дилеме пред којима се у новим егзистенцијалним условима налазе појединци, и друге особине нове и измењене стварности у којој они живе, сигурно могу, на сличан начин на који их је он видео, наћи адекватан одјек и у прози неких данашњих писаца.

У прозама Вељка Петровића присутна је помисао на различитост, разноврсност карактера, судбина, завичајност, уз сталну пројекцију раздвојености, најпре класне, између сиротиње салашарске и сеоске и бахатог грађанства. Кроз Раванград пролазили су грађани и сељаци, интелектуалци и промашени људи, припадници свих стајежа.

С обзиром на то да је једно време живео у Босни и Херцеговини, открива један нов свет, а затим је дошло откриће Београда, али у свим крајевима увиђа нове проблеме, постаје приповедач регионализма. Његово интересовање су људи који се брзо троше, пропадају, постају промашени и трају свој живот трајно незадовољни њиме. Може се рећи да је писац јаког социјалног осећања, јер понашање појединца објашњава као несклад између човекове природе и његових правих склоности и начина живота који су људи изабрали или су им други наметнули.

Оно чиме спаја прошлост са садашњицом јесте напуштање села, одлазак многих на школовање и по завршеној школи улазе у један свет који им је стран и далек. Да би се прилагодили непознатом свету, раскидали су све везе, чупали своје корење и неприметно венули, истовремено се одвајали од света којем су припадали и никад се сасвим нису стопили са оним који су изабрали за свој. Када се човек одвоји од земље на којој се родио,

суочава се са питањем идентитета. Такав начин живота најбоље је описао у приповеткама *Буња*, *Федор* и др.

Петровић супротставља живот оних који су отишли са села, животу у граду. У приповеци "Салашар" најбоље је представио однос чиновника који се поигравају са њим-сељаком у граду, док сељак на својој земљи је свој господар и независан, надмоћан човек. Господа у вароши настоје да искористе сељака и он постаје предмет неукусних шала. На селу, он тој истој господи на уверљив начин показије да варошка господа без њега не могу, док он без њих може.

Оно што у обимном делу Вељка Петровића оставља снажан утисак, јесте једна целовита визија човека и света.

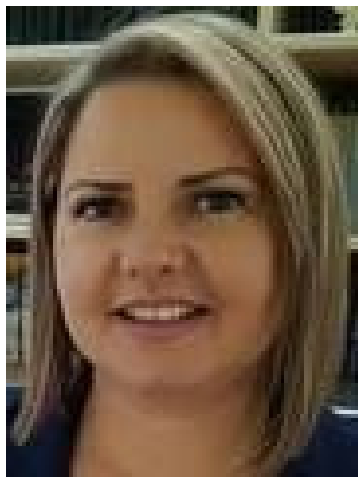
Песамна и приповедака нема написаних током светских ратова. Тај период му је био период интензивног размишљања, а ратна искуства тражила су тренутак да стваралачки буду обликована. У својој приповеци као да је сам проговорио кроз лик Вула Рашанина, предратног професора Музичке академије, кога је рат зауставио у уметничком делању:

"...Биће времена за компоновање и записивање свих оних мисли, запажања и искустава који су га заузимали свега до рата. Он и сада осећа колико је значајно и оригинално његово схватање исконске везе између речи и музике, па према томе и његово тумачење проблема, такозваног, чисто говорног и чисто музичког изражавања".

(Приповетка "Препелица у руци")

Да бисмо сазнали о животу неког књижевника, најбоље говори његова писана реч, која представља пишчеву легитимацију, као што о човеку говоре његова дела.

Проф. др Слађана Миленковић
Број 35 – новембар 2016.

Слађана Миленковић

(Сремска Митровица, 26. новембар 1973) је српска песникиња, есејиста и критичар.. Завршила је Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду, смер Југословенске књижевности и српско-хрватски језик (1998). а магистрирала на истом факултету на тему *Аутореференцијалност у поезији Бранка Миљковића* (2002), да би 2007. године завр-

шила докторске студије на тему *Песништво Димитрија Митриновића*.

До сада је објавила више самосталних научних монографија: *Аутореференцијалност у поезији Бранка Миљковића* (2004), *Методика развоја говора* (2006), *Медијска култура* (2007), *Дете и књига* (2007) (претходне три је подржало Министарство науке Републике Србије) затим су уследиле књиге *Медији и образовање* (2008), *Говорно стваралаштво деце* (2009), *Песничким стазама Димитрија Митриновића* (2009), *Бајковит свет детињства* (2010), *Методика развоја вербалне комуникације и говорног стваралаштва деце* (2010), *Деца и*

медији (2012), *Методика развоја говора, измењено издање* (2012) и друге.

Аутор је збирки поезије *Јутро заспале срне* (*Свитак*, Пожега, 1994), *Гоничи снова* (*Другари*, Јазак, 1995) и *Потпис сна* (*Бранково коло*, Нови Сад, 1997). Њена поезија је више пута награђивана на књижевним манифестацијама, а песме су јој објављиване и у Јапану. Члан је Друштва књижевника Војводине и Председништва Књижевне заједнице Сремска Митровица.

Живи у Сремској Митровици.

О ПЕСНИКУ И ПОЕЗИЈИ

Поетска исходишта и трагања Тодора Бјелкића

Срем, као прави расадник српске уметности, изнедрио је много врхунских песника, писаца и других културних посленика. Међу врхунским песницима, ствараоцима уметницима који се користе речима је свакако Тодор Бјелкић. У књижевним круговима он је пре свега познат као писац за децу и као такав заступљен је у готово свим значајнијим српским антологијама и зборницама. Ствара више од 40 година и до сада је објавио мноштво збирки поезије за децу, више радио-драма које су извођене на радију, више збирки поезије за одрасле, а новинским текстовима се не зна ни број.

Анализом књижевног стваралаштва Тодора Бјелкића до сада су се бавили: проф. др Воја Марјановић,

проф. др Драгутин Огњановић, Љубомир Ђорилић, Драгорад Драгичевић, Недељко Терзић, мр Лука Хајдуковић, Бранко Пражић, Ласло Блашковић Старији и Млађи, Перо Зубац, Душко Трифуновић, Драган Лукић, проф. др Тихомир Петровић, Ненад Грујичић, више аутора на албанском језику, Раде Обреновић и многи други.

Тодор Бјелкић је за свој рад добио велики број књижевних награда, међу којима се издвајају, почевши од оних у струци, новинарских: све три награде *Истина*, *Светозар Тоza Марковић*, Награда *Лаза Костић* за новинску причу поводом стодвадесетогодишњице УНС-а, Награда *Светозар Милетић*, Награда *Јаша Томић* итд. а што се поезије тиче, ту су награде и признања из целе бивше СФРЈ. Ево, само неколико: Повеља за допринос дечјој књижевности, *Весела свеска*, Сарајево; Књижевна награда *Стражилово*, Ириг-Нови Сад; Првоуведена прва награда Фестивала песника за децу *Булка*, Црвенка; *Повеља Змајевих дечјих игара за дечје стваралаштво* (1982), Нови Сад; Прва награда за поезију у Сокоцу; *Повеља за развој дечјег стваралаштва* у Цељу, Словенија; Награда *Цар Урош* Књижевне задруге *Другари*, Јазак, и многе друге.

Појава прве збирке песама Тодора Бјелкића, 1973. године *Пишем ти песму* (издавач *Дом омладине* Зајечар) може се сматрати изузетним догађајем, јер је реч о збирци која иде у ред најбољих, највреднијих поет-ских остварења, која су настала у тадашњој Југославији. Он је одмах, појавом своје прве збирке ушао у ред најзначајних песника у Сарајеву. *Пишем ти песму* значајна је и по томе што је

први пут у дотадашњој југословенској књижевности за најмлађе Т. Бјелкић увео и – баладу. То је до тада било непојамно, пошто се све сводило на имитирање Радовића, Ршумовића и других. Иначе, *Пишем ти песму* је већ 1976. године уведена у редован наставни програм Филолошког факултета у Сарајеву, у оквиру *Историје књижевности за дјецу* БиХ, коју је осмислио, приредио и као такву применио проф. др Мурис Идризовић.

Књигама поезије Бјелкић је наговештавао писца који доноси у нашу литературу горштачки менталитет *тема и мотива* и, опет, *фрушкогорски*, питомији и сензибилнији, својствен песницима који мењају завичај, али се у њему прилагођавају на начин како налаже законитост живљења.

Заједно са Мошом Одаловићем, Драганом Радуловићем, Шимом Ешићем и Ивицом Вањом Рорићем објавио је петокњижје под називом *Другари* 1982. године у Сарајеву. Ову збирку песама приредио је књижевник Љубивоје Ршумовић. Тада је речено да су је написали млађи југословенски песници, петорица другара из живота и поезије. Та књига садржи *милион тона тишине и сан о доброти*. Поред тога аутор је збирки песама *Азбучни воз* (*Нолит*, Београд, 1999. и касније више издања), *Птице за мој кавез*, *Маслачак у бетону*, *Даровница*, *Крилатице и људи* као и књига прозе *Ветрови траже брата*, *Зашто пси на месец лају*, збирке новинарских текстова *Живот уз длаку* и неколико значајних радио игара *Тајна плавих брегова*, *Ветровите приче*, *Зашто падају звезде* и друге.

Радио-драме су објављене на српском, хрватском, немачком и мађарском језику. *Тајна плавих брегова* освојила је прву награду за радио-игру Радио Загреба и као таква преведена на немачки језик, а на тим просторима (релација Хрватска - Немачка) изводила се све до појаве ратова на овим просторима. Радио-игре *Мутави медвед*, *Патуљак Славуј* и друге, извођене су, како на Радио Загребу, тако и на Радио Сарајеву, Радио Скопљу и Радио Новом Саду. Превођен је на неколико светских језика, као и на све језике земаља у окружењу.

Тодор Бјелкић у свакој књизи увек на нов начин предочава стварност и прича нове приче. У збирци приповедака *Ветрови траже брата*, намењеној млађој читалачкој публици специфичним изразом прича детету читаоцу о могућност за игру.

Писац се кроз 25 прича игра са кћерком Теодором и сином Луком, али и са ветровима, персонификујући их у авантуристе који трагају за изгубљеним братом. Садржај збирке приповедака је шаљив, али и озбиљан што указује на вишесмисленост обраћања аутора деци: од уважавања до шале, смеха и игре са дететом. Из става овог писца произилази начин његовог прихватања света детињства. Све што преузима као иницијатор, причалац или саучесник у грађењу садржаја засновано је на равноправној и од одраслих независној улози детета и уметника, првенствено на уважавању дечјег света. Његова топла љубав према деци прожета је поверењем у дечје моћи, разумевањем маштовитог и богатог дечјег царства и уживањем у

откривању његових необичности. Свет ветрова који обилазе свету потрази за братом, упадају у разне смешне ситуације, сусрећу се са животињама и биљкама, саздан је од емоција и ирационалних елемената уз игру, смех, виц, ругалицу, тепалицу, шалу итд.

Непосредна веза са стварношћу јесте ратни оквир, а приче се причају да би се побегло од реалности и заварала смрт, као што је то чинила Шехерезада. Лепота приповедања очаравала и страх који нестаје. Метафоричност и симболичност ових приповедака су свеже и богате и пружају широке могућности размаху маште и осећаја, омогућују слободне закључке, а у своме неодгонетнутом подтексту носе игру и хумор.

Књижевно дело Тодора Бјелкића отвара и увек комплексно питање конзервативизма и традиције данас. Познато је да читава западна култура почива на античким темељима, али треба разликовати онај учмали конзервативизам и здрави, витални, стваралачки и еманципован конзервативизам чија је основа религијска и сакрална. Управо тај еманципаторски конзервативизам проналазимо у Бјелкићевим делима јер је он традицију разумео на онај начин на који је поимао и велики, веродостојни бранилац европске традиције, Езра Паунд, дакле, као лепоту коју чувамо, а не као ланац за окивање.

Песник Анри Мишо говорио је да постоје они најређи уметници који су кадри да из себе изнедре свилу. Такав уметник код кога све преосвештава дух финесе и истанчаности јесте и Тодор Бјелкић. Он је уметник који

увек уводи иновације и помера границе српске књижевности за децу. *Азбучни воз* је прави подвиг где су у причама све речи на исто слово почеле, упознајући децу на тај начин са азбуком. Увек далеко од излишног експериментисања и позиције авангардизма, овај уметник је волтеровски посвећено обрађивао свој властити врт радо примајући у њега бројне читаоце, генерације и генерације.

У његовим песмама има нечег од топлости и озарења српског романтизма, при чему сентимент који овај уметник сугерише, подразумева враћање поетици малих ствари, те једном свету чедном, присном и ушушканом. Он је аутентичан *poeta minor*, песник интимиста, песник малих ствари. Његов свет је свет интимног круга и унутарњег ока. Само они најпоштенији уметници одабирају мотив по мери своје осетљивости, свог амбијента и осећања простора и времена. Овај поетски свет настао је из поштења према унутрашњој нужности. У његовим стиховима налази се нешто од оне Новалисове тежње да се свет изнова романтизује. Песнику је било стало до лепог, а како то одређује Плотин лепо је *цветање бића*. Бјелкићеве песме нас поново враћају архетипским указањима, визуелним пресећањима и дионизијској радости певања.

Иза песничких слика овог уметника стоји једно дубоко смислено устројство. У једном деконцентрисаном времену у коме, речено језиком поезије Виљем Батлера Јејтса *ствари се руше, центар не држи више, анархија је провалила светом*, Бјелкић се залаже за идеале старог реда и промишљености. Окупљене на једном месту, све његове

књиге стилски и естетски целовите, заобљене су у једну антологијску промоцију која нам пружа уосећавање **са поетским светом** Тодора Бјелкића које зрачи у правцу нашег срца.

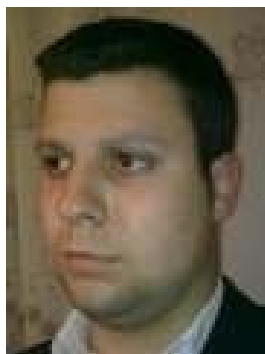

Сава Шумановић – *Јесењи пут*, (194)

САТИРА

У *Суштини поетике* неретко је заступљена и сатира. Најчешће су то афоризми и то од врхунских афористичара попут Александра Чотрића, Рада Ђерговића, Васида Толевског и других, па до, ширем читалаштву непознатих, али такође добрих писаца ове кратке, али врло тешке форме књижевности. Наравно да смо са задовољством објављивали сатиричне приче, епиграме, шаљиве песме, скечеве....

Марко Јуришић
Број 38, фебруар 2017-

Марко Јуришић је рођен 13. 09. 1990. године у Ваљеву. Живи у Коцељеви, где је завршио основну и средњу школу. Студије историје у Београду је прекинуо ради бављења паметнијим стварима. Написао је неколико збирки поезије, збирку кратких прича, збирку сатиричних прича и три романа, али за сада нема објављену књигу. Већина објављених радова објављена му је у *Суштини поетике*, док је остатак објављен у неколицини часописа и зборника радова. Нема књижевних награда и ради на објављивању прве књиге.

О МЛАДИМА ЈЕ РЕЧ

СЛУЧАЈНИ УСПЕХ

Михаило Обмановић и Тихомир Лажић, у друштву познатији као Мика и Тика, били су два, сасвим обична и просечна човека. Занатлије без посла по струци, без пребијене паре у џепу, без икаквог образовања у глави, разумели су се у културу као Робин Худ у митраљез. Лутали су овом земљом тражећи посао, добро вагали сваки динар који потроше и преживљавали као и многи други, сналазећи се.

Мика је одувек знао да је рођен за неке велике ствари. Сматрао је да је рођен да уради нешто оригинално, да нешто открије, изуме, нешто што пре њега нико није. Сваки дан свог живота је барем по неколико минута размишљао о томе, а све, разуме се, у циљу доласка до било каквог новца за преживљавање, јер је живео веома тешко. Ни његов пријатељ Тика није у својим сањарењима заостајао за њим. Данима би често заједно маштали о томе како би било лепо седети у фотељи и ето тако, из ничега, напросто згрнути педесет или сто хиљада динара и трошкарити док се новци не потроше. А кад се потроше, онда опет. Покушавали су на разне лаке начине да дођу до новца, али би до њега увек долазили истоварајући џакове, копајући канале, цепајући дрва, уносећи угаљ. Напросто, они ништа друго нису ни знали да раде.

Тако је њихово физикалисање трајало из године у годину, све док једног дана у глави Михаила Обмановића

није засијала лампица генијалности. Како је он дошао на ту идеју и како је могао бити сигуран да ће успети, то ни данас никоме није јасно. Само је Мика једног јутра позвао Тику својој кући, на пословни састанак. Идеја је била ту и требало ју је разрадити. Успех загарантован.

– Видиш, Тико – поче он, испијајући чашицу ракије – ти и ја смо свашта покушали да радимо, само да бисмо преживели. Али ништа није вредело. Продавали смо кокице, правили кључеве, помагали геометру, али смо на крају увек завршавали у неком каналу са лопатом у руци. Нема посла у којем се нисмо опробали. Или ипак има. Има, мој Тико, постоји посао у којем се ти и ја нисмо опробали, а у којем нам је успех загарантован. Тај посао се зове култура.

Тика истог тренутка прште у смех. Смејао се и гледао свог пријатеља, очекујући да ће овај сваког тренутка рећи да се шали. Али је Мика био смртно озбиљан. Видевши га како смртно озбиљног лица игнорише његов смех и гледа у једну тачку, и Тика се уозбиљи.

– Уметност, књижевност - настави Мика. - Ја сам само једну књигу у животу прочитао, Приче о борби и Титу.

– А ја Чаробни Самарчић - убаци се Тика.

– Али нас то уопште не спречава да се бавимо књижевношћу, зар не? И не само да можемо да се бавимо, већ можемо да будемо и веома успешни у томе!

– Како, друже мој – завапи Тика – просветли ме, молим те, како, за име бога, намераваш тиме да се бавимо? Па ми ништа не знамо! Ми жуте банке у џепу немамо! Ми никога из тог света не познајемо! Једино што смо у животу

написали јесте име и презиме на месту за потписивање! Заједно смо две књиге прочитали и ти кажеш да можемо да се бавимо књижевношћу! Ајде сад, флашу ми пољубим, реци ти мени, како?

– Пажљиво ме слушај – рече Мика. – Знам да све ово што ћу ти испричати делује као научна фантастика. Знам да све делује смешно као виц. Знам да нико нормалан не би ни у лудим сновима сањао да је тако нешто могуће, али ипак, могуће је. И чак је веома вероватно. Сви ти наши недостаци, које си управо набројао, су истинити. Ништа ниси погрешно, сем што на једну ствар ниси обратио пажњу. Стање у држави је такво, да све то што си ти сад набројао нама није ни потребно. И без свега тога ми можемо успешно да се бавимо књижевношћу.

– Како? – крајње очајним тоном упита Тика.

– Имај на уму да је све ово само експеримент. Дакле, све треба испробати, окушати, покушати и видети шта ће од свега тога испасти. Али, оквирно, ево шта нам је чинити. Данас, у Србији, постоји много младих писаца, много младих песника. За њих нико никада није чуо. Они немају прилику да своја дела објаве. Часописи су за њих затворени, они баратају само са великим именима. О издавачким кућама да не говорим. Они код издавача немају шансу. Већина им се чак и не обраћа, знајући унапред да ће бити одбијени. Нико од њих нема пара да сам објави своју књигу, своју збирку песама, јер то кошта много. Е, ту ми наступамо! Ми нећемо да им узмемо много пара, узећемо им мало. Али, од много људи по мало пара, испадне за нас много пара, схваташ?

– Уопште те не схватам – рече Тика.

– Ствар је проста. Тражићемо од њих да нам пошаљу своје песме, па ћемо их затим објавити.

– Ми ћемо објавити њихове песме? Како, чиме? Откуд ти идеја да би они нама послали своје песме? Чиме да платимо објављивање кад ни за леба немамо? Ти си, Мико, начисто одлепио.

– А зашто ти мислиш да они нама не би послали своје песме, реци ми?

– Ма, човече, погледај нас! Ко смо ми да они нама шаљу поезију? Па сам си малопре рекао да си у животу прочитао само једну једину књигу! Ко ће теби да пошаље песму? Шта ти знаш, црни човече, шта је песма?

– Па, у праву си опет, ја појма немам о поезији, али они то не знају, схваташ? Они појма немају ко смо ми. Они не знају да ли смо ми доктори наука, или смо бескућници, или смо и једно и друго, разумеш? Када распишемо конкурс, они ће се на конкурс одазвати, не питајући ко га је расписао. То их чак неће ни интересовати. А и да их интересује, неће моћи да сазнају.

– Добро, разумем, рецимо да си у праву. Рецимо да ти они и пошаљу своје песме. А шта ћеш да радиш ако ти се на тај твој конкурс јави петсто песника? Хоћеш све њих да објавиш?

– Нећу, наравно да нећу, таман посла. Објавићу половину, или трећину, зависи. Објавићу само оне најбоље.

– Најбоље! – узвикну Тика.– Па ти, луди човече, мораш да платиш некога ко ће одредити које су песме најбоље! Ко ће то да одреди? Ти, са једном прочитаном

књигом? Мораш платити некога ко се у те ствари разуме, а од чега ћеш да га платиш, геније? Како си мислио то да изведеш?

Сада Мика поче искрено да се смеје, задовољан утиском који је оставио на свог друга. Смејао се и тапшао га по рамену, веома поносан на свој смели план.

– Е, Тико, баш ми је драго што си насео! То ми говори да је мој план веома успешан!

– На шта сам насео? – упита бесно Тика.

– Па на то, да ћу објвити најбоље песме! Слушај, Тико – Мика се одједном уозбиљи и поче ужурбано да прича – ја овај конкурс не организујем да бих промовисао тамо неку дечурлију и да бих лупао главу око тога ко је од њих најбољи. Мене боли уво ко је најбољи, ја хоћу да им узем паре, схваташ? А и ти, ваљда, са мном! Паре су циљ, схвати то већ једном! Није ово никакво уметничко надметање, него зарада! Борба за голи живот!

– Па, хоће ли тај конкурс имати победника? Неће ти нико послати песме ако не буде било победника.– Наравно да ће га бити! Нек победник буде први који пошаље песме! Или нек буде послењи! Или ти једноставно извуци неки лист са гомиле, прочитај име и реци – ово је победник конкурса! – крај приче, нема ту шта да се размишља! Или, ако ти знаш некога ко пише песме, реци му да пошаље, па ћемо њега ставити за победника, и решена ствар! Какви те победници спопали, молим те! То је важно за ту децу, па ако им је важно, даћемо победника, ко да је то неки проблем, рећи да је тај и тај победио! Не мислиш ваљда стварно да ћу ја да прочитам и једну једину песму која на

тај конкурс стигне? Ако тако мислиш, онда си ти глупљи него што сам очекивао.

Тика је ћутао и размишљао о свему што је чуо. Још увек није видео како овај план може да успе. Све што је Мика до сада испричао, имало је смисла и за неке друге људе би можда и било изводљиво. Али он није видео како би они то могли да изведу. Јер, и да се све оствари онако како је његов друг предвидео, и даље остаје један проблем, највећи и, како ствари стоје, нерешив. А то је новац. Од чега платити штампање књиге? То, знао је Тика, много кошта. То би био проблем чак и за људе који имају стални посао, сигурну, редовну зараду. За њих двојицу, који преживљавају радећи све што стигну онда када пронађу посла, такво нешто би било неизводљиво. Па чак и кад би имали пара да покрију трошкове штампања, био би то ризик који се не би сме прихватити.

Тика најзад проговори:

– Све то што си смислио, није нелогично. Признајем, има смисла. Али, од чега ми да платимо штампање књиге? Како те трошкове да покријемо? Па рецимо и да их некако платимо, рецимо да пронађемо неку штампарију која би нам штампала књиге на вересију, да нас мало сачека за паре, шта ће бити ако ми те књиге не успемо да продамо? Шта ако на продаји књига не будемо зарадили ни толико да покријемо трошкове штампе? Шта ће тада бити?

Видевши Тикину искрену забринутост, Мика још искреније поче да се смеје. Смејао се готово хистерично, сваким замахом главе и покретом руке или ноге одајући

колико је поносан на свој генијални план. Видело се да има још неког кеца у рукаву, којег тек намерава да изнесе.

– Ништа простије од тога, друже мој једини! – узвикну Мика. Ништа простије!

– Објасни ми, молим те, ништа не схватам.

– Питаш одакле нам паре! Ми немамо пара, то је јасно! Дакле, платиће они!

– Који они?

– Па песници! Платиће штампање књиге, и то унапред, веруј ми на реч!

– Мико, ако сам до сада делимично сумњао у твој план, сада сумњам у потпуности. Ко је луд да ти унапред да паре за тако нешто? Ти стварно мислиш да су они луди ако мислиш да би тако нешто урадили.

– Нису они луди, драги мој, никако! Они су очајни! Пази сад! Поставићемо на интернет оглас – Расписује се конкурс за поезију! Када кажеш конкурс, ту се већ подразумева да неко за нешто конкурише и да самим тим има и конкуренцију, зар не? То даље сугерише на такмичарски карактер целе ствари. Даље, кажеш да учесници, назовеш их лепим именом, учесници, треба да пошаљу по једну песму! Или две, или три, или, колико ти је ћеф! Онда лепо кажеш како имаш стручни жири – при том се Мика још једном од срца насмеја – и да ће тај жири од пристиглих радова да изабере најбоље! Они, опчињени такмичарским значењем речи конкурс ни појма немају да ти блефираш и да никакав жири немаш. Затим, у огласу јасно кажеш да ће се најбоље песме штампати у једној заједничкој књизи која ће се звати – мораш да смислиш

неко лепо име, примамљиво – Победничке песме са конкурса! Зар не звучи примамљиво, признај? Тиме им јасно стављаш до знања да су они, самим тим што су се нашли у књизи, већ победници! А ретко ко може одолети искушењу да се назове победником! Не срећу се они сваки дан. Или, књигу назовеш *Зборник радова са конкурса* и при том нагласиш да су то песме које су се својим квалитетом издвојиле од свих осталих и тако се заслужено нашле у зборнику. Знам шта ћеш да питаш сада, не, нема везе да ли су те песме квалитетне или не, то је потпуно небитно, једноставно узмеш оне које ти падну под руку, убациш их у зборник и кажеш да су се оне издвојиле квалитетом, ништа више од тога. И за крај, када све то тако примамљиво напишеш, јасно подвучеш и нагласиш да је услов за учешће на конкурс уплата неких пара унапред! И то обавезно назовеш неким лепим именом, као што је, на пример, трошкови за обраду података или још боље котизација! Да, управо то! Плаћање унапред ће се звати котизација! И још нагласиш, крупним словима, да радови који су пристигли без доказа о уплаћеној котизацији неће бити узети у разматрање! И као шлаг на торту, кажеш им да сви песници који се нађу у зборнику добијају по један примерак зборника бесплатно! Или по два, или по три! То, наравно зависи од цене штампања. Ако цена књиге по комаду буде сто динара, ми ставимо котизацију од петсто, и тако ти и ја, на сваком примерку имамо по двеста динара зараде! И онда лепо кажемо - котизација је петсто динара, а учесници добијају један примерак бесплатно! Или, котизација је хиљаду и петсто динара, а учесници добијају

три примерка бесплатно! И ако ми једним ударцем убијемо не две, већ три муве! Прво, обезбедимо паре за штампање књиге; друго, обезбедимо продају књиге, и треће и најважније, обезбедимо нама зараду, и то веома пристојну! И све то унапред, друже мој!

* * *

Нема потребе залазити у детаље даље разраде Обмановићевог плана. Довољно је рећи да је он свој план спровео у дело, оглас за конкурс, први те врсте, је поставио на интернет а одзив је био бољи него што је и у најлуђим сновима могао да сања. Зборник је имао преко шест стотина страна, у њему је било заступљено око триста песника. Зарада му је била толика да целе године он и Тика нису ни погледали лопату. Како је писац ових редака сазнао, ускоро ће организовати још један конкурс.

Афоризми

АЛЕКСАНДАР ЧОТРИЋ

Број 44/45 – август/септембар 2017.

- Највиђеније људе не желимо очима да видимо.
- Правда из објективних разлога не може да погледа истини у очи.
- Запошљавање је као вођење љубави с проститутком. Мораш прво да платиш, да би нешто радио.
- Новац квари човека. Беспарица још више.
- Ако би свако добијао према заслуги, затвори би били препуни.
- Нема правде за све, јер су ограничени затворски капацитети.
- Марко је у руци држао буздован. А сада буздовани држе у руци и Марка, и Јанка, и Жику, и Мику...
- Велика Британија не жели Србију у Европској унији. Али и даље има оних који тврде да нас Британци не воле.

ДЕАНА САИЛОВИЋ

Број 3 – март 2014.

- Ако је чистоћа пола здравља
онда смо ми са испраним мозгом на пола пута до
излечења!
- Неко има бриљантну интелигенцију. Неко прљаву машту.
Ни једни ни други нису чисти у главу!
- Факултет завршавају упорни и вредни.
Они паметни купе диплому.
- Од вишка глава не боли. Осим ако си технолошки.

ЖЕЉКО МАРКОВИЋ

Број 6, јун 2014.

- Они жаре и пале.
Не питајте колико су предузећа угасили.
- Није тешко окретати милионе.
То су округле суме новца.
- Архиве се отварају тек кад помру они
које је требало затворити.

ВАСИЛ ТОЛЕВСКИ

Број 8, август 2014

- Кад разговара са људима министру су оба уха отворена.
На једно му уђе, на друго изађе!
- Народ се ужелео Титовог времена.
Голи оток у односу на ово данас је - Дизниленд.
- Наша демократија је као гроб Александра Македонског.
Сви кажу да је ту, а нико је није видео!
- Само што сам се обрадовао да испред себе
гледам већу будалу од мене, кад оно – огледало!
- Од мајмуна који је научио сва слова постао је човек.
Од оног који је научио бројке – државни функционер!
- Млади који су напустили земљу одмах су се покајали.
Што нису отишли раније!
- Продаја министара иде у четири ока, а не по тезгама!
Нису они ситна стока.
- Достојевског ће памтити по његовом Идиоту.
Нас – по нашем!

РАДЕ ЂЕРГОВИЋ

Број 5 – мај 2014.

- У празној боци ни дух се не осећа пријатно.
- Мој бог је женског рода.
Ускоро ћемо прославити златну свадбу.
- Лако је чачкати мечку кад је у кавезу.
- Нама ни златна рибица не може помоћи.
Она испуњава само три жеље.
- Кад погледам наш политички врх,
дође ми у земљу да пропаднем.
- Гласајте против своје воље.
Партијска дисциплина се мора поштовати.
- Слава ми је ударила у главу.
И завршила је у хитној помоћи.
- Ко верује у живот после смрти, цаба прима плату.
- Стегли би каиш да имамо око чега.
- Постигли смо пун погодак, али је мета била лажна

ПЕКО ЛАЛИЧИЋ

Број 35 – новембар 2016.

- Хтео сам ништа да не радим. И то радим.
- Наш мрак се од других разликује. Увек на видело избаци прљав веш.
- Наш човек још у обданишту дотакне дно живота.
- Наш црни петак почиње од понедељка.
- Само слабићи хватају на снагу.

СНЕЖАНА МАРКО-МУСИНОВ

Број 42/43 – јун/јул 2017.

- Нека ћутања су речитија од дугих говора.
- Од имати до немати, од бити до не бити изузетно су танке нити.
- Од јутарњих рутина, најважније је отворити очи.
- Боље је бити плитких џепова него плитких умова.
- Никад нисмо довољно брзи. Посебно на прузи.

НЕНАД МАКСИМОВИЋ

Број 37 – јануар 2017.

- Покварио сам звоно на вратима, да и мене неко зове газда
- Такво је време дошло да су гладни сити свега.
- Култура нам је на високом нивоу. Никако да је дохватимо.
- Није све тако црно, имамо и жуту штампу.
- Не мора свака глупост да се потпише.
Препознајемо рукопис.

ДАНИЦА МАШИЋ

Број 12 – децембар 2014.

- Одакле је капало, сазнали смо када је процурило.
- Плаше ме политичке курве. Оне не подлежу прегледу.
- Док је носио барјак није размишљао о застави на пола копља.
- Оправдано је што политичари користе маске. Они свуда гурају нос.
- Имовинске карте неких бизнисмена народ доживљава као карту своје земље.

ПРЕВОДИОЦИ ПОЕЗИЈЕ

Љубица Несторов

Број 36, децембар 2016

Љубица Несторов (рођ. Јовановић) родила се у Бежанији 8. фебруара 1930. године. Основну школу и гимназију завршила је у Земуну, а Филолошки факултет (групу за руски језик и књижевност) у Београду. На истом факултету је магистрирала и докторирала.

Предавала је руски језик у Гимназији у Бачком Петровцу, у основној школи у Земуну и на Машинском факултету у Београду.

Поред наставничког рада бавила се и писањем уџбеника руског језика за све нивое наставе (за основну и средњу школу и нефилолошке факултете), писањем стручних радова из области методике наставе руског језика, русистике и примењене лингвистике и преводом стручне техничке и медицинске литературе.

Последњих десет година преводи руску поезију. Објавила је две антологије песама руских песникиња – *Сенка туге и светлост наде* и *Сто година љубави*.

Олга Постникова | ПУНИ МЕСЕЦ

О, пуног месеца мучно време
и светлошћу притиснуто осетљиво теме!
Ти си као бледи ћилибар између облака снених,
самоубица срећних прибежиште
и складиште
судбина давно заборављених и непримљених
у крило Божије свите
све деце зачете а нерођене и незавољене,

некрштене и безимене,
оне од златне лакстозе сите,
оне похотом и болом оскрнављене
и скоро невидљиве у зрацима твоје светлости зелене.

Јелена Огњева | КРСНИ ПУТ

На сваком кораку Твога пута
– крв.
Уморио си се, Господе,
носећи крст.

Венац Те боде.
Зној облива лице и тело.
Ко ће с љубављу
да Ти обрише мокро чело?

Хоћу ли ја крај Твога крста стајати,
где је стајала и Твоја Мати?

О, само да истрајеш на путу Твом
и да не клонеш
под теретом.

13-14. октобар 1982.

Олга Седакова | МОЛИТВА

Огреј ти, Господе, своје миљенике –
сву сирочад, болне, погорелце.

И за оне који то не могу
Ти учини што је наређено.

И умрлим, Господе, умрлим.
Нек им греси плану као слама,
нек изгоре, трага не оставе
ни у гробу ни на небу вишњем.

Ти си Господ чуда, обећања.
Нек изгори све што чудно није.

Преведено с руског језика

Дајана Лазаревић

Дајана Лазаревић је рођена 12. марта 1993. године у Шапцу. Завршила је основне (2016) и мастер студије (2017) на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

Бави се писањем поезије и прозе и превођењем. Објавила је три збирке песама: *Кроз простор и време* (2011), *Стазе звезданог бескраја* (2012), *Странац* (2014), роман *Магловити пут талената* (2015) и духовну биографију *Отац Арсеније – сећање на духовног оца* (2016).

У 2017. години објавила је, уз помоћ Амбасаде Белорусије у Београду, збирку поезије "Венац" белоруског класика Максима Богдановича, коју је превела на српски језик.

У јануару 2018. године објављен је каталог *Српска књижевност у Првом светском рату*, у издању Народне библиотеке Србије, који је превела са српског на белоруски језик. Каталог је представљен на Књижној изложби у Минску (Белорусија) од 5. до 12. фебруара 2018.

У августу 2018. објавила је преведену књигу за децу и младе са белоруског језика *Шушкало и његови пријатељи* Аљеса Карљукевича. Издање КИЗ Центра.

У септембру 2018. године објављена је збирка поезије за децу *Песничке игре* Виктора Кажура, коју је Дајана превела са белоруског језика. Издање КИЗ Центра.

Добила је велики број књижевних награда у земљи и иностранству, њена дела и преводи су објављивана у бројним часописима и зборницима литерарних радова.

Носилац је похвалнице имена Франциска Скарине, коју је доделио Министар културе Републике Белорусије А. Карљукевича, за досадашњи допринос на учвршћивању књижевних веза између Белорусије и Србије, 2018.

Дајанина дела су превођена на енглески, француски, руски и белоруски језик.

Сергеј Пањизник | НЕСПОКОЈ

Број 46/47 – октобар/новембар 2017.

Ти си написала: "Веома мало сам с тобом.

Не знам: лош или добар,

Какав је карактер твој..."

Девојчице моја драга, највише брине то:

Сазнаћеш ко сам ја,

Кад будеш ти са мном.

Сергеј Пањизник | ИЗВОР

Број 46/47 – октобар/новембар 2017.

Ми никада нећемо умрети
Ни у каквим планинама, -
Са тла битке нећемо избрисати
Плава језера:
Нашу Нарач, нашу Свитјаз,
Вечаље, Асвеју...
Партизански крај, који је витешки,
Пронашао нам наду.
Ми никада нећемо умрети,
Нећемо се истопити, као свеће:
Језера на свету нестаће -
Реке остаће: наше Јасељда и Шчара,
И Дњепар и Њоман...
Белорусија - земља светлих чари -
Свако ће о томе знати.
Ми никада неће умрети,
Нећемо се истопити, као свеће:
После нас ће и наша деца
Стати поред извора -
И Отацбином пролећном
Ће се поносити...
Белорусија извор песе
И љубави извор ће бити!

**Владимир Караткевич | СТИХ
НЕЗАШТИЋЕН И НЕЗАУСТАВЉИВ**

Број 40/41 – април/мај 2017.

Стих незаштићен и незауостављив,
Слаб је – штит једини, верни.
Неће никад нестати песник,
Јер живи у вечитој песми.

Када једном пођем из долина,
А нисам најлепшу причу завршио,
Божји свет мене ће поновити,
Као што ме је много пута поновио.

Као мора, звезде и језера,
Који у вечности трају вољно.
Свет је великодушан.
Свет ће мене поновити...
Па, ако не свет,
Онда Белорусија. –
Мени је – довољно.

Преведено с белоруског језика

Данијела Марковић
Број 33 – септембар 2016.

Данијела Марковић рођена је 1978. у Требињу. Већ две и по деценије живи и ради у Београду. По образовању правник, писањем се бави од средњошколских дана.

Поезију је објављивала у зборницима песама књижевних клубова *Момчило Настасијевић* из Горњег Милановца и *Мирослав Мика Антић* из Инђије (2008), као и у билтену *Острог* и збирци *Радуј се Василије Свети* (чији је била и уредник, 2009), обоје у издању Цркве Светог Василија Острошког из Новог Београда.

Поред поезије, коју пише и преводи са енглеског језика, аутор је већине путописних текстова о Србији у монографији *This Way Serbia*, која је изашла 2006. године у српском и енглеском издању. Теолошке текстове је објављивала у теолошком часопису *Прволик*, од 2008-2010. године.

Аутор је два романа (*Тело, Најлепши син Италије*), једне драме (*Пертапио и Ерида*) и прозно-лирског дела *Писма из нутрине*, који су још увек необјављени.

Роберт Фрост | ПРЕДАХ У ШУМИ ВЕЧЕРИ СНЕЖНЕ

Чија је шума, мислим да знам.
Далеко у селу он живи, сам;
да овде дремам неће ни знати,
док шумом снежни промичу сати.

Мој коњић своје чуђење скрива
што ту смо стали, без створа живâ,
између шуме и воде смрзле,
најцрње ноћи године мрзле.

Да прапорцима зазвони, хита,
да није грешка, као да пита.
И док у ноћи прапорци брује,
на поветарцу пахуље хује.

Шума је дивна, дубока, хладна,
ал' обећаног душа је гладна:
да пређе цео пут пре уснућа,
да пређе цео пут пре уснућа.

Роберт Фрост | НЕПРЕЂЕНИ ПУТ

Два пута секу јесењу шуму,
ал' не може се ићи низ два
у исто време, имам на уму.
Погледом лутам ка оном друму
који се губи у травама.

Па се одлучих да кренем другим,
јер, чинило се да тај је прави;
једнако он је опкољен дугим
шипражјем, њиме да не заблудим,
као ни првим, у густој трави.

Тог ме је јутра одлука звала:
да другим путем окушам срећу;
и на тај први нога би стала,
само кад не би већ сада знала
да никада се вратити нећу!

Будућност сетне не виде очи,
ни на два друма сећање:
тај ређи, којим стопало крочи
и истоветан којег прескочи.
- Отуд другачије било је све!

Преведено с енглеског језика

Анђелко Заблаћански

Број 48/49 – децембар 2017/јануар 2018.

Анђелко Заблаћански рођен је 4. децембра 1959. године у Глушцима код Богатића. Поезију, афоризме и кратке приче пише од ране младост.

Објавио је збирке песама: *Рам за слике из снова* (1992), *Игра сенки* (2004), *Птица на прозору* (2007), *Сан напукле јаве* (2009), *Раскршћа несанице* (2011), *Пијано праскозорје* (2014) и збирку афоризама *Палацање* (2006).

На 21. Шумадијским метафорама у Младеновцу (2008), у категорији кратке приче, добио је прву награду за приповетку *Везирове сузе*.

На санктпетербуршком поетском фестивалу *Поезија улице* (2014) освојио је равноправно прво место са још четири песника песмом *Добročинство (Барону Штиглицу)*.

Песме су му преведене на руски, енглески и бугарски језик и објављене у тамошњим часописима. Афоризми су му преведени на македонски и објављени у Антологији балканског афоризма (*Бисери балканског афори ма*). Он такође преводи поезију с руског језика.

Приређивач је добро прхваћених и популарних интернет сајтова светске и наше поезије.

Главни је уредник часописа за књижевност *Суштина поетике*.

Живи у Глушцима.

Александар Бриков | МОЛИТВА

Обично се грешан Тебе сетим,
Сујетан се кајем кô и ваздан
И опет Тобом себи претим
Твојим именом да почнем дан.

Поново слушама лоше вести,
На душу падну јед и очај,
Господе, тражим крст у свести,
Твој светли образ, молим Те, дај.

Клањам Ти се до земље црне
Грешне, вољене – о, Боже чуј,
Исцели срце да не утрне,
А душу – Господе помилуј.

И опет Ти кажем без стида:
Помози, продужи земне дане
Свима – и не дај злу да ме кида,
Пред сваким уклони бездане.

Боже, суди речју праведника.
Немам страха пред казнама Твојим,
И молим за светлост Твог лика –
Пред болом и срећом исто да стојим.

Клањам Ти се до земље црне
Грешне, вољене – о, Боже чуј,
Исцели срце да не утрне,
А душу – Господе помилуј.

Евгеније Капустин | ЗАЉУБЉЕЊЕ

Опрости ми заљубљеност моју.
Опрости што небо призивам
За меку кô лан косу твоју –
И што једну влас кô дар снимам

Опрости – умро сам – нисам знао
Да бешумно шкрипи капија.
Опрости – та капија – нисам знао
На самом је предворју Раја.

Опрости ми, опрости чудном,
Све то у себи носим одувек.
Опрости ми и у сну будном,
Дај руку – облак зна да сам човек.

Опрости мени заљубљеном.

Владимир Бабошин | РЕЧИ

Шта је живот – представа а ми глумци само
И не знамо ко је сваком од нас дао роле.
Заједно смо, а једни друге ми не знамо,
С речима без душе и празним кô пароле

Речи, речи... просуте вешто по папиру,
Или на монитору слова у лепом низу.
За писање храброст не треба у немиру,
Ал' у очи рећи тешко је – храбрости близу

Маријана Соломко | ГУСКЕ СУ ЛЕТЕЛЕ НА СЕВЕР

Гуске су летеле на север у болном низу –
У сивој магли сиви низ једва обресе шаље
Кô бисер сред перли вођа је на челу јата
До Беринговог пролаза ... Ко зна куда даље

Удари ветра су груби – модрина усне руби
Кô ваздушно клатно звона та плавет све леди
Гуске – кô деца без слуха пркосе гакањем
Тој хладној партитури и безименој беди

Гуске су летеле на север у низу болном –
Као усамљеник с живота претешком ролом

ПОЕЗИЈА НАШИХ ДАНА

Рубрика у којој смо објављивали по једну песму од неколико песника у сваком броју.

Број 1 – октобар, новембар, децембар 2013.

Бора Симић | ПРЕНУЋЕ

Јулијани

Ливадом срца мога настаје зимска чама,
Зелен се јечам њише: бледа бешумна свила...
Гранале песме моје, луде, без стабла, саме,
на њима места има за сва славујска крила.

Чекам озарје твоје да ме из ноћи прене,
измишљен грех безболан чежњом ко зора руди,
извита дуга небом пружила лук до мене,
стасалог да буду без руку загрљај срцем жудим.

Пастирке нежне и беле, а ти им чедна друга,
сунцу доброте пењу са твоје и моје стопе.
На моме путу сад је мртва коприва — туга.
Пољупци кише све више ђурђевску траву шкропе.

У нашем шору насањао се глушачки камен
што топлином греје све када је глуво прело.
Оснежио јаблане месечев сребри пламен,
разбежале се звезде, пробудило се село...

Број 1 – октобар, новембар, децембар 2013.

Зорица Савић | ПЕСМА

Држи ме на длану
и кад те сумња стеже
а моји кораци беже
у ноћ дивљу необуздану
кад музика се разлеже
кроз немирну помахниталу васиону.

Нађи ме у себи
у своје дубине ме вежи таласом
што са мојим се сроди
у бекству ка слободи.

На длан ме стави
као птицу што стреми небу
својом ме нежношћу зароби.
мој сан да живи у твојој јави.

Препусти ме без страха поплави
и не брини –
моје срце увек теби доплови.

Не стежи ме у шаци
сломићеш крила веселој птици
само ме на длану држи
увек се теби враћају моји кораци.

Број 6 – Јун 2014.

Милутин Коленчевић | ДОВЛАЧЕ ДАНИ

Довуку дани срећу, тугу ил' кишу
Правдају себе – сунцем и тамом
И упру прстом у чело Твоје
Преброј – шта је у Теби самом...

Осликаш кораке којим си крочио
Ил' себе окривиш за жеље просуте
Твоји ти снови стварност донесу
Неке стазе – цвећем ил' трњем посуте..

Осудиш дане ил' своја хтења
Схватиш да ногом сам си крочио
Кад испред својих мисли станеш
Прогуташ – просуто, што си наточио...

И чему жеље, снови и хтења
Чему данима сунце па тама
Чему удисаји, сузе, неповерења
Да би сабрали шта је у нама...

Како, киша да сузе обрише
Шта спира тугу очију наших
Мора ли удахнуто, увек да уздише
Како промашено – опет не промаших...

Број 24 – децембар 2015

Мирјана Бекчић | ТИШИНА ПОНЕДЕЉКОМ

Желим да ћутимо сатима
Ево, нека буде понедељак
Кад тишину
Намерно пустимо да се шуња станом
И у нама проговори гласно
Док се само мислима додирујемо
Можеш ли ми препричати своје снове
А да ни реч са твојих усана не потече?
Можеш ли наслутити колико умем да припадам
Само из зелених трава у мојим очима?
Можеш ли замислити то царство наше тишине
Понедељком
У малом поткровљу неког предграђа
Док падају кише и док ваздух између нас
На обичну срећу мирише?

Број 29 – мај 2018.

Мирјана Бекчић | БУЋЕЊЕ

Ниси знала да буђење,
тебе у мени,
отвара веру
у вечност постојања.
Ниси знала да цветање
умрлог у срцу,
могуће је
уз твоје очи маглом обавијене.

Ниси ни слутила
отварање новог поглавља
давно заборављене књиге
далеко у ледницима.

Ниси, јер негде си своје
песме писала,
у стиховима живела и умирала,
не знајући
да ће буђење тебе у мени
донети најлепши сонет
о љубави.

Ни ја нисам знао,
колико киша зна да буде бајковита,
све док је нисам погледао
твојим зеницама.

Нисам ни слутио
буђење себе у теби,
док ми две беле латице
нису дотакле образе,
а сва нежност се слила
као кап росе
у те додире.

Ништа нисам знао,
док нас две усамљене травке
није спојило сунце

Број 24 – децембар 2015.

Дајана Лазаревић | МАГЛОВИТИ ПУТ

Иње и магла. Шума висока,
Беле крошње небо заклањају.
Хладна је песма бистрог потока.
Расте стрепња – јесен је при крају.

Шушти лишће док га ветар носи,
Срце земље куца и док спава;
И док га оштрина јутра коси
Шушкајући испод заборава.

Крије се вук, како који уме,
Искежених зуба, гладан и љут.
По раздељку белине и шуме,
Назире се дуг, магловити пут.

Број 16 – април 2015.

Јелена Глишић | СНОХВАТИЦА

Погледај –
по небу расуле се звијезде
коју желиш – прстом покажи,
скинућу жељом, скинућу срцем,
теби на јастук – само ми тражи.

Пожели –
у мразном јутру да трешња уцвјета,
да те њен мирис опојан буди,
пупољке њене још исте ноћи
расцвашће топлина мојих груди.

Потражи ме –
на другој половини јастука,
ал' само сјенка креветом твојим
ношена вјетром лако ће прећи,
јер мене нема – јер не постојим.

Број 18 – јул 2015.

Јелена Глишић | РЕФРЕН

Окреће се точак пролазности
Брже и брже
Мој поглед не може да га прати
Испод склопљених капака
Час магла час звијезде
Пролијећу

Број 24 – децембар 2015.

Марко Јуришић | УМРЛО ВРЕМЕ

На крилима среће, без туге и страха,
Где радост нам паде у дан један више,
Сневајући некад остајем без даха,
Кад осетим јесен да болно мирише.

И сва моја радост у том дану паде,
Под сунчаним небом са песмом јесени,
Кад срећа на сан ми успомену даде,
Са јауком бола што живи у мени.

Јер то место бола за мој живот прости,
Светлост беше моја и мој кутак таме,
Светло место туге, колевка радости,
Уздигнуће пакла и рај беше за ме.

Ал' давно је било и све је већ прошло,
А можда се збиља никад збило није,
Јер ја видим ново време већ је дошло,
Да однесе прошлост и заборав скрије.

Јер све оно тамно што је некад било,
Сада већ је прошлост ил' ја не знам шта је,
Као да се давно једном негде снило,
И да само бледа слика од тад траје.

Јер били смо мали и без много знања,
У вртлогу страшном животне олује,
Тамничари бола и деца кајања,
Јаук мртвих душа што нико не чује.

Број 35 – новембар 2016.

Ирена Бодић | ОКТОБАР

Ветар ћудљиви скида крошње до гола
Као на молитву шаке, сплиће грање.
Обнажена невеста је топола;
Док обесно грли брезе и јаблање.

Свирај маестро кола и чардаше,
Са окнима куцај здравице,
Као пијанцу кад вино капље из чаше –
Октобар кишом натапа оранице.

Тад заболи ме трава уморно њихање
И остарелог сунца мутан сјај,
Боли ме и ливада тихо умирање,
Боли цврчков тежак уздисај.

Број 42/43 – јун/јул 2017.

Ирена Бодић | ЉУБАВ

Небо у оку, сунце у њему и земља.
Из грудве ничу светлост
И светости успомена.
Дах живота над Бачком
Мирис плодишта
Сјај плодности и жуљева брегови
На длану сељачком.

У глади очију росна јутра свићу
У вечери црвена сунца горе
Ђермови у недогледу лебде
Блиставе воде зелено мирне
Село моје што руке пружа
У Дунав, у Тису да дирне.

Колевко, матеро, равна моја
Док Ти жудно погледом милујем лице
У часу када се чежње роје
Свилена крила чувај за мене
Снове у тучку прве љубичице
И жишке на уварку вечите љубави моје.

Број 25 – јануар 2016.

Гордана Димитријевић | БОГОРОДИЦИ

Опрости, Богомајко, гордост ову
што ми са именом усади свет,
знам, охолост је тешка вери и Богу,
а мени суновратна кô последњи лет.

Због ње се глава држи високо
а себи пева благодарни пој,
од поноса не види никог ми око
тежак је терет тај земни крој.

Предуго ти нисам шаптала ништа
у души носим угарак црн
светлости твоје у моја бојишта
унеси сада, вади телу трн.

Молим се, Мајко, за срце отврдло
што га у грудима осећам сад,
за љубав која ће ко јако сврдло
разбити камен, ублажити јад.

Број 46/47 – октобар/новембар 2017.

Споменка Денда Хамовић | ВИДО И ПЛАВА ГРОБНИЦА

*Стојте, галије царске! У име свесне поште
Клизите тихим ходом.*

*Опело држим, какво не виде небо јоште
Над овом светом водом*

Милутин Бојић – Плава гробница

Тихују Јонске дубине плаве
Век им у тајнама кости спију
Народа храброг часне заставе
Из поносних рана за Србију.

У историју су крвљу ткани
Дивови које слобода памти
Уче: бори се, истрај ил' гини –
За слободу отаџбине пламти.

И на Виду им почивају сени.
Херојски су Албанију газили
Болесни, гладни, а остављени
Умирили, ретки се вратили

А ране на камену видали!
Са Острва смрти знани ратници
Прах су у плаво гробље предали
И многи незнани страдалници.

На Крф је и песник млад ко роса
У колони дошао избеглица
Спевао Песме бола и поноса
Душин му је пој Плава гробница.

Кад са Вида светли Крст камени
Пут прометеја исклешу свици
И ври страшна епопеја у зени
Храбрих бесмртних у костурници.

Српска ратна голгота нам врати
Са врхом прегалачким на челу
Славу домовини – груди злати –
Јуначки је одговор злоделу!

Број 41 – април, мај 2017.

Ђура Шефер Сремац | МЕТЕОРСКА КИША

Све за тренут мали букнуће у Ништа –
пророкују Маје – у вечна ловишта!

Кратки су вам дани, сулуди Земљани,
доста вашег беше, нек ђаво заплеше!

Васионска Мајка стално бајке тепа,
жури од уранка – срце да исцепа.

Родиће вам воће и пшеница бела,
све радиоактивно – биће за опела!?

Неће бити страсти млађаних вам снаша
можда ће вас спасти – букет оченаша.

Препуне ће чаше греха да се цере
кад вам кожу с леђа комета одере.

Тако треба вама, некрсти Земљани,
у греху зачети, блудом затровани!

Вратиће се доба од неандерталца,
претка дивљег, јачег од ђавола-јарца.

То рекоше Маје. Биће лепа слика
кад се мајка Земља са ђаволом слика.

А што да се плаши човечанство греха:
кад стигне комета, биће грозна смеха!?

Најбоље ће проћи луди наркомани,
неће знати да су дани одбројани.

Нико жалит неће широм васионе
кад свет мржње, патње заувек потоне.

О том крају света (биће жарко врео!),
баладу нек пева – (победник анђео ?!).

Од гласника неба, тројице арханђела,
шириће се гласи широм света бела.

Михаел, Габријел, Рафаел – гласници
биће катастрофе Божији весници.

Да л' ће нова битка против Луцифера
засјати победом вође Михаела?

Та Апокалипса давно Земљу чека,
јахачи вребају – још од памтивека.

И најживесмо се од постанка света,
ал' најжалије ми – анђела детета!

Број 34 – октобар 2016.

Горан Врачар | ПОКЛОН

све сам јој, сем себе, поклонио свете,
моје тамне грехе и блиставе снове,
са рамена звезде, с неба еполете,
кише мојих туга, моје благослове.

све чиме се пева и све што се ћути,
цепове, у њима тајне сакривене,
рукаве без којих умиру капути
и руке за њене груди зашивене.

и очи, и уши, и осмех без лица,
најтише тишине, и ушћа и врела,
цело једно небо отето од птица,
дланове са њених образа и чела.

олујама бола груди разапете,
на асфалтном пољу срце од бетона,
све сам јој сем себе поклонио свете
а само је мене пожелела она.

Број 30 – јун 2016.

Горан Врачар | ИСПОВЕСТ ЛУДАКА

пуцали смо кô кад шенлучимо
о божићу и бајраму, куме,
пуцали смо мада не волимо,
ко нормалан пуцање разуме.

пуцали смо у црно и бело,
у планине и оближње гране,
пуцали смо јер је започело,
пуцали смо јер неће да стане.

пуцали смо молећи се богу,
пуцали смо у месо и кости,
пуцали смо чим тргнемо с ногу
ракију из кућне радиности.

пуцали смо у поља и брда,
у кровове, облаке и вране,
пуцали смо у све што се мрда,

пуцали смо у све што остане.
пуцали смо у високе брезе
и у ниско жбуње, из даљине,
пуцали смо углавном без везе
(рекли су нам – ради отаџбине).

пуцали смо најбоље што знамо,
у прозоре, орлове, амебе,
пуцали смо да не попуцамо
и на крају упуцали себе.

Број 33 – септембар 2016.

Андријана Митровић | СНАГА

Само напред, хајде, ломи ме,
Загризи најбоље што знаш, али знај,
Нека су места временом отврдла,
А ту где је меко, уживај!

Гордо ћу истрпети бол
И тежак крик угушити под груди,
Нека твој отров буде убојит
Као код бедних, невољених људи.

Нема мира између човека и вука,
Звери су верне само својој ћуди,
Сувише јака да бих звер била
Нека те моја тишина излуди!

А када ме тешком чизмом згазиш,
Из плодне ћу земље скупити све соли
И попут свежег планинског цвета
Усправити се поносно, мирисна и лепа.

Број 46/47 – октобар/новембар 2017.

Кристина Јанковић | НОЋ БЕЗ ЈУТРА

У ноћи без јутра вриснух твоје име
Док мутна ме сета мори без престанка
Лагала те нисам, несаницо пиј ме
Нестани без трага с уснама од санка

Ех, зар љубав то је која гуши, гребе
И под грло ставља опрљке од ватре
Твој смех затрепери кô да пени, греје
Прстима пуцкеташ кô дим од шалитре.

Шарено ме мијеш, руке грејеш ледом
У пределу срца кукавица куца
Отрг'о си боје, бацио под гредом
Да не види нико шта кô стакло пуца.
А то ја сам само, срж чемером бије
Што у освит зоре ромори кô киша
Осврни се и ти, не дај да те пије
Та освета блага ко с ратног попришта.

Шта сам? Више нисам она коју знаш
Од мога се ока паучина свила
Ако Бога познаш, знаћеш да опрашташ
Ето душо драга, то сам ти ја снила.

Број 52/53 – април/мај 2018.

Кристина Јанковић | КУДА ИДЕМ САД

Нек и твоје име у мраку том згасне,
позивом у ноћи, тихо шапат снује
сањарим о нама у ове сате касне,
само са сата кукавица се чује.

И плешу у ноћи сене и људи,
подеране хаље студ ледени мије,
обгрлила тама у себи све ћуди,
па у себи страст врелине крије.

Потајно се надам у исправност суда
уз мешање звука што под прозор куца,
да ћеш и ти себе запитати: "Куда,
идем сад, моја надо, од светлости Сунца?"

Број 34 – октобар 2016.

Мирослав Мишо Бакрач | СЕЋАЊЕ НА ЈЕДАН ДАВНИ СУСРЕТ

Сумрак тихо у ноћ благо се котрља,
учи тишина већ одмаклог лета.
Жутим класјем окићена поља,
а она сама поред реке шета.

Ужарени месец круни звезде с неба,
пуна их је река, из ње светлуцају.
Из оближњег шумарка огласи се зеба,
кô да даје поздрав ноћноме смирају.

А она се тргну, телом плове жмарци,
обузе је немир ко грозница златна.
Огласише се досадни комарци, шетња
кроз самоћу поста непријатна.

Не знам откуд дођох, шта ме ту доведе,
ваљда сам осећ'о да ме овде сања.
Укрстисмо своје очи и погледе,
спојисмо у једно лепа осећања.

И ево нас лежимо крај сеоског пута,
гледамо звезде како светле с неба.
Загрљени на моме простртом капуту,
и ништа нам више од тога не треба.

Број 33 – септембар 2016.

Звездана Крстић | ЛЕНКА ЋЕ УМРЕТИ

Умреће ти Ленка,
а грео'та, јер је волиш Лазо!

Крв ти кључа од помисли да је у загрљај свијеш,
док је себично у грудима кријеш!

Бојиш се Лазо Ленке,
и њених нежних руку,
усана чулних и немирног погледа,
гураш је од себе, а умро би од једа...
...грео'та, умреће ти Ленка,
а волиш је Лазо...

Santa Maria della Salute,
оглушиће се на молитве, крике у вапају,
док јој љубиш скуте,
у болу и очају...

Нек оздрави Ленка,
умрети не сме...
Ако умре Лазо... Шта
јој вреде песме!

Број 42/43 – јун/јул 2017.

Власта Младеновић | ОДБРАНА ПЕСМЕ

Владимиру Јагличићу

Не могу да спавам,
будим се сред цивилизацијске ноћи,
страшан је осећај немоћи,
кад не могу ништа, а све знам.

Море ме кошмари,
страва и ужас,
а нико не мари,
крст је само украс.

Не могу да спавам,
а савест ми је чиста,
како да спавам, кад знам
да зло се чини у име Христа.

Устајем у одбрану песме,
савести ради, зарад истине,
свестан анатеме,
певам у част Сина и Отаџбине.

Број 46/47 – октобар/новембар 2017.

Слађана Миленковић | РЕКА

Медеја никад није била овде.
Отишла је за својима, за сенима.

Јасон, ни Марс, никад нису били овде,
ни Купидон, нити Дионизије.
Овде се само Хад, вазда игра истине.
Између тамо и овде?
Између је река, непрелазна.

Тамо неко плови. Некако плови.
Орфеј!
Плови и пева, испева стихове што плаве небо.
Плови преко реке и силази,
више га не видимо.

Спушта се доле,
све ниже и ниже у дубине.
И пева. Он пева све више и више.
Стихове што плаве обале суре.
Стихове што плаве очи.
Стихове што плаве све.

Утопљеник стихова сама је Еуридика.
Нема куда без Орфеја.
Нема никуд без Еуридике.
Силазак у Хад, нема се кад
нема се више ни куд
само доле.

Број 38 – фебруар 2017.

Милена Ђировић | ОСЕЋАЊЕ

У смирај дана, кад сутон буди немире
Кад чежња дозове језу додиром сунца
И зрак му малаксао у земљу увире
Стрепња се зажари, гори дубином срца.

Окрилати мисао, дрхтавом је телу
Опсена, ко да се приклони њеном јату
Скривено осећање што пије на врелу
Успомена у неком магличастом сату.

Баца ме у занос и привлачи ме страсно
То чувство усамљено што ми стекла душа
Мамећи спомене већ осветљене јасно

Да тело, у изгнанству од наслада, куша.
Стрепећи од привиђења – лепа и драга
Свело срце намах разигра нова снага.

Број 38 – фебруар 2017.

Милена Ђировић | СЛАБОСТ ДУШЕ

Господе, не замери људској слабости
Кад из душе бол потече ко извор – слан
Срце је пуно безмерне захвалности
Теби, који нада мном бдиш и ноћ и дан.

Само тек у трену човек слаб постане
Ал` молитвом се огањ гаси, душа снажи
У распећу спасен разум одустане
Да у жучи смисао живота тражи.

У теби је симбол, сва љубав и вера
Причест духа нашег чистоте је мера.
Непорочна ти је небеска белина.

Истина си и светлост нашем виду
У којем се чује божанска тишина
Пут нашег спасења ка ком многи иду.

Милић од Мачве – *Запаљено небо*

Број 42/43 – јун/јул 2017.

Кристина Павловић Рајић | САН О ЖЕНИ

Изгорећеш, заволећеш, ал' не суди потом мени
Познаш ли како је, мада прогнан, трен блажен
Када пијанством погледа си разнежен
Кобне су силе фаталне жене, дражи непресушне

Громови ће тебе, драги,
Просевнути да загрмиш
И одјекнеш до висина...
Знаш ли вила какав танац игра?
Косе русе по теби разасућу
Неслућеним ужицима засућу...

Дођи, загризи сочне чари
Дотакни, мили, ове жари
Што жуди носе од раја до дна
Венац исплети од свога сна

Ја сам она што је била и биће
– Омамна тајна, вечна загонетка
Ал' не питај се ништа више!
Сада љуби страсти ове...

Ко силна вода, извор јак
Протеци обалама белим
Да котрља слап!

У очима хладним нађи плам
Весталке чији гори храм

Хоћу јецај и јауке!
Хоћу студи жарне, ломне
Да се гласне жуди пој
Испреплетани дивљи крик!

Хоћу громку снагу, рик!
Да испијаш ме једру, путену
И мушки волиш страст ову заумну
До малаксалости свих милина земних
Кад дрхти још уздах чула изморених

Човече занесени, мрачне су ове сени
Зар је она кадра када да другом угоди?
Не питај се, тад је касно:
Да ли анђео или мачка пакла
На рамену је твом заспала.
Изгорећеш, заволећеш ал' не суди потом мени

У канџама си што срце пара.
Жудећеш трајно за комадом дара...
Слуга си својој опсени
Кида те, дроби тај сан о жени...
Чућеш врисак свој паклени Ал'
не суди потом мени.
Знаш ли вила какав танац игра?

Број 39 – март 2017.

Жељка Аврић | КРУГ

Исток походи запад, лето јесен;
јутро се крадом у ноћ преобрази.
Светлост хита у мрак – сутон занесен
звездама, већ је на сунчаној стази.

Свако се семе у живот прометне;
клица нарасте у хлеб, очњак, крило.
Кроз воде, ватре, приче ветрометне –
све што ће бити, већ је некад било.

На први поглед, са пруженом руком...
све блиста и бледи, трне и тиња.
Срном кротко, па силно, слично вуком –
из пепела се уздиже буктиња.

За кораком првим и други ће ићи;
све што једном крене и стати мора.
Куд мисао пође, тамо ће стићи –
намери, делу, ушћу од извора.

Занос и пораз – од смеха до плача.
Све што се спаја и растанком биће.
Кратак је корак од руке до мача.
Од кише дуга, кад смркне и свиће.

Кушани, грешни, горди, у кајању;
у сјају лепоте или свенућу.
Пали у блуд, чедни, свикли каљању;
победни, бивши, од циља – беспућу.

Од првог даха стиже нас крајњи час;
између – игра живота и смрти.
Оков ил' царски трон; змија, лав ил' пас;
како се кад точак среће заврти.

У почетку би... На крају самом...
Прстен и клупко – радост и бreme.
Невидљив неко, светлом и тамом,
плете и расплиће живот и време.

Број 35 – новембар 2016.

Марко Мозетић | ТОК ЖИВОТА

изгубио сам компас негде
између два написана поглавља
где леже абортиране идеје
неиспричане приче
које никада неће
(уместо првог плача)
изговорити свој наслов
свој пут и смисао

а пронашао сам компас негде
између твоје две кључне кости
где лежи сребрна огрлица
и стварност недосањана
која никада неће
(уместо сувишног украса)
постати испричана прича
мог пута и смисла

Број 20 – август 2015.

Марко Мозетић | ПРОЛЕЋЕ

пупољак твог сна
раскрвављен је последњим мразем
и тешке капи
дале су своја тела
хумкама са висисабама

цвет твог сна
је недовршена белина платна
у насликаном пољу булки
сликара који је
са кичицом у руци
заувек затворио очи

плод твог сна
видим јасно као пиштање воза
које буди уснуле мостове
јер моји су снови
увек толико живи

Број 42/43 – јун/јул 2017.

Милица Тасић | НЕСТАЋУ

Морам са ирвасима
Да нестанем с твог неба,
сувише нас године и даљина деле
да будемо више од једне жеље.

Расламсао се вихор
набујалих нада,
у чежњи без склада.

Нестајем с твог неба,
у души нек остане љубав
коју с тобом сних
с бојама невиним
младости дух.

Број 44/45 – август, септембар 2017.

Милица Тасић | ДА ЗВЕЗДАМА ДАХНЕМО

У уху си одјек из даљине
Вест из туђине
Гром из невеселог неба
Чујем те
Кроз ледене кише

Једино тебе на длану
Међу прстима си разасут
Међу зраке нежно се успињеш
И топло голицаш линије
Милујеш ми руку

На раменима ми лешкариш
Промолило се сунце и
Греје ти око
Гориш у мени

У срцу си букнуо
Бијеш кроз дамаре
У уснулом телу
Покрећеш ме

Низ бутине ми клизиш
Ногом до пете
Узаврело ме тражиш
Осећам те

У главу се вратиш
Да мисли ми узбуркаш
И свешћу мојом поиграш се
Будна сањам
Додирујем те

Космос се врти
Око наших глава
Рој у кошници снова

Тражимо знакове
Усред лудог
Непознатог нам пута
Да љубави махнемо и
Звездама тихо
Да дахнемо

Број 41 – април/мај 2017.

Мира Грк | ЖЕНСКА ИСКРЕНА ПЕСМА

Милану Ракићу

Болесна си моја потреба да волим,
мој усуд и клетва души што страда,
ја саму себе рањавам и болим
и изнова се радујем, душом вечно млада.

Сујете си моје последица нема,
самољубља мог тек си само део,
пролазна ко боја жутих хризантема,
за тренутак среће болим живот цео.

И у сваком трену истине и лажи,
кад мисао твоја снове моје сања,
подивљала крв већ нове речи тражи,
без имало стида, душе, покајања.

У тренутак један сав живот кад стане,
кад верујеш мили да си смисао ми свега,
ја крвљу твојом видам старе ране,
или будна снујем на твом месту њега.

Број 44/45 – август/септембар 2017.

**Невена Милосављевић | ТРНОВА
ЛЕСТВИЦА**

Молим за још једну рану,
нек крвари,
нек прокуља на ону страну,
где Она борави.
Један степенник више,
Њој ћу бити ближе!
Као подвижник онај стари
кроз пустињске бедеме,
боса корачам,
да примим умил' твој,
ја пуштам стопало
нек крвари.
Један степенник више,

Њој ћу бити ближе!
Опомиње ме глас фатаморгане,
не клони, устај,
пре него сване!
Хеј, ти смртниче,
своју песму настави,
Не стај!
Трећу лествицу у грижи састави,
за бол и гној
– Не хај!
Један степен више,
Њој ћеш бити ближе!
У пећини хладној не дремај,
Већ зови!
На далек пут се спремај,
где те буду одвели снови.
Један степен више, Њој
ћеш бити ближе!
Хлеба и воде немој узети,
у строгом посту
– Одрекни се свега!
Даље ћеш, можда,
уз лестве пузати,
али решићеш се стега.
Један степен више,
Њој ћеш бити ближе!
Један степен више,
Њој ћу бити ближе!
Сени небесној, неухватљивој.

Док недостојна слуша
рајских птица пој
предајем чула
песми тој,
несхватљивој.
Моја стаза је ружама посута,
на главу ми ставили круну од трња,
свака кап зноја и суза просута,
од смртог бездана није ми црња.
Пођох даље,
да сени приђем
кроз каљаве раље,
у гротло сиђем.
Уз трнове лестве се успењем.
Из крвавих прстију потече мед,
моја душа вапи за спасењем,
али још није на мене ред.
Преда мном латице у венућу,
пазим, где газим, обилазим,
и ограду и празну кућу,
у душу своју силазим.
Силазим, али се верем,
што сам ниже, то сам више,
рајске цветове већма берем
и дишем гласно, а певам тише:
– Један степеник више,
Да Ти будем ближе!
Сено моја
у крви пресахла.

Број 46/47 – октобар/новембар 2017.

Невена Милосављевић | РАТАРУ

Осемени ову трошну земљу,
Што некад је само смоница била,
Квргава, камена, каткад и јалова,
Многим је гладним жита изнедрила.

Окупај зрна капљом твоје росе Кад
им се младенца ситна исклија, И
чувај их суше и мразног лета Што
дах им сише, и влакна испија.

Обилази класје у дане растућа,
Оплеви срцопуц што се уз булке свио,
Попце потерај у њихове рупе
И цврчка што се у круни скрио.

Кад се као море шеница завијори,
Српом је сеци, па вежи у снопље,
Одложи у салаше да ветар је суши
И од стабла справи убојито копље.

Па врх у отров чемерни умочи,
Разапни стрелу ка плавом хоризонту,
Ничице паде с неба једна птица,
Срце јој у примирју страдало на фронту.

Број 6 – јун 2014.

Владимир Златић | ГАЛИОТ

Мисли ми се сливају низ чело.
Очајне мисли
У капима зноја.
Ја нисам ово тужно тело
У слепој улици,
У кући без броја.

Како да збацим са себе одело?
Туђе одело
Накарадног кроја.
У њему спутано биће моје цело.
Сви моји гласи
И сва снага моја.

Оковало ме као гвожђе врело.
У тамници сивој,
Да не видим боја.
И штит и мач ми из руку отело.
Ја сам галиот,
Без сна и спокоја.

О, не! Ја нисам ово измучено тело,
Што трчи у месту
Кругове без броја.
Мисли ми се сливају низ чело.
Очајне мисли
У капима зноја.

✍

Број 41 – април/мај 2017.

**Душан Ђорђевић Нишки | СТУБ КОЈИ СЕ
РУШИ**

Време кад дође, схвати свако
Да се без стуба може даље.
Залуд смо име Стуб замишљали,
Једном смо увек Стуб који се руши!

Замах чекића спрема се
Само што није, уздах се чује,
Црв сумње нагриза, одваљује
Срце Стуба, у чуду посустаје!

Слушам ту препирку сваког трена
Да ли је чекић уопште потрбан,
Време кад дође, схватимо
Да се без Стуба може даље!

Клод Моне - *Рађање сунца*

Број 46/47 – октобар/новембар 2017.

Енеа Хотић | НЕ ЗОВИ МЕ...

Не зови ме кад одем.
Пожељећу да повјерујем
и да још једном чујем
шум далеке ријеке.

Не зови ме кад одем.
Кад то чиниш, лагано
умирем, лагано венем
и чезнем за врбама...

Не зови ме кад одем,
твој глас ће ми се учинити
као спас... а није.

Мемљиви остаци осмијеха
на угловима твојих усана
не заслужују моје срце.

А твоје је!

Бићу јака.

Зато, не зови ме ако одем.
То ја себе крадем,
од модрог неба, оно ми треба.
Али, демон вреба са Твојих усана

✍

Број 46/47 – октобар/новембар 2017.

Тодор Бјелкић | МОЈА ОБИЧНА ШЕТЊА С МАРИЈОМ

Цијеле те ноћи вјетар је израњао из мора
(као делфини у лудој игри),
и врштале су звијезде високо на југу.
„Види, Ријека личи на божићно дрвце“,
кликтала је Марија.

Цијеле те ноћи гледао сам њеним очима,
дисао њеним дахом,
зборио дјетињаство њене мисли,
њеним језиком,
ходао у трансу њеним корацима.
Да ли си ти, стварно, Марија?“,
хтио сам питати њу, и ноћ, и море.

Можда би замишљено рекла:
„Ако и нисам, а ти замисли,
и замисли да си страшни гусар
и да си ме отел – кај би за ме тражил?“

Кажем, можда би рекла,
док би јој лијепи зуби
уједали мјесечну,
а ја бих додао:

„Не би било никакве откупнине,
скинуо бих заставу са мртвачком главом
и ставио натпис:

„Марија није за продају!“

Потом бих усмјерио једрењак
на Сребрно острво, дао бих ти слободу
и ти би се у мене заљубила.“
„Постоји ли Сребрни оток?“,
питала би Марија.
„Постоји, ако би се заљубила!“
Можда би рекла:
„О, како бих то хтјела, али...“
умјесто свега само је
нехајно прошапутала:
„О, Кресте, тако су ме забољела крижа.“
„Да, и мене проклето боле крста“,
рекох, а тако сам желио брескве
њених усана, и да је љубим
све док јој мјесец не попијем из очију.
И мислим да је знала колико је волим,
косом, очима, рукама, уснама,
немирно као дијете,
а страсно као онај
који је измислио блуднике.
(Чуо сам у себи како је упитала:
„Боже, зашто сам то урадила?“,
а ја сам рекао да не рађају
све Марије Исуса).
Послије, у великом парку,
Марија је миловала дрвеће:
„Како је овај cedar моћан и лијеп.“
„Обожавам кедар и кедровину“,

шапутао сам безгласно у њене очи.
„Чуј, море лаје у ноћ как мој цуцак“,
и исприча ми поријекло свог пса.
Смијали смо се ходећи уз обалу
и, као чавле, гласове забијали у таму.
Када је одлазила, само је напоменула
да припазим болесно срце.
У угловима небеса још су
висиле крпице њеног смијеха,
иначе је владала тама,
још плавкаста од њене косе...
Данима сам замишљао Марију
као топлу, питому обалу,
којој су валови лизали руку
(као што чини њен племенити пас),
и тад би у мени запјевале птице,
шарене и златасте, са скривених оточја.
Не знам да ли ћу је видјети више,
али вјетрови су сачували боју смијеха
(чувајте се морепловци,
такви умилни звуци
везали су и Одисеја).
Марија сад лута морима,
отргнута из бијелог сидришта.

(Из књиге *Неусахли ђерам*)

УРЕДНИКОВО ЋОШЕ

Анђелко Заблаћански

Дуго сам се опирао да у часопису објављујем било шта од својих радова, јер сам мислио није умесно да у часопису који уређујем, и објављујем своје песме, прозне радове или афоризме. По наговору сарадника, пристао сам да имам рубрику *Уредничково ћоше*.

МАЈЧИНО СРЦЕ

Број 9 – мај 2016.

Младић тешко страда. Налази се на ивици живота и смрти. Ни доктори не знају којем свету је ближи, земаљском или небеском. Његова мајка их моли да је пусте да га види. Свесна је, ако данас не уђе у његову собу, никад више неће видети врале очи свог јединца. Моли, цвили као у кљуси ухваћена вучица, али је не пуштају. Главни лекар, гутајући кнедлу, вештачки дрско јој каже:

– Плакаћеш. Не могу. Твоје сузе ће га узнемирити. И овако му је температура на ивици коју може поднети.

Она му љуби руке, моли, јеца:

– Пустите ме да га мајка само још једном помилује по коси. Да видим очи мајчине.

– Ето. Плачеш већ сад. Не могу. Разумем те, али разуми и ти мене.

– Нећу плакати – брише сузе, престаје да јеца. – Нећу плакати. Ево, видите. Не плачем. Ако треба и осмехнућу се. Смешићу се, обећавам.

Доктор је гледа неколико тренутака. Гледа њене очи, а види поглед своје мајке.

– Добро. Уведите је – обраћа се медицинским сестрама.

Несрећена жена улази, гледа свог сина, његово скрхано тело, његове ужарене а напола угашене очи. Држи га за руку и осмехује се. Смеша се тако убедљиво да њен син, потпуно свестан стања у коме се налази, помисли:

– Боже, моја мајка је скроз полудела.

А она га љуби с осмехом који не скида са лица. Прича му како су га девојке поздравиле.

– Имаш их много, мангупе мамин – стеже му клонулу руку и даље се осмехујући.

Кажу јој да је време да изађе. Излази, маше са смешком свом сину, а чим за њом затворе врата скљока се од бола насред ходника.

Младић се чуди, зна да је тешко повређен. А можда и није, помисли, чим му се мајка тако радосно осмехује.

– Да. Није она луда. Како ми је само пало на памет да умирем. Не би се она онако смејала. О, Боже! Жив сам. Живећу – шапутао је с осмехом младић.

Мајку скрхану од бола једва су повратили у живот. Два дана касније лекар јој је рекао:

– Бог се смиловао. Ми смо били немоћни, али твој син ће преживети. Са овом повредом преживи један од

хиљаду. Твој осмех, твоје срце... О, Боже – настави доктор да говори сам са собом одлазећи низ дугачак болнички ходник.

Она га прати погледом, тргне се, и заплаче уз незаустављиви осмех који јој је кидао срце. Кидао својом снагом, својом блиставошћу мајчинског срца. Радошћу.

ЗАВОДНИК

Број 22 – октобар 2015.

За њега су говорили да му Бог ништа дужан није остао. Леп, стасит, продорног погледа, још од ране младости био је занимљив и пожељан у сваком друштву. Нарочито у женском. Шипарице су бирале пречице да стану поред пута којим ће проћи. Сатима су препричавале тај поглед којим их је погледао, осмех који им је упутио, а оне с којима је и понеку реч прозборио вриштале су у трансу пред другарицама. Његове вршњакиње биле су мало умереније, али ни оне нису остајале равнодушне и на сваки његов миг као омађијане одлазиле би у мрак да га сачекају. Старије, удате жене лукаво су ћутале, али ретко којој није запао за око његов стас. На разне начине су му давале до знање да га желе, а ни он се није плашио да им ноћу закуца на прозор док им мужеви пијанче по задимљеним кафанама. Брао их је као крушке. Слатке и сочне као караманке.

С годинама бивао је све пожељнији. Образовање му је донело оно што му је у раној младости мањкало,

наочитост и начитаност, а живот мудрост и искуство. Говорили су да ће свака девојка коју одабере за животну сапутницу бити најсрећнија на свету. Удате жене су опањкавале сваку лепу и младу девојку, јер су им завиделе на могућности да буду његова супруга, а мушкарци, и млађи и старији од њега, тим истим девојкама олајавали су њега, јер су завидели њему. „Он је заводник и бараба каквог овај срез није имао, а богме ко зна да ли ће се икад више овакав и родити“ – говорила је проседа старица, вечита девојка, која је важила за жену која је неким чудом знала све шта се дешава у читавом срезу. Причала је старица да су јој се многе девојке заклињале како су заводника чекале у ауту док је он бивао код друге у кући. Допирале су те приче и до његових ушију, али он их никад није ни једном једином речју коментарисао. Чак и његови најбољи другови нису никад од њега ишчупали ни слова о било којој жени или девојци.

И кад су се многе девојке које су га волеле поудавале и живеле своје брачне животе, кад је преполовио своју пету деценију, а неке нове и млађе жене жуделе за њим, он је срео њу. Тај први поглед девојчице, у телу тридесетпетогодишње жене, којим га је погледала невино и ватрено у исти мах, у њему је пробудило нешто за шта је мислио да не постоји. Љубав. Први поглед, први додири влажних дланова, први пољубац као из Дучићеве *Песме жени*, разбистрили су у њему давно заборављене, негде у магли ума сакривене наде. Јасније него икад видео је лице љубави у лику те путене а стидљиве жене. У њеним очима

видео је очи среће, у њеном нежном и страсном загрљају загрљај свих прошлих и будућих дана. Знао је, она је жена с којом ће провести остатак живота.

Живели су срећнији него ико: опуштени и занесени, себи весели за друге луди и детињастии. И она и он су схватили да све што су проживели била је само копија живота. Говорили су – туђих живота, јер ово сад је њихов живот, којег су изгубљеног у времену тек сад пронашли. Тај некад велики заводник, човек који је многе жене и усрећио и унесрећио истодобно, коначно се смирио крај једне жене. Ни заносни погледи девојака, ни похотни мигови удатих жена, ни наметљива вриска и држање тек стасалих цурица нису га више дотицали. У поглед му ниједан лик није свраћао осим лица његове љубљене. Био јој је одан и веран као што ниједан мушкарац није. Радознали свет је у почетку све то прихватао са чуђењем и неверицом, али временом су све неверице и ишчуђавања минула. Скоро да се свима чинило да он осим ове жене никада друге није ни имао.

А онда, једне ноћи зазвонио му је мобилни телефон. Погледао је и видео да му је стигао СМС од ње. Узео је кључеве од аута и кренуо. Последњег петка сваког месеца ишла је да обиђе своје остареле родитеље. Недељом се враћала. Он је ишао на станицу по њу. Код аута се тргао. „Данас је субота. Где сам кренуо?“ – помислио је и тек тад прочитао СМС. Није веровао својим очима. Како? Зашто? Ово је неко погрешно. Погледао је поново. Њен је број. Гледао је немо у слова која су светлела у мраку. „Волим те

као никога што нисам волела. Ти си једини прави мушкарац у мом животу. Најдивнији човек кога сам упознала. Волећу те док живим, али нисам више заљубљена у тебе. Не, немам другог. Не могу више да будем са тобом. Не могу да лажем и глумим. Волим те као пријатеља. Кад и како се све ово у мени угасило, не знам, али тако је. Молим те немој ме звати ни тражити. Молим те као Бога немој отежавати и себи и мени. И чувај се, молим те.“ Избезумљено је притискао по тастатури мобилног покушавајући да је позове. Некако је успео. Добро је, сад ће јој објаснити да он више без ње не уме да живи, да је то нека грешка... „Позвани корисник тренутно није доступан...“ говорио му је умилни женски глас. Неке ружне кучке, мислио је.

Никад је више није ни чуо ни видео. Нестала је. Нико не зна где је отишла. Неки кажу да су је видели у женском манастиру негде на југу земље. А он је постао стални гост задимљених, прљавих кафана трошећи на конобарице и курве своју наслеђену и стечену имовину.

МОГЛО ЈЕ ТАКО

Број 38 – фебруар 2017.

Ленки Дунђерски

Шта траже твоје незреле године
На прагу моје куће од успомена Кад
су моје ноћи све без месечине – Ти
ни себи јасна тако занесена

Кад закуцаш смем ли – отворити врата
Не од страха за ме јер га нема више
Већ да ћу разбити снове ти од злата
Илузију само што занос избрише

Зашкрипаше двери, стојиш испред мене
Како да удахнем ваздух што нас дели
Мисли виде дете – срце обрис жене
Напред или назад – шта је корак смели

Заустих реч мудру, али већ те љубим
Жена си – осете немирни ми прсти
Док мислима себи кô злочинцу судим
Пред ђаволом страст се у бестиду крсти

Испијаш ме жедна – сан се с јавом бори
Руке су ми пуне забрањеног воћа
Бујају већ давно усахли извори
На твојим недрима умире самоћа

Грех је сва похота у теби, у мени
Или да те пустим жудна да изгориш
Не знам – али грлим жуд у младој жени –
И што пољуб грех је кад безумно волиш

ОКТОБАР ЖИВОТА

Број 34 – октобар 2016.

Октобар плодовљем храни моје уморне очи
Ноћ ми се душом шуња – равницом просуте тмине
У пехар место вина живот моју крв точи
И сваки грех младости баш сад ми грубо дирне
Набрекле жиле самоће и врат одан омчи

Октобар јутром што чим сване на сутоне личи
Загрли ми наде од несна већ посивеле сасвим
Док равницом падају магле сакривши давне приче
Кад врховима јабланова знадох да се дивим
А сад ми у глави само прошлост болом урличе

РАЗЛИКА

Број 20 август 2015.

Оне ноћи кад сам је будан пун снова љубио
Бесно су у мени режали пси луталице
Зар путник сам само што се у јави изгубио
Зар пијанство свако је бол обичног пијанице

И не хтедох поћи – изаћи из утробе своје
Јер чему корак ако све стазе у трептај су стале
Чему зоре кад сва јутра у једној ноћи стоје
Кад жеље су с једне а наде крај друге обале

Јер како чедност прљавим длановима дотаћи
Како детету у жени узети душе наготу
И на голим грудима похоту и чедност наћи
А сачувати на лицу осмеха сву лепоту

Спознах да блуд је љубав исто кô и срца дрхтај
Похота и жудња у љубави су невиност чиста
Намера искрена иста кô и стидљиви нехај
Тек кад усред тмине нечије око ти заблиста

ПАР

Број 18 – јун 2015.

Над празним папиром сенка
Просула мастилом светлост

Њено име

Поглед у стиху без риме
На усни скривена смелост

Љубав човека

У сваком слову немирна река
Растаче ноћ далеку

Жена снева

Усред тмине сунце изгрева
Тек једном у људском веку

Љубав човека

ИЛУЗИЈА

Број 18 – јун 2015.

Сад си сетна, мисли ти лутају
док ћутим у дну твојих зеница;
и сва си нежна, сва похотна,
слутиш снагу и страст,
сусрећеш ми залутале мисли
и чекаш да те сета уведе у мој сан.

Чекаш да такнем погледом,
врхове надошле жудње –
у трептају ноћи тегобне нађем
усне ти бледе, суве.

Али досегнути не можемо
ни одјек ни крик
зауздан тешким уздахом –
загрљаја без дланова и прстију,
расутог празном постељом,
мојом и твојом

САДРЖАЈ

Реч уредника	5
Ретровизор у ретровизору	7
О СУШТИНАМА, ПОЕЗИЈИ И ПЕСНИЦИМА	7
Прва шанса	13
Радојка Бјеливук	13
ПОНОЋ	14
СНОВИ О ЈЕДНОМ СНУ	18
Лазар Буква.....	19
СОНЕТ	19
ТАЈНОСТ	20
Сања Красић	21
МИР	21
СУДБИНА.....	22
ХВАЛА.....	22
Кристина Павловић Рајић.....	24
МОЛИТВА.....	24
БДЕЊЕ	25
МИР	25
Нина Ћосић	26
ОСВЕТЉЕН ПРОЗОР.....	26
Заборављени песници	29
Ненад Митров	29
ПИЈАНО	44
МАКАЗЕ АМО.....	45
* * *	46
Велес Перић.....	47
НЕ, НИЈЕ ТО НИ РАНА ДУШЕ	48
МОЈ ПУТ	49
Милета Јакшић	50
ТИХО ЈЕ... КАПЉЕ	52
СТВАРИ КОЈЕ СУ ПРОШЛЕ	53
Драгиша Ајдић.....	54
СЛОБОДНА ДЕВОЈКА.....	56
НАЈБОЉА ПЕСМА	58

Проза	59
Гордана Димитријевић	59
МОСТ ЉУБАВИ	60
Мирјана Дурутовић Мозетић	67
С ВЕТРОМ У ЛЕЂА.....	67
Александар Стевановић	71
ДУША У ЂАВОЛА	71
Јелена Цветковић.....	75
УЧИТЕЉИЦА КЛАВИРА	75
Радован Синђелић	85
УЛИЦА ФЕХЕРВАРИ	85
Сенка Војиновић	93
БРОД	93
Ранко Павловић	101
КРАЈ НА ПОЧЕТКУ	102
Сенада Мешковић	103
ГОСПА С ЈЕЗЕРА	103
Савремени песници	109
Марина Богдановић	109
ПЕПЕО	110
ВУЧЈА ЂУД.....	110
Драгана Албијанић	112
НЕДОСТОЈНА	112
ДУБОКО.....	114
Драгош Павић	115
ПИТАЊЕ	115
ЗАПИС	116
ХИБРИДИ	117
Владан Савић	118
ОДРИЧЕМ СЕ СВЕГА	118
НЕ ВЕРУЈЕМ.....	120
Тања Прокопљевић	121
ВЕЧЕ ПУНО ТУГЕ	122
НЕЖЕЉЕНО ВРЕМЕ	122
Бора Д. Симић	124
ИСПОВЕСТ.....	125
ЂУРЂЕВСКА КИША.....	125

КОСАЧИ	126
Поезија за децу	127
Предраг Бјелошевић	127
ПРВИ КОРАК.....	128
БИО ЈЕДНОМ ЈЕДАН	129
Тодор Бјелкић.....	130
ПОМИЛУЈ МЕ, ТАТА.....	131
КАДА БИ МОРЕ ШЕТАЛО.....	132
Јелена Глишић	134
ПРИЧАЛА МИ ЦРВЕНКАПА.....	135
МАСЛАЧЦИ	137
Ђура Шефер Сремац	138
МУКЕ ОД АЗБУКЕ	139
У ШКОЛИ ЈЕ МЕНИ ТЕСНО.....	140
Критика, осврти, есеји, огледи.	142
Сања Живковић	142
МИРОСЛАВЉЕВО ЈЕВАНЂЕЉЕ	143
КРИТИКА – САЊА ЖИВКОВИЋ.....	149
Душица Чукић.....	152
РУЋИН - "СУВИШНИ ЈУНАК" ЈЕДНОГ ДОБА.....	152
Енеа Хотић	161
О РОМАНУ СЕОБЕ	162
Душан Милијић	176
АНДРИЋ У АСКИНОЈ КОЖИ	176
Милена Ђировић.....	182
ТРАГОМ ПИСАЦА.....	183
Проф. др Слађана Миленковић	189
О ПЕСНИКУ И ПОЕЗИЈИ	190
Сатира.....	197
Марко Јуришић	197
О МЛАДИМА ЈЕ РЕЧ	198
Афоризми	207
АЛЕКСАНДАР ЧОТРИЋ.....	207
ДЕАНА САИЛОВИЋ	208
ЖЕЉКО МАРКОВИЋ	208
ВАСИЛ ТОЛЕВСКИ.....	209

РАДЕ ЂЕРГОВИЋ	210
ПЕКО ЛАЛИЧИЋ	211
СНЕЖАНА МАРКО-МУСИНОВ	211
НЕНАД МАКСИМОВИЋ	212
ДАНИЦА МАШИЋ	212
Преводиоци поезије	213
Љубица Несторов	213
Олга Постникова ПУНИ МЕСЕЦ	214
Јелена Огњева КРСНИ ПУТ	214
Олга Седакова МОЛИТВА	215
Дајана Лазаревић	216
Сергеј Пањизник НЕСПОКОЈ	217
Сергеј Пањизник ИЗВОР	218
Владимир Караткевич СТИХ НЕЗАШТИЋЕН И НЕЗАУСТАВЉИВ	219
Данијела Марковић	220
Роберт Фрост ПРЕДАХ У ШУМИ ВЕЧЕРИ СНЕЖНЕ	221
Роберт Фрост НЕПРЕЂЕНИ ПУТ	222
Анђелко Заблаћански	223
Александар Бриков МОЛИТВА	224
Евгеније Капустин ЗАЉУБЉЕЊЕ	225
Владимир Бабошин РЕЧИ	226
Маријана Соломко ГУСКЕ СУ ЛЕТЕЛЕ НА СЕВЕР	226
Поезија наших дана	227
Бора Симић ПРЕНУЋЕ	227
Зорица Савић ПЕСМА	228
Милутин Коленчевић ДОВЛАЧЕ ДАНИ	229
Мирјана Бекчић ТИШИНА ПОНЕДЕЉКОМ	230
Мирјана Бекчић БУЂЕЊЕ	230
Дајана Лазаревић МАГЛОВИТИ ПУТ	232
Јелена Глишић СНОХВАТИЦА	233
Јелена Глишић РЕФРЕН	233
Марко Јуришић УМРЛО ВРЕМЕ	234
Ирена Бодић ОКТОБАР	235
Ирена Бодић ЉУБАВ	236
Гордана Димитријевић БОГОРОДИЦИ	237
Споменка Денда Хамовић ВИДО И ПЛАВА ГРОБНИЦА	238

Горан Врачар ПОКЛОН.....	241
Горан Врачар ИСПОВЕСТ ЛУДАКА.....	242
Андријана Митровић СНАГА.....	243
Кристина Јанковић НОЋ БЕЗ ЈУТРА.....	244
Кристина Јанковић КУДА ИДЕМ САД.....	245
Мирослав Мишо Бакрач СЕЋАЊЕ НА ЈЕДАН ДАВНИ СУСРЕТ.....	246
Звездана Крстић ЛЕНКА ЋЕ УМРЕТИ.....	247
Власта Младеновић ОДБРАНА ПЕСМЕ.....	248
Слађана Миленковић РЕКА.....	249
Милена Ћировић ОСЕЋАЊЕ.....	250
Милена Ћировић СЛАБОСТ ДУШЕ.....	250
Кристина Павловић Рајић САН О ЖЕНИ.....	252
Жељка Аврић КРУГ.....	254
Марко Мозетић ТОК ЖИВОТА.....	255
Марко Мозетић ПРОЛЕЋЕ.....	256
Милица Тасић НЕСТАЋУ.....	257
Милица Тасић ДА ЗВЕЗДАМА ДАХНЕМО.....	257
Мира Грк ЖЕНСКА ИСКРЕНА ПЕСМА.....	259
Невена Миросављевић ТРНОВА ЛЕСТВИЦА.....	260
Невена Миросављевић РАТАРУ.....	263
Владимир Златић ГАЛИОТ.....	264
Душан Ђорђевић Нишки СТУБ КОЈИ СЕ РУШИ.....	265
Енеа Хотић НЕ ЗОВИ МЕ.....	266
Тодор Бјелкић МОЈА ОБИЧНА ШЕТЊА С МАРИЈОМ.....	267
Уредничково ћоше.....	270
Анђелко Заблаћански.....	270
МАЈЧИНО СРЦЕ.....	270
ЗАВОДНИК.....	272
МОГЛО ЈЕ ТАКО.....	275
ОКТОБАР ЖИВОТА.....	277
РАЗЛИКА.....	277
ПАР.....	278
ИЛУЗИЈА.....	279

Суштина поетике | часопис за књижевност

Први број је објављен 23. новембра 2013. године

CIP - Каталогизација у
публикацији Народна библиотека
Србије, Београд

82

СУШТИНА поетике : часопис за књижевност /
главни и одговорни уредник Анђелко Заблаћански
. - [Штампано изд.]. - Год. 5, бр. 56/57 (2018)-
. - Глушци : Удружење поетских стваралаца,
2018- (Београд : Pharmalab). - 21 cm

Двомесечно. - Друго издање на другом медијуму:
Суштина поетике (Online) = ISSN 2334-9417
ISSN 2620-0988 = Суштина поетике (Штампано
изд.) COBISS.SR-ID 267264012

www.knjizevnicasopis.com

sustinapoetike@hotmail.com

Суштина поетике (Online) = ISSN
2334-9417

ISSN 2620-0988 = Суштина
поетике (Штампано изд.)

COBISS.SR-ID 267264012

Ислази двомесечно
Глушци